

Křesťan ve víru světa

témata pro společenství mladých lidí

Křesťan ve víru světa

témata pro společenství mladých lidí

sekretariát Sekce pro mládež ČBK a AKSM
2016

ed. ThDr. Jan Balík, PhD.

Redakční tým: ThDr. Jan Balík, PhD., a ThDr. Miloslav Kněz
Dále se na práci podíleli: Pavel Fischer, Mgr. Renata Svobodová,
Mgr. Jan Šimáček

Na metodice spolupracovali: Mgr. Anna Brabcová, PhDr. Mgr. Jozef Gumenický, Ing. Jiří Jeniš, Mgr. Denisa Kracíková, Jiří Novák,
Veronika Lehrlová, Bc. Marie Štrejbarová

Za připomínky děkujeme doc. Jindřichovi Šrajerovi, Dr. theol.

Ilustrace: MgA. Týna Plíhalová
Jazyková úprava: PhDr. Anna Monika Pokorná

Recenze:
prof. ThDr. Stanislav Vojtko, PhD.
doc. ThDr. RNDr. Ladislav Hučko, CSc.
prof. Ing. Lubomír Mlčoch, CSc.

Imprimatur: kardinál Dominik Duka, OP č. j.: arc/322/16

Vydal:
sekretariát Sekce pro mládež ČBK a AKSM
2016

ISBN:
978-80-906143-1-4 (Česká biskupská konference. Praha)
978-80-906142-3-9 (Asociace křesťanských spolků mládeže. Praha)

Milí mladí přátelé,

berete do rukou texty, které vás mohou inspirovat, jak žít Kristovo evangelium v konkrétních životních situacích, jak objevovat a zhodnocovat své schopnosti, jak spolupracovat s druhými na vytváření lepšího světa **podle Božího plánu**.

S Ježíšem Kristem, ve kterého jsme uvěřili, se setkáváme ve svém osobním životě v rodině a ve společenství církve, při modlitbě, v jeho Slově, ve svátostech, v našich bližních, ve společnosti.

Tento život s Kristem jsme dostali jako veliký dar a nemůžeme si ho nechat jenom pro sebe. Ježíš přece dal svůj život na kříži za všechny lidi a říká nám: **Vy jste sůl země**; jestliže však sůl pozbude chuti, čím bude osolena? **Vy jste světlo světa**. Když někdo rozsvítí světlo, nestaví je pod nádobu, ale na svícen; a svítí všem v domě. Tak ať svítí vaše světlo před lidmi, aby viděli vaše dobré skutky a vzdali slávu vašemu Otci v nebesích (Mt 5,13-16).

Abychom tento úkol mohli splnit, potřebujeme poznat, **jaké záměry má Bůh s námi i se světem**. Proto se v tomto cyklu témat budeme zabývat tzv. **sociálním učením církve**, tedy životem podle evangelia ve všech pozemských záležitostech člověka a společnosti – se zaměřením k věčnosti.

Globalizovaný svět čelí mnoha problémům, často způsobeným především **hlubokou duchovní a mravní krizí**, jejímž výsledkem může být celková destrukce. Proto je nezbytné na základě evangelia stále aktualizovat a revidovat pohledy na člověka, rodinu, práci a hospodářský život, na politiku a kulturu, mezinárodní vztahy a mír, na ochranu životního prostředí a směřovat úsilí k vytváření **civilizace lásky**. Bůh je Láska, a On je přece mocnější než jakékoli zlo.

Najdou se **odvážní a velkodušní lidé**, kteří budou ochotni tyto konkrétní změny s Boží pomocí realizovat?

Tato témata budeme procházet společně s Pannou Marií, naší nebeskou Matkou, abychom byli vždycky pohotově připraveni udělat to, co nám její Syn řekne (Jan 2,1-11). Další uvedení světci nebo významné osobnosti mohou být naším inspirativním vzorem a zároveň našimi novými přímluvci u Pána.

Váš redakční tým

Slova sv. Jana Pavla II. v Praze dne 21. 4. 1990

„Bez transcendentály, bez přesažného smyslu, zůstává každá kultura žalostným fragmentem jako babylonská věž. Nekulturní člověk a nekulturní národ je člověk a národ bez úcty k sobě, k bližnímu, ke světu, k Bohu.

Český básník Vladimír Holan napsal:

‘Sama země praví:
bez ryzí transcendentály
se žádná stavba nedostaví,
nikdy, ach nikdy nedostaví.’

Každý pokus vystavit společnost, kulturu, lidskou jednotu a lidské bratrství na odmítnutí úcty ke společnému Otci a jeho řádu plodí rozdělení lidí a zmatení jazyka.“

Papež František mladým během SDM v Krakově 2016

Je mnoho lidí, kteří chtějí, aby mládež nebyla svobodná. Musíme bránit naši svobodu! Jít cestami našeho Boha, který nás zve, abychom byli politickými aktéry, myslícími lidmi a sociálními hybateli. Podněcuje nás, abychom vymýšleli solidárnější ekonomiku. Dnešní svět vás žádá, abyste byli protagonisty dějin, protože život je krásný vždycky, když jej chceme žít, vždycky když chceme zanechat stopu. Dnešní dějiny nás žádají, abychom bránili svoji důstojnost a nenechávali o naší budoucnosti rozhodovat druhé. Pán žehnej vašim snům.

Sen papeže Františka o Evropě

„Sním o mladé Evropě, schopné být ještě matkou: matkou, která má život, protože život respektuje a nabízí naději na život.

Sním o Evropě, která pečuje o dítě, pomáhá jako bratru chudému i tomu, kdo přichází a hledá přijetí, protože o všechno přišel a hledá útočiště.

Sním o Evropě, která naslouchá nemocným a starým lidem a váží si jich, aby nebyli snižováni na neproduktivní předměty k odepsání.

Sním o Evropě, v níž být migrantem není přestupkem, nýbrž pozváním k většímu nasazení v důstojnosti celé lidské bytosti.

Sním o Evropě, v níž mladí lidé dýchají čistý vzduch poctivosti, milují krásu kultury a prostý život, nezanesený nekonečnými potřebami konzumismu; kde uzavřít manželství a mít děti je odpovědnost a velká radost, a nikoli problém způsobený nedostatkem dostatečně stabilní práce.

Sním o Evropě rodin se skutečně efektivními politikami, zaměřenými na lidské tváře víc než na čísla, na rození dětí více než na hromadění majetku.

Sním o Evropě, která propaguje práva všech lidí a pečuje o ně, a nezapomíná na povinnosti vůči všem.

Sním o Evropě, o níž nebude možné říci, že její úsilí o lidská práva bylo její poslední utopií.“

(Z promluvy papeže Františka při přebírání Ceny Karla Velikého, Vatikán, 6. 5. 2016)

Metodická poznámka

Publikace je součástí řady témat pro skupiny mladých lidí: o člověku s názvem *Na cestě k člověku* (vydáno 2014), o církvi s názvem *Dar společenství církve* (2015) a *O svátostech* (2017).

Jednotlivá témata obsahují vhodný biblický úryvek, vypracovaný text, metodiku, modlitbu a souhrn.

Téma by se mělo účastníkům přečíst a pak o něm vést diskusi. Protože se jedná o témata, která mají konkrétní vliv na život účastníků, bude vhodné pozvat občas do společenství dobře disponovaného kněze či konkrétního specialistu, který bude schopen zodpovědět eventuální otázky účastníků setkání nebo alespoň naznačit způsob a směr hledání jejich řešení.

V metodice se účastníci seznámí s životním příběhem konkrétní osobnosti, která téma reprezentuje. Tuto část si může připravit někdo ze společenství, někdy lze využít film o zvolené osobnosti. Ve druhé části je vždy navržena možnost, jak téma předat ve společenství.

Modlitba vychází z tématu a je možné ji použít nejrozličnějším způsobem: při adoraci, na závěr spontánní modlitby, jako téma desátku růžence apod. Je vhodné, aby její text dostali přítomní do ruky a mohli se nad ním více zamyslet.

Souhrn tvoří leták, který obsahuje shrnutí tématu v několika bodech a je určen k rozdělení účastníkům.

Text publikace najdete ke stažení na:

www.cirkev.cz/cs/dokumenty-mladez-pro-spolecenstvi

K biblickým citacím v textu je použit ekumenický překlad.

V publikaci se používá zkratka SNC – sociální nauka církve.

1

Na straně člověka

Motto:

Není možno oddělovat náboženský a sociálně politický život, není možno oddělovat nebe od země.“

(bl. Adolf Kolping)

Biblický text

„Ti, kdo se dají vést Duchem Božím, jsou synové Boží. Nepřijali jste přece Ducha otroctví, abyste opět propadli strachu, nýbrž přijali jste Ducha synovství, v němž voláme: Abba, Otče! Tak Boží Duch dosvědčuje našemu duchu, že jsme Boží děti. A jsme-li děti, tedy i dědicové – dědicové Boží, spoludědicové Kristovi; trpíme-li spolu s ním, budeme spolu s ním účastni Boží slávy. Soudím totiž, že utrpení nynějšího času se nedají srovnat s budoucí slávou, která má být na nás zjevena. Celé tvorstvo toužebně vyhlíží a čeká, kdy se zjeví sláva Božích synů. Neboť tvorstvo bylo vydáno marnosti – ne vlastní vinou, nýbrž tím, kdo je marnosti vydal. Trvá však naděje, že i samo tvorstvo bude vysvobozeno z otroctví zániku a uvedeno do svobody a slávy dětí Božích. Víme přece, že veškeré tvorstvo až podnes společně sténá a pracuje k porodu. A nejen to: i my sami, kteří již máme Ducha jako příslib darů Božích, i my ve svém nitru sténáme, očekávájíce přijetí za syny, totiž vykoupení svého těla. Jsme spaseni v naději; naděje však, kterou je vidět, není už naděje. Kdo něco vidí, proč by v to ještě doufal? Ale doufáme-li v to, co nevidíme, trpělivě to očekáváme. Tak také Duch přichází na pomoc naší slabosti.

Vždyť ani nevíme, jak a za co se modlit, ale sám Duch se za nás přimlouvá nevyslovitelným lkáním.“
(Řím 8,14-26)

Téma

Začínající úvahy svěřujeme **sv. Benediktu z Nursie (480–547)**, opatu a zakladateli západního mnišství, a to ze dvou důvodů: žil v podobné době jako je naše, Evropa prožívala velké změny, protože se starý svět rozpadal; druhým důvodem je skutečnost, že v té době on se svými duchovními syny **pomáhal budovat Evropu novou**. S heslem „modli se a pracuj!“ se benediktinské kláštery staly důležitými centry a svou osvětou duchovní (životem a hlásáním evangelia), kulturní (zachovaly to nejcenější z antiky, rozvíjely umění, poskytovaly vzdělání) a hospodářskou (učily lidi hospodařit) velmi výrazně přispěly k položení základů nové křesťanské Evropy. Benediktini, kteří evangelium nejprve sami žili, byli zároveň jeho věrohodnými hlasateli a svědky, tvůrci nové kultury.

Boží plán lásky pro člověka

Věříme, že Bůh ve své lásce stvořil tento nádherný svět a také člověka ke svému obrazu. A když ďáblovou závistí, skrze hřích, přišla na člověka smrt, Bůh ho neopustil a rozhodl se ho zachránit. Prvotním hříchem byl poničen nejen vztah člověka s Bohem, ale i mezilidské vztahy, i vztah lidstva k přírodě. Bible nám to ilustruje na začínajících problémech u našich prarodičů v manželství a rodině, na Ábelově vraždě a na stavbě babylonské věže.

Bůh se však ve své lásce rozhodl člověka zachránit. A tento svůj plán spásy začal uskutečňovat prostřednictvím konkrétních lidí, zvláště skrze Abraháma a jeho potomky. S izraelským národem

uzavřel **smlouvu** na hoře Sinaj, jejíž součástí je **Desatero Božích přikázání**, které je privilegovaným vyjádřením **přirozeného zákona**.

V Ježíši Kristu se tento Boží plán spásy naplnil. Skrze jeho obět' na kříži uzavřel Bůh s lidstvem **novou smlouvu**, která je dokonalá a definitivní.

Skrze křest jsme byli připojeni k této smlouvě, byli jsme spojeni s Kristem, stali jsme se Božími dětmi, dostali jsme účast na životě Nejsvětější Trojice, byli jsme vnořeni do Božího života. Byla obnovena naše přirozenost zraněná hříchem. Vykoupení je Ježíšův „antivirový program“, kterým začal zavirovaného člověka uzdravovat.

Pozemský život má být utvářen podle Boží kultury, Božího stylu života. Proto Ježíšovo **nové přikázání** vzájemné lásky (Jan 13,34) je zákonem nejen Božího lidu, církve, ale má inspirovat, očišťovat a povznášet všechny mezilidské vztahy v rodině i občanské společnosti. A i když je náš život neustále ohrožován hříchem, s Boží pomocí můžeme žít jako **noví lidé a budovat civilizaci lásky**.

Avšak nelze zůstat pouze u pozemského obzoru. Boží příslib a vzkříšení Ježíše Krista probouzí v nás křesťanech naději, že pro všechny lidi je připraven nový a věčný příbytek, **nová země**, kde bude nastolena spravedlnost a plnost vzájemné lásky, po které všichni toužíme (2 Kor 5,1-2).

Poslání církve

Kristova církev je, i přes všechny lidské nedostatky, viditelným znamením toho, že člověk je povolán k životu ve stylu vztahů božských osob v Nejsvětější Trojici, je pozemskou realizací kultury založené na vzájemné lásce. Proto církev zvěstuje evangelium

spásy a ustanovuje **křesťanské společenství**. Ukazuje směr a zároveň nabízí sílu Boží k jeho uskutečňování.

Církev slouží Božímu království, které se začíná uskutečňovat zde na zemi, tím, že aplikuje hodnoty evangelia na **všechny pozemské záležitosti člověka**: důstojnost člověka, rodinu, lidskou práci, ekonomiku, politiku, kulturu, mezinárodní vztahy, mír a ochranu životního prostředí. Hlásáním evangelia a svátostmi přispívá církev k tomu, aby byly znovu uplatňovány v konkrétních historických okolnostech **principy přirozeného zákona**, které **Kristus osvětlil** (učinil snadněji poznatelnými) **světlem evangelia**. Tak je možné znovu a znovu vytvářet mezi lidmi **vztahy bratrství** a budovat **civilizaci lásky**, zlidšťovat svět.

Protože **sociální nauka církve** má svůj základ v **přirozeném zákonu**, který je společný pro celé lidstvo (katolíky, nekatolíky, nepokřtěné, ateisty, muslimy, buddhisty), je výbornou příležitostí ke spolupráci se všemi lidmi.

Lidská přirozenost a přirozený zákon

Termín „přirozený“ se v současnosti používá pro vyjádření něčeho, co subjektivně člověku vyhovuje, co je příjemné, co dělá většina – bez ohledu na druhé lidi a také na Boha.

Církev, jakož i filozofická tradice, chápou pod termínem lidská přirozenost to, co je v základu lidského bytí.

Křesťanská víra upřesňuje, že člověka Bůh stvořil ke svému obrazu, jako vrcholné dílo své stvořitelské činnosti, jako muže a ženu ho stvořil. A tuto identitu a navázanost na svého tvůrce si člověk přináší na svět svým narozením.

Lidská přirozenost souvisí i s tzv. **přirozeným zákonem**, který je podle slov sv. Tomáše Akvinského účast rozumného tvora na

věcném zákoně; schopnost lidského rozumu poznávat Boží zásady a podstatu svého bytí. Jedná se o schopnost lidského rozumu, kterou do nás při stvoření Bůh vložil, rozeznávat dobro od zla. Přirozený zákon je **univerzální**, protože se vztahuje na všechny lidi. Označuje se jako **přirozený**, protože je součástí **lidské přirozenosti**, každý člověk se s ním narodí. Ve svém základě je vyjádřený v **Desateru Božích přikázání**, které ukazuje základní normy pro lidský život a pomáhá objevit, co je skutečné dobro člověka a lidstva. Tento zákon propojuje lidi různých kultur a ukládá jim společné zásady. A i když jsou tyto zásady popírány, nelze je vyrvat z lidského srdce. Tyto zásady nemohou být zničeny ani lidskou zkažeností. Jsou neměnným nejvnitřnějším „genetickým kódem“ lidstva. Nejde jen o biologickou danost, která je zakódována v DNA, ale o zcela vnitřní povahu člověka jako osoby, která je zdrojem mravních závazků. Tato pravda o člověku, která je objektivní a společná všem lidem, se stává subjektivní volbou, pokud člověk jedná podle ní. Auto je konstruováno tak, aby jezdilo po kolech dopředu, dozadu či do strany. To je jeho přirozenost. Pokud jede auto po střeše, jedná se o havárii, tedy o jednání proti přirozenosti auta.

Přirozený zákon vyjadřuje důstojnost člověka a představuje základ jeho práv a povinností. Je vhodné si uvědomit, že pokud se hovoří o tzv. lidských právech, jedná se vždy o realizaci Božího zákona. Jakmile se lidské zákony vyhlašované parlamenty staví proti přirozenému zákonu, proti lidské důstojnosti (např. povolení potratů), jedná se o svévoli a upřednostnění sobectví.¹ Takováto svévole vyúsťuje nakonec v diktaturu jednotlivce a obyčejně v nějakou formu totality.

1 „Lidský zákon má ráz zákona potud, pokud je podle správného rozumu: a podle toho je zjevné, že vyplývá z věčného zákona. Pokud se však odchyluje od rozumu, nazývá se nespravedlivým zákonem, a nemá pak ráz zákona, ale spíše jakéhosi násilí.“ Sv. Tomáš Akvinský, *Summa theol.* 1,2 q. 93, a. 3 ad 2.

Poznání přirozeného zákona není, jak ukazuje zkušenost, pro jednotlivce snadné. Racionální úvahou ho poznáváme v jeho základních obecných principech; některé soudy vyžadují důkladnější posouzení, které je vyhrazeno moudrým lidem; existují i takové soudy, které vyžadují, aby byl o nich člověk poučen přímo samotným Bohem. Čím více se směřuje ke konkretizaci – aplikaci, tím více obtíží s sebou toto uchopení nese. Je to důsledek dědičného hříchu i hříchů osobních. Z těchto obtíží poznatelnosti zákona vyplývá, že o některých skutečnostech, které vyplývají z přirozeného zákona, se může vyjadřovat jen církev, „sloup a opora pravdy“ (1 Tim 3,15), které je Bohem svěřen úkol vykládat Zjevení. Tomáš Akvinský o tom hovoří přímo v úvodu své Teologické sumy: „Bylo třeba, aby lidé byli poučeni Božím zjevením i v otázkách, které jsou předmětem poznání lidského rozumu. Pravdy o Bohu dosahuje totiž na základě lidského poznání jen malý počet lidí, po dlouhé době a s mnoha omyly. Avšak na poznání těchto pravd závisí celá spása člověka, jež je v Bohu. Aby tedy lidé dosáhli spásy obecněji a bezpečněji, bylo nutné, abychom byli o Božích věcech poučeni Božím zjevením.“

Závěr

Jako v době sv. Benedikta svět prožíval odumírání a čelil velkým výzvám, aby se mohl narodit svět nový, i dnes na podobnou výzvu odpovídá církev svou **sociální naukou**. Koná to s jistotou, že je možné, aby svět byl lidštější a aby ho pronikala vzájemná láska mezi lidmi. Zároveň si ale uvědomuje, že společnost na této zemi nikdy nedosáhne plné dokonalosti. Až v nebi bude plnost všeho. Podle Ježíšova evangelia pohled na nebe však člověk nezabavuje povinnosti proměňovat svět, ba naopak, je k němu zásadní motivací.

a) Vzor

Bl. Nikolaus Gross

Nikolaus Gross se narodil v roce 1898 v hornické rodině. Vesnickou školu mohl navštěvovat pouze 7 let, poté se stal havířem. Již záhy chtěl něco podniknout proti chudobě a sociální nespravedlnosti ve společnosti. Proto pro něj mělo velký význam další vzdělávání. Po 10–12 hodinách práce se účastnil kurzů a seminářů. Brzy se zapojil do křesťanských odborů a postupně míval přednášky po farnostech a v různých spolcích. Později se stal šéfredaktorem Katolických dělnických novin a přestěhoval se do Kolína nad Rýnem.

Se svou ženou Elisabeth měli 7 dětí. Rodinu miloval nade všechno. Byl vzorným otcem. Staral se pečlivě o výchovu svých dětí i o to, aby jim předal víru v Boha.

Již v roce 1929 měl jasný úsudek o stoupajícím vlivu národního socialismu v Německu. V jeho úspěších viděl pouze „politickou nezralost“ a „nedostatečnou schopnost úsudku“ společnosti. Už tehdy označil nacisty za „smrtelné nepřátele dnešního státu“. Jako redaktor dělnických novin napsal: „My, jakožto katoličtí dělníci, odmítáme národní socialismus nejen z politických a ekonomických důvodů, ale také rozhodně a jednoznačně z pozice svého náboženského a kulturního postoje.“ Po mnoha ústřcích byly tyto noviny v roce 1938 zakázány jako „státu nepřátelské“.

Skutečnost, že se připojil k odporu proti nacistické ideologii, která se v Německu šířila, pramenila z jeho katolického přesvědčení. Bylo pro něj rozhodující, „že se musí více poslouchat Bůh než člověk. Jestliže se na nás něco žádá, co je proti Bohu nebo proti víře, tak nejenže máme, ale musíme odmítnout poslušnost.“

Od roku 1940 musel snášet výslechy a domovní prohlídky. Po zákazu dělnických novin vydal ještě řadu kratších statí, které měly posilovat vědomí víry a skutečných hodnot v dělnickém prostředí.

Jednou svému příteli řekl: „Nedáme-li dneska svůj život k dispozici, třeba i všanc, jak pak chceme jednou obstát před Bohem a svým národem?“

V srpnu 1944 byl zatčen, mučen a nakonec odsouzen k trestu smrti.

Před smrtí poslal své rodině dopis na rozloučenou, který napsal v den sv. Anežky 21. 1. 1945. Začíná takto: „Je svátek sv. Anežky, kdy píšu tento dopis, který, až se dostane do Vašich rukou, Vám oznámí, že si mě Pán zavolał.“ A končí: „V lásce Kristově, která nás spasila a je vši naší nadějí, Vám žehnám. Bůh Vám odplatí, co jste mi učinili milého a dobrého. V důvěře v jeho milost a dobrotu doufá ve věčné shledání v jeho říši pokoje Váš otec.“

O dva dny později, 23. ledna 1945, byl spolu s dalšími odvážnými křesťany, katolíky i evangelíky, ve věznici v Berlíně popraven oběšením.

Byl to zcela normální člověk ve zcela nenormální době. Měl odvalu říci: „NE!“ Jednou napsal: „Skoro všechno veliké začíná v malém. Náš křesťanský život začíná křesťanským všedním dnem.“

Nikolaus Gross byl prohlášen za blahoslaveného sv. Janem Pavlem II. dne 7. října 2001.

Během programu v rámci Světového dne mládeže v Kolíně nad Rýnem měli mladí možnost slyšet o tomto muži hluboké svědectví přímo z úst jeho dcery, neboť ta bydlela ve farnosti, která skupinu z ČR hostila.

b) Návrh programu ve společenství

Pust'te si společně první díl z cyklu DVD pořadů o sociální nauce církve, který pojednává o základech této nauky a nese název: Křes'tanská sociální etika.

Soubor DVD najdete jistě na každé faře. Jmenuje se: Křes'tané ve společnosti – základní otázky Sociální nauky církve. Distribuce Res Claritatis, nebo je k dispozici na:

<http://www.tv-mis.cz/vypis.php?serie=18&vse=1>

Záznam trvá pouhých 30 minut.

Než pořad pustíte, rozdejte každému papír a tužku. Posluchačům pak dejte úkol, aby si zapsali to, co je v pořadu zaujme, či co v nich slyšené vyvolalo. O tom pak po zhlédnutí pořadu rozviňte diskusi.

Můžete si také prostě jen pustit některý film, který ukazuje na to, co dokázali lidé inspirovaní vírou udělat pro druhé. Zde jsou některé filmy: Matka Tereza – Pero v Boží ruce, Lekár zázrakov – svätý Giuseppe Moscati, Molokai – Příbeh otca Damiána. Tyto i další filmy, které mají většinou slovenský dabing, lze pořídit u Paulínek nebo na Slovensku.

Bože, náš Otče,
tvé stvoření je podivuhodné. Z tvé ruky vychází všechno stvoře-
né. Také mě jsi povolal k životu a dal jsi mi pro něj úkol, který za
mě nemůže nikdo jiný splnit.

Mám pro svůj život poslání. Možná své pozemské poslání dosta-
tečně nerozpoznávám, ale jednou mi bude přece jen zřejmé. Ne-
byl jsem povolán do života, abych byl neužitečný a bezcenný, ný-
brž jako článek dlouhého řetězu, mostu mezi lidmi a generacemi.

Pane a Bože, bylo mi uloženo dobro:
naplňovat tvé dílo, přinášet mír, konat dobro, sloužit pravdě, žít
tvé slovo, ať se ocitnu kdekoliv na světě.

Amen

(Youcat, modlitební knížka pro mladé, str. 122)

Zdroje k rozšíření tématu

Mezinárodní teologická komise: Hledání univerzální etiky: nový pohled na přirozený zákon. In: Dokumenty mezinárodní teologické komise věnované morální teologii a etice. KNA 2010.

Videa o filozofii (zvláště o přirozenosti člověka, etice, antropologii) od Jiřího Fuchse a Mgr. Romana Cardala, Ph.D. Na youtube jich je celá řada.

Více: www.academia-bohemica.org

Souhrn

„Církev má především zjevovat Boha, ale stále více jí náleží prostý úkol opatrovat lidství. Přináší hlavně nadpřirozenost, ale je stále více volána hájit přirozenost. Zpřítomňuje věčnost, ale stále více je zárukou dějin. Je chrámem Ducha, ale stále více se ukazuje být strážkyní těla, pohlaví i samotné materie“

(Fabrice Hadjadj)

- ✓ Člověk, který na počátku upadl do otroctví hříchu, je Kristem od něho osvobozen a znovu zcela obnoven.
- ✓ Ježíšovo evangelium není jen záležitostí duchovní, ale velmi konkrétní školou každodenního života jednotlivce a uspořádání života celé společnosti.
- ✓ Lidská přirozenost byla do člověka vložena Bohem, je společná všem lidem a přímo souvisí s tzv. přirozeným zákonem. Člověk tak může svým rozumem poznávat to, co je skutečným dobrem.

2

Církev zaspala?

Motto:

“

Nedělit se s chudými o vlastní majetek, to je okrádat je a brát jim život. Majetek, který vlastníme, není náš, patří jim.“

(sv. Jan Zlatoústý)

Biblický text

„Vytrvale poslouchali učení apoštolů, byli spolu, lámali chléb a modlili se. Všech se zmocnila bázeň, neboť skrze apoštoly se stalo mnoho zázraků a znamení. Všichni, kteří uvěřili, byli pospolu a měli všechno společné. Prodávali svůj majetek a rozdělovali všem podle toho, jak kdo potřeboval. Každého dne pobývali svorně v chrámu, po domech lámali chléb a dělili se o jídlo s radostí a s upřímným srdcem. Chválili Boha a byli všemu lidu milí. A Pán denně přidával k jejich společenství ty, které povolával ke spáse.“
(Sk 2,42-47)

Počátky sociální nauky církve

Někdy se říká, že církev v oblasti sociální nauky zaspala, protože na problémy společnosti, zvláště na tzv. **dělnickou otázku**², reagovala pozdě, až v roce 1891 encyklikou papeže Lva XIII. *Rerum novarum*, zatímco K. Marx s B. Engelsem vydali Manifest komunistické strany již v roce 1848 a Marx publikoval svůj *Kapitál* v roce 1867.

Avšak církev se v rámci svého poslání těmito otázkami průběžně zabývá už 2000 let. **Vlivem křesťanství** už ve starověku postupně zmizelo v Evropě otroctví, došlo k zlidštění evropské společnosti, církev ve spolupráci s panovníky zakládala univerzity, podporovala rozvoj hospodářství a kultury, položila základy zdravotnictví a péče o chudé. Almužna – pomoc chudým – byla pokládána za běžný projev života podle evangelia.

V době průmyslové revoluce, která měla nejen dobré, ale i špatné stránky, se minimálně od roku 1809 ze strany katolíků ve Francii a v Německu začaly ozývat **kritické hlasy vůči některým praktikám kapitalismu**, protože člověk byl považován za stroj, stal se otrokem práce. Kapitalismus opovrhoval člověkem a využíval všeobecně se šířící protikřesťanskou a materialistickou atmosféru ve společnosti.

Například mohučský biskup W. E. von Ketteler, kterému říkali dělnický biskup, navrhl, aby se sociální otázce věnoval I. vatikánský koncil (1869–1870). Mnozí biskupové doporučovali dílo **bl. Adolfa Kolpinga** (1813–1865), který se věnoval mladým

2 Dělnická otázka – problém námezdních dělníků, kteří žili společensky i nábožensky vykořenění v nedůstojných pracovních i bytových podmínkách.

učňům, tzv. tovaryšům (do konce jeho života bylo pro ně otevřeno více než 400 domů – internátů) a nejrozumnějším způsobem se zastával dělníků. Katolíci vydávali také noviny, ve kterých diskutovali o sociálních problémech a kritizovali bezuzdný kapitalismus. Je vhodné vzpomenout i rozsáhlé dílo **sv. dona Boska** (1815–1888).

Vzdělaní němečtí katolíci skrze politickou stranu Zentrum úspěšně čelili urputnému protikatolickému kulturnímu boji kancléře Bismarcka. A šlo o tvrdé pronásledování. V roce 1878 byli pouze tři z dvanácti pruských biskupů v úřadě, ostatní byli vyhnáni nebo uvězněni. Čtvrtina farností byla neobsazena a 296 klášterů bylo zrušeno. Mezi těmi, kteří se stavěli tomuto tlaku na odpor, vynikal kníže Karl-Heinrich zu Lowenstein, na jehož sídle v městečku Haid (dnešní Bor u Tachova) byly roku 1883 vyhlášeny tzv. **Borské teze**³, obsahující linie katolického sociálního hnutí, které byly zapracovány do papežské encykliky **Rerum novarum** (1891).

V této encyklice **Lev XIII.** reaguje na omyly průmyslové revoluce, odmítá socialismus jako řešení dělnické otázky a zároveň zdůrazňuje důstojnost a práva dělníků, je tedy i kritikou dravého kapitalismu. Tato geniální encyklika se stala podnětem k systematické péči Magisteria církve (učitelského poslání církve) o člověka a společnost v pozemských záležitostech, a později byla označena jako sociální nauka církve (SNC).⁴

3 Například Práce není chápána jako zboží. Má hodnotu i mravní, protože souvisí s člověkem. Mzda slouží k zajištění existence, je základem udržení rodiny a je zdrojem úspor. Doporučuje se vznik dělnických spolků s cílem chránit zájmy pracovníků závislých na mzdě. Stát se má starat o základní odborné školství, o dodržování nedělního klidu a má podporovat vznik učňovských a mistrovských spolků.

4 I když je encyklika *Rerum novarum* vnímána jako počátek nového zájmu církve o sociální spravedlnost, je vhodné připomenout, že se papežové ve svých dokumentech těchto otázek dotýkali pochopitelně i dříve. Například papež Pius IX. v roce 1848 vydal encykliku *Qui pluribus*, ve které odmítl komunismus a připomněl principy sociální spravedlnosti pro dělníky.

Středem sociální nauky církve je člověk

Ve středu zájmu SNC je člověk stvořený k Božímu obrazu a povoláný ke spáse, jehož **důstojnost a základní práva** má zaručovat každá společnost. Církev zdůrazňuje důležitost **celistvého (integrálního) pohledu na osobu člověka**, která je jednotou duše a těla, individuálním životem prožívaným zároveň uprostřed vztahů ve společnosti. SNC vychází z poznatků nejrůznějších věd a z víry v Boha. Materialismus redukuje člověka na organizovanou hmotu, popírá jeho duchovní rozměr a otevřenost k Bohu. To má v praktickém životě devastující následky, jak to prokázaly vyzkoušené ateistické ideologie (marxismus, nacismus, některé podoby liberalismu apod.).

Adresáty SNC jsou především **křesťanští laici**, kteří svým životem podle evangelia mají prostředím, v němž žijí, **přetvářet podle Boha** (LG 31). Církev svou sociální nauku nabízí jako inspiraci i všem lidem dobré vůle a je důležité, aby konkrétně angažované laiky podporovala.

Další rozvoj sociální nauky církve

Papež **Pius XI.** v roce 1931 reagoval na světovou hospodářskou krizi, odsoudil nové totalitní režimy, které se v Evropě začaly prosazovat, a odmítl liberalismus chápáný v ekonomice jako nekontrolovatelná soutěž tržních sil.

Papež **Jan XXIII.** se v encyklice *Pacem in terris* poprvé obrátil ke všem lidem dobré vůle a v době kubánské krize (1963) svým rozhlasovým poselstvím pomohl zabránit nukleární válce. Dále svolal **II. vatikánský koncil** (1963–1965), který v konstituci *Gaudium et spes* učí o poslání církve v tomto světě, o povinnosti křesťanů vydávat v něm svědectví o živém Bohu a o tom, že společnost se svými strukturami musí být zaměřena na rozvoj člověka. Také pro papeže **Pavla VI.** je integrální rozvoj člověka i společnosti novým jménem pro mír.

Svatý Jan Pavel II. vydal několik důležitých encyklik, mimo jiné o lidské práci, a analyzoval rok 1989. Pozitivně zhodnotil demokratický systém a svobodnou ekonomiku, pokud je zachována solidarita. Zároveň ale připomenul, že existuje nové ohrožení svobody: (pseudo)demokracie bez přirozených hodnot, která nakonec začne pošlapávat lidskou důstojnost, a nekontrolovatelná moc kapitálu.

Papež **Benedikt XVI.** navázal na myšlenku integrálního rozvoje člověka a společnosti a zároveň rozvedl pronikavou analýzu globalizovaného světa, který se začíná vymýkat kontrole. Papež **František** v encyklice *Laudato si'* vyzval všechny lidi dobré vůle k urychlené péči o „společný dům“ naší modré planety a o „ekologii člověka“.

Základní principy sociální nauky církve

Principy SNC představují pilíře katolického sociálního učení a vycházejí z **důstojnosti člověka jako Božího obrazu**. Tvoří jeden celek, a proto je nelze uplatňovat jednotlivě, ale vždy ve vztahu s ostatními.

1) Personalistický princip – důstojnost člověka

Člověk je stvořen jako obraz Boží, a proto má nezcizitelnou důstojnost. Z toho vyplývá **ústřední postavení lidské osoby**. To je důvod, proč se s člověkem nemůže zacházet jako s věcí či majetkem. Proto je nepřijatelné egoistické hromadění bohatství bez ohledu na druhé (více viz kapitola 4 a publikace *Na cestě k člověku*).

2) Princip **společného dobra** vyplývá z důstojnosti a rovnosti všech lidí. Společné dobro je „souhrn podmínek společenského života, které jak jednotlivcům, tak skupinám, umožňují úplnější a snazší dosažení vlastní dokonalosti“ (GS 26). Jedná se tedy o daleko více, než jen o ekonomický blahobyt či růst HDP. Žádný

jednotlivý člověk, rodina, skupina, obec, stát, se nemůže obejít bez společného dobra, které se týká všech a zahrnuje úsilí o mír, organizování státní moci, dobrý právní řád, ochranu životního prostředí, základní právo na potravu, obydlí, vzdělání, dopravu, zdraví, svobodné šíření informací a ochranu náboženské svobody (GS 26).

3) **Univerzální určení statků**⁵ vychází ze skutečnosti, že Bůh daroval zemi celému lidstvu, aby mu dávala obživu (Gn 1,28-29) bez toho, že by byl někdo vylučován nebo zvýhodňován. Člověk se nemůže obejít bez materiálních prostředků, protože jsou základní podmínkou jeho existence a umožňují mu jeho plný rozvoj.⁶ Toto právo má přednost před jakýmkoli uspořádáním vlastnictví, před ekonomickým nebo společenským systémem.

Soukromé vlastnictví je podstatným prvkem řádného společenského uspořádání. Jeho původ je v práci a inteligenci člověka, kterému poskytuje prostor pro osobní a rodinnou nezávislost, rozšiřuje jeho svobodu. Proto je církev vždy hájila. Avšak křesťanská tradice zároveň nikdy neuznávala, že právo na soukromé vlastnictví je absolutní a nedotknutelné. Naopak, **je podřízené právu na společné vlastnictví ve smyslu univerzálního určení statků**: vlastnění statků má být spravedlivě dostupné všem lidem.

Princip **univerzálního určení statků** vyžaduje, aby se **zvláštní pozornost věnovala chudým**. Je to základní projev křesťanské lásky. S lidskou bídou měl soucit sám Ježíš Kristus a identifikoval se se svými nejposlednějšími bratry (Mt 25,40).

5 Statek je celá Země a všechno, co je na ní (přírodní zdroje).

6 Opaku učí maltusiasmus, podle R. Malthuse, anglického ekonoma, který roku 1798 formuloval zákon o populaci, podle kterého je Země už obsazena a další lidé nemají právo na to, aby je živila. Proto je žádoucí eliminování obyvatelstva, což se přirozeně děje nemocemi, hladomory a uměle např. válkami.

4) Princip **subsidiarity** znamená, že to, co mohou jednotlivci nebo společenství provést z vlastní iniciativy a vlastními silami, se jim nemá odnímat a přenášet na společnost. Proto má vyšší složka společnosti (stát) vůči nižší složce (obci, rodině) zaujímat postoj služby a pomoci (*subsidium* – pomoc) a ne ji zbytečně zalovat předpisy.⁷

Princip subsidiarity vyplývá z toho, že každý člověk, rodina nebo zprostředkující společenství (sdružení, obec), má něco originálního, co může nabídnout společnosti. S tímto principem je v rozporu centralizace, byrokracie a přílišné zasahování státu do života rodiny a společnosti, což působí ztrátu osobní iniciativy.

Důsledkem subsidiarity je **participace – spoluúčast**. Jedná se o řadu aktivit občana jako jednotlivce či ve spojení s jinými. Je povinností a odpovědností, kterou mají všichni podle svých možností vykonávat, jinak může platit: „Co jsme si vymlčeli, to máme.“

5) Princip **solidarity** připomíná společenskou povahu člověka a rovnost všech lidí. Žijeme ve vzájemné závislosti jednoho na druhém, jedné společnosti na druhé, a proto je třeba žít s ohledem na druhé a usilovat o společný rozvoj všech lidí. Solidarita je závazek vyplývající nejen ze spravedlnosti, ale také z lásky. **Základním vzorem solidarity je Ježíš Kristus**, který se s lidstvem stal solidární až k smrti na kříži.

⁷ „Pokládáme za samozřejmé pravdy, že všichni lidé jsou stvořeni a sobě rovni, že jsou obdařeni svým Stvořitelem určitými nezcizitelnými právy, že mezi tato práva náleží život, svoboda a sledování osobního štěstí. Že k zajištění těchto práv se ustanovují mezi lidmi vlády, odvozující svoji oprávněnou moc ze souhlasu těch, jimž vládnou“ (Deklarace nezávislosti Spojených států amerických, 1776).

Závěr

Představitelé církve v sociální oblasti i přes nesporné přínosy mnohé skutečně též nezvládli. Bylo to vinou nejen rafinovaných protivenství, ale i vlastních slabostí a omezení. Biskupové se často chovali jako světská knížata (zajímalo je více dění na zámku než v podzámčí) a i kněží se často vzdalovali (mnohdy jako honore a obřadníci) od problémů svých farníků, aniž by byli hlavně pastýři a arbitry potřebných.

I dnes, jak se zdá, je často skrytá politika a úsilí o mocenské postavení a ocenění v církvi i ve společnosti pro některé (kleriky) větší motivací než služba chudým a potřebným. Papež František proto mnohdy hovoří o nebezpečí zesvětštění v církvi.

Je třeba říci, že důvodem, proč se lidé (i věřící) málo zajímají o SNC, je nesporně i skutečnost, že není s odvahou hlášána především v situacích, kdy aktuální moc jedná v přímém rozporu s jejími principy: omezuje svobodu jednotlivce, porušuje principy subsidiarity, útočí na život, rozpoutává xenofobii a války. Takové hlásání je totiž nepopulární a přináší různé druhy ústrků a pronásledování. Zbabělé mlčení je jedním z hříchů hlasatelů evangelia.

V aktuální době žijeme mimo jiné pod vlivem ideologie tzv. korektnosti, mocí požadovaného „nezávadného jednání a myšlení“, jejíž základy jsou variací marxismu: útok na život, na rodinu, centralizace pomocí legislativy a ekonomiky (dotace a limity plánovaného hospodářství), internacionalizace a multikulturnost, ovládání národů pomocí podpory ozbrojených převratů, revolucí, mediálních, ekonomických, občanských i skutečných imperiálních válek, přesouvání národů a etnik, podpora povstání, ozbrojených konfliktů a občanských válek v zájmových oblastech nadnárodní oligokracie.

a) Vzor

Bl. Adolf Kolping

Adolf Kolping se narodil 8. prosince 1813. Vyrůstal ve velmi chudých poměrech jako čtvrté dítě pastevce ovcí. Sám usiloval o vyšší vzdělání, ale jeho rodinné poměry mu to neumožňovaly. Do dvanácti let navštěvoval vesnickou školu. Na vyšší školu neměli rodiče peníze, proto ve třinácti letech začal chodit do učení k obuvníkovi. V šestnácti letech se vydal na vandr, aby se přiučil od jiných mistrů. Bylo to však strastiplné putování. Byl šokován životními podmínkami lidí, což ovlivnilo jeho rozhodnutí stát se knězem. Ve 23 letech začal studovat gymnázium v Kolíně nad Rýnem, poté vystudoval teologii a byl vysvěcen na kněze.

Roku 1849 jako vikář v kolínském chrámu založil kolínskou jednotu tovaryšů (učňů), která mladým tovaryšům zajišťovala náboženskou a sociální podporu. V roce 1850 spojil již existující tovaryšské jednoty do jedné federace. Toto spojení je základem dnešních Kolpingových rodin, jež jsou součástí tzv. Kolpingova díla. Jedná se o mezinárodní projekt zajišťující zejména vzdělání, sociální podporu a zprostředkování křesťanských zásad mladým lidem.

Žít a naplňovat své životní cíle chtěl Adolf Kolping trojí cestou: jako člověk, jako křesťan, a jako bližní. V úvodu svého deníku o tom napsal: „Především se chci snažit být člověkem, chci se učit poznávat vznešené lidské povolání, ke kterému jsem byl zrozen...

chci být svým bližním svědkem pravdy a bratrem. Chci najít uspokojení v myšlence, že jsem udělal všechno, co bylo v mých silách a možnostech; vždyť mimo toho neexistuje pro mě žádné jiné skutečné naplnění a pokoj.“

Je inspirativní osobností pro všechny, kdo žijí své křesťanství, snaží se konkrétními činy odpovídat na aktuální problémy světa a slouží lidem. Jednou prohlásil: „Ten, kdo sám prokáže odvahu, dodává odvahu i druhým!“ Bl. Kolping měl odvahu vykročit na nové cesty pastorační a sociální práce; rád říkával: „Potřeby doby vám ukážou, co máte dělat!“

Když se ho ptali, kde bere odvahu k uskutečňování tolika odvažných plánů, odpovídal: „Noste dříví a nechte vařit Boha!“ Je zřejmé, že mu jeho činnost pro tovaryše nepřinášela jen uznání. Za svého života se dočkal mnoha ústrků, osočování a musel čelit mnoha protivenstvím. I v tom se prokázala jeho velká víra v Boží pomoc.

Otec Kolping dokázal správně užívat hlavu i ruce, ale především měl vnímavé srdce, které je základní devizou všech sociálních i pastoračních pracovníků.

Žádná sociální instituce sama o sobě nemá šanci trvale změnit životy lidí.

Důležité je umět bližnímu pohlédnout do tváře. „Kdo chce získat lidi, musí dát v sázku své srdce!“

Velice zdůrazňoval výchovu mladých ve víře, bylo mu jasné, že „bez hřejivé Boží blízkosti nemůže žít žádná lidská duše.“ I dnes jsou aktuální jeho slova: „Snažte se stále více vzdělávat ve víře. Je to přece tak, že čím více člověk víru poznává, s tím větší radostí ji žije. Křesťanství je jediná zdravá životní síla, a tam, kde se jej nedostává, život churaví. Bez opravdového křesťanství neexistuje v životě žádný pevný záchytný bod.“

Při jeho blahořečení řekl sv. Jan Pavel II., že je „průkopníkem a předchůdcem velkých sociálních encyklik, které začaly encyklikou Rerum novarum.“

Tento veliký muž, který nečekal, ale odvážně a vytrvale konal, zemřel 4. 12. 1865.

b) Návrh programu ve společenství

Animátor dopředu připraví papírky, na kterých budou napsány otázky, na něž si každý nejprve odpoví sám, a pak postupně na otázku za otázkou budou odpovídat všichni.

Někdo zapisuje na flipchart to podstatné.

- Sleduji názor církve a na různá ekonomická, morální, politická témata?
- Zajímám se o další hodnověrné, často menšinové a alternativní zdroje pravdy (nezávislé osobnosti, poctivá nezávislá média, vědci, umělci, politici, filozofové)?
- Sleduji názory z hodnověrných a nemanipulovaných zdrojů, nebo jen prostřednictvím běžných médií, která často zamlžují (např. čtu papežova slova přesně tak, jak je řekl na www.radiovaticana.cz; vyhledávám originál vyjádření osobností)?
- Proč se věřící lidé málo zajímají o SNC?
- Z jakého důvodu je třeba neustále vyhledávat názor církve na různé oblasti lidského života?
- Věřím, že uprostřed církve, především prostřednictvím papeže (encyklik), hovoří Duch Svatý, který aktualizuje evangelium?
- Proč si myslíš, že se věnuje tak malá pozornost, i ze strany mnohých křesťanů, varováním před omyly a nebezpečími, na které církev v sociálních encyklikách upozorňuje?

Za ty nejposlednější:

Ty jsi mě předešel, Pane,
k mým nejposlednějším bratřím a sestrám,
k hladovějícím a žíznícím,
k cizincům a nahým,
k nemocným a vězněným.

Doved' mě k nim, Pane,
abych je dokázal najít a tebe mezi nimi,
aby se znovu stali mými bratřími a sestrami
a mohli jsme se společně sejít u tebe.

To, co udělám pro ně, dělám s tebou a pro tebe.
To, co přijmeme od sebe navzájem, přijímáme od tebe.
Sloužíme-li si navzájem, sloužíme tobě a tvému království,
které mezi námi nedokáže vybudovat nikdo jiný než ty sám.

Amen

(Youcat, modlitební knížka pro mladé, str. 133)

Zdroje k rozšíření tématu

Balík, Jan, ed.: Na cestě k člověku – témata pro společenství mladých lidí. Praha, sekretariát Sekce pro mládež ČBK 2014.
Woods, T. E.: Jak katolická církev budovala západní civilizaci. Res Claritatis, 2008.

Souhrn

„Člověk nemá vlastnit majetek tak, jako by byl jen jeho, ale jako by byl společný; tak, že z něj ochotně dává lidem v nouzi“

(sv. Tomáš Akvinský)

- ✓ Sociální nauka církve reaguje ve světle víry podle Kristova evangelia a na základě poznatků sociálních a společenských věd na aktuální problémy světa.
- ✓ Církev sociálním učením povzbuzuje a inspiruje křesťany a lidi dobré vůle k utváření spravedlivé společnosti a k integrálnímu lidskému rozvoji. Kromě toho je důležité, aby církev konkrétně podporovala ty, kteří se statečně a s odvahou nasazují pro veřejné blaho a obětují svůj komfort, postavení a klid.
- ✓ Základní principy učení církve jsou: lidská důstojnost, společné dobro, subsidiarita, participace, solidarita.

3

Láska je víc než spravedlnost

Motto:

Jedině láska je schopná úplně proměnit člověka.“

(sv. Jan Pavel II.)

Biblický text

„Zachováte-li má přikázání, zůstanete v mé lásce, jako já zachovávám přikázání svého Otce a zůstávám v jeho lásce. To jsem vám pověděl, aby moje radost byla ve vás a vaše radost aby byla plná. To je mé přikázání, abyste se milovali navzájem, jako jsem já miloval vás. Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo položí život za své přátele. Vy jste moji přátelé, činíte-li, co vám přikazuji. Už vás nenazývám služebníky, protože služebník neví, co činí jeho pán. Nazval jsem vás přáteli, neboť jsem vám dal poznat všechno, co jsem slyšel od svého Otce. Ne vy jste vyvolili mne, ale já jsem vyvolil vás a ustanovil jsem vás, abyste šli a nesli ovoce a vaše ovoce aby zůstalo; a Otec vám dá, oč byste ho prosili v mém jménu. To vám přikazuji, abyste jeden druhého milovali.“

(Jan 15,10-17)

Příkladem hrdinského života věřícího laika je **sv. Thomas More (1477–1535)**, anglický kancléř. Král Jindřich VIII. se rozhodl rozvést se svou ženou a uzavřít nový sňatek, ale nedosáhl k tomu dovolení papeže. Nato král donutil biskupy, aby se od Říma odloučili a za hlavu církve vyhlásili jeho. Tomuto neslýchanému jednání se vzepřel pouze biskup z Rochesteru Jan Fischer a Thomas More, které král nakonec nechal popravit. Věrnost Bohu a jeho zákonům je nad vši lidskou poslušností a nad pozemským prospěchem.

Hodnoty lidského jednání

SNC hovoří nejen o základních principech, ale též o **hodnotách**, které vyplývají z lidské důstojnosti, tedy o **pravdě, svobodě, spravedlnosti a lásce**. Jde o vnitřní kvalitu, kterou má mít každé lidské jednání. Jejich uplatňování umožňuje, aby bylo dosaženo skutečného zdokonalení lidské osoby a společnosti. Proto jsou nezbytnými orientačními body zvláště pro ty, kdo nesou odpovědnost za **veřejné záležitosti**. Jsou také zárukou toho, že podstatné reformy ekonomiky, politiky a kultury budou úspěšné a neobráť se proti člověku.

Pravda

Všichni lidé jsou povinni pravdu hledat, respektovat ji a žít podle ní. Vyplývá to z jejich důstojnosti. Plnost pravdy je v osobě Ježíše Krista. Hledat pravdu nelze individualisticky, odděleně od druhých. Církev je „sloupem a pevnou oporou pravdy“ (1 Tim 3,15). Když se lidé nesnaží řešit společenské problémy podle pravdy, upadají do **svévole**, protože nerespektují **objektivní nároky morálky** (např. Desatero).

V současné epoše dějin je pravda relativizována a běžně se má za to, že neexistuje. Pak by ovšem lidské jednání bylo pouze chvilkovým rozmarem, posuzovaným podle výhodnosti, nebo podle pocitu, či podle pravidla „silnější má vždycky pravdu“.

V lidském jednání je třeba hledat **objektivní pravdu**, a tak se snažit o čestné osobní i společenské jednání. Tento závazek se týká všech, včetně těch, kteří se podílejí na práci ve sdělovacích prostředcích, v oblasti ekonomiky a politiky.

Svoboda

Všichni touží po svobodě. **Svoboda je pro člověka známkou, že je Božím obrazem a že mu náleží velká důstojnost.** Avšak mnohdy je popisována jen jako možnost volby a uplatnění vlastní autonomie. Jindy se o ní pojednává jako o možnosti dělat to, co je příjemné, bez ohledu na druhé. Ve skutečnosti je svoboda především Božím darem, kterým je lidská osoba obdařena, a jehož cílem je, aby se člověk rozhodoval pro dobro ze svého vlastního přesvědčení a rozhodnutí, a nikoli z donucení. Z toho vyplývá, že svoboda je spojena s objektivní pravdou, se skutečným dobrem a s dobrem celé společnosti.

Volba proti Božímu zákonu a tedy i proti lidské přirozenosti (volba zla) je zneužitím svobody a jde o svévolnost, která prosazuje svá egoistická práva v rozporu s objektivní pravdou, mravností a láskou k Bohu i k druhým lidem. Takový extrémní individualismus je asociální, boří vztahy a stává se snadnou obětí totalitních ideologií (např. marxismu, relativismu, genderu).

Svoboda je respektována, pokud je každému členu společnosti umožněno: hledat pravdu a vyznávat své vlastní náboženské, kulturní a politické smýšlení; vyjadřovat své názory; rozhodovat o vlastním životním postavení, a nakolik je to možné,

o vlastním zaměstnání; přebírat ekonomické, společenské a politické iniciativy.

Zároveň musí být ve společnosti umožněno, aby člověk mohl **odmítnout jednání, které je mravně špatné** (např. vykonání potratu, prodej tzv. potratové pilulky, nastoupení do armády). Hovoří se o tzv. výhradě svědomí.

Spravedlnost

Jde o jednu ze základních ctností, která označuje **pevnou a vytrvalou vůli dávat Bohu a bližnímu to, co jim patří**. Sociální spravedlnost se týká řešení problémů sociálních, politických a ekonomických. Spravedlnost je důležitá zvláště v dnešní době, kdy hodnota člověka, jeho důstojnost a práva, jsou ohroženy rozšířenou tendencí jednat individualisticky bez ohledu na druhé a přihlížet výlučně ke kritériím užitečnosti a majetku.

Avšak spravedlnost sama nestačí, dokonce může popřít sebe samu. Mezilidské vztahy se nemohou řídit pouze měřítkem spravedlnosti. Jak ukazuje zkušenost, „nejvyšší právo může vést k nejvyššímu bezpráví“ (sv. Jan Pavel II.). Proto je třeba, aby se spravedlnost otevřela hlubší motivaci, kterou je solidarita a především láska.

Cesta lásky

SNC zdůrazňuje, že základem lidského jednání vždy zůstane především láska podle vzoru Krista. **Láska sice předpokládá spravedlnost, ale zároveň ji překračuje**. Nejde však o pouhou přirozenou lásku, ale o lásku po vzoru samotného Boha, kterou od něj dostáváme jako dar (Řím 5,5). Taková láska je **milosrdná**, dokáže odpustit – a to i nepřátelům.

Lidé, kteří objevili Boží lásku a nechali se touto láskou obnovit, jsou schopni proměňovat lidské vztahy, odkrývat nové cesty řešení, obnovovat společnost a přetvářet sociální struktury.

V této perspektivě se láska stává **sociální a politickou láskou**, která miluje **společné dobro** a hledá ho pro všechny lidi. Úkonem lásky je skutek milosrdenství, kterým se odpovídá na konkrétní potřebu bližního. Zároveň je však stejně nezbytným úkonem lásky usilovat o takové uspořádání společnosti, jež by nedovolilo, aby se bližní dostal do bída. Je jistě zajímavé, že i nevěřící lidé vnímají, že charita k církvi patří, ale ani aktivním věřícím není vždy zřejmé, že celá SNC je vyspělým projevem téže lásky.

Závěr

Láska, která má zdroj v Bohu, se má stát nejhlubším základem lidského jednání. Také hodnoty, o nichž bylo pojednáno (pravda, spravedlnosti a svoboda) mají svůj vnitřní zdroj v lásce.

Kdykoliv nás přepadne pocit, že vůči nespravedlnostem ve světě nic nezmůžeme, je dobré si uvědomit, že v každém případě můžeme měnit své okolí tím, že budeme usilovat o skutečnou mezilidskou lásku.

a) Vzor

Svatý Thomas More

Narodil se v roce 1478 v Londýně. Ve 23 letech se stal advokátem a za další tři roky členem parlamentu. Přes tak rychlý společenský růst zůstal blízký chudým lidem. Žil příkladným rodinným a náboženským životem. Byl vážený a oblíbený pro svou vzdělanost, ušlechtilou povahu a humor.

Je autorem několika knih. Jeho nejznámější dílo nese název Utopie. Popisuje v něm život na ostrově Utopie (Nikde) a prezentuje v něm své myšlenky o spravování státu a o řešení různých společenských problémů své doby.

Pro své schopnosti byl zahrnut mnoha poctami: byl správce královské pokladny, mluvčí parlamentu, správce Oxfordské a Cambridžské univerzity. V roce 1529 se stal kancléřem Anglie. Považoval se za věrného služebníka svého krále Jindřicha VIII. a opravdu jím také byl. Avšak v situaci, kdy se král rozhodl rozvést se svou dosavadní ženou a uzavřít nový sňatek, nastaly obtíže. Král požadoval, aby církev jeho první sňatek zrušila, a když nepochodil ani u papeže, začal jednat zcela bezohledně. Donutil duchovenstvo, včetně biskupů, aby přijalo odloučení od římské církve a za hlavu církve v Anglii uznalo jeho. Tomuto brutálnímu a neslýchanému jednání se vzepřel pouze biskup z Rochesteru Jan Fischer a Thomas More, který se právě pro nesouhlas s královým jednáním roku 1532 vzdal svého úřadu. Protože se nikdy ve vysokých

funkcích, které zastával, nečestně neobohacoval, žil pak se svou rodinou v nouzi.

Když parlament v roce 1534 odsouhlasil zákon, jímž vyhlásil krále za hlavu církve, odmítl složit přísahu, která byla proti jeho svědomí. Následně byl zatčen, uvězněn a obviněn z velezrady. Ve vykonstruovaném procesu byl pak odsouzen k trestu smrti.

Z vězení napsal dopis své dceři Markétě:

„Nechci se vzdát důvěry v dobrotivost Boží, má drahá Meg, i když cítím, jak jsem slabý a křehký. A i kdybych pozoroval, že strachem a zděšením už-už klesám, vzpomenu si, jak svatý Petr při jediném závanu větru začal tonout, protože měl malou víru, a udělám, co udělal on. Zavolám na Krista: Pane, zachraň mě. A doufám, že vztáhne ruku, uchopí mě a nedovolí, abych se utopil.

Ale i kdyby dopustil, abych se choval ještě dále tak jako Petr a úplně padl, přísahal a zapřel (ať to Bůh svým milosrdenstvím ode mne odvrátí, nebo ať mi z toho pádu vzejde spíše škoda než prospěch), přece doufám, že i v tom případě by na mě pohlédl s milosrdnou láskou, jako pohlédl na Petra, a znovu mě postavil na nohy, abych opět vyznal pravdu, ulevil svému svědomí a statečně snášel trest a hanbu za své dřívější zapření.

Zkrátka, má milá Margot, vím to zcela jistě, že mě Bůh neopustí, leda mou vinou. S veškerou nadějí a důvěrou se mu tedy zcela svěřuji. Nechal-li by mě zahynout pro mé hříchy, byla by na mně oslavena aspoň jeho spravedlnost. Doufám však naprosto pevně, že jeho něžná dobrota věrně zachrání mou duši a způsobí, že se na mně jasně ukáže jeho milosrdenství spíše než jeho spravedlnost.

Neklesej tedy na mysli, drahá dcero moje, a neměj o mne přílišnou starost, ať se mi v tomto světě stane cokoli. Nemůže se stát nic, co Bůh nechce. Avšak cokoli on chce, i když se nám to zdá sebehorší, je ve skutečnosti to nejlepší.“

Když byl ještě před popravou opět vyzýván k přísaze věrnosti králi, vyjádřil svůj postoj zcela jasně a postavil se za jednotu s všeobecnou církví, s papežem, protože Petrovi svěřil Kristus klíče od nebeského království.

Krátce na to byl v Londýně 6. července 1535 popraven.

Thomas More v tomto svém postoji zůstal lidsky zcela osamocen. Téměř všichni představitelé společenské i církevní elity, kromě biskupa Jana Fischera, se nechali zlomit a králi vyhověli, což mělo nedozírné následky pro celou Anglii. A právě v tomto kontextu zvlášť vyniká Thomasovo hrdinské svědectví o věrnosti Kristu a jeho církvi.

b) Návrh programu ve společenství

Z následujících námětů pro práci ve skupině je možné vybrat jeden či více způsobů, jak téma prohloubit:

- Diskutujte o tom, proč mnoho lidí důsledně a poctivě nehledá pravdu? Proč se lidé tak často nechají rádi obelhávat třeba politiky a volí raději s většinou, mnohdy i proti svému vlastnímu zájmu?
- Hovořte o úloze propagandy, marketingu, reklamy – jak účinně vzdorovat a proti manipulaci i bojovat?
- Diskutujte mezi sebou o vzorcích pro lidské jednání. Položte si otázky: Čím se při svém rozhodování řídím, co je mi bližší, jedním více podle pravdy, svobody, spravedlnosti nebo lásky? Co jsem ochoten pro svůj postoj obětovat? Je moje svědomí silnější než tlak společnosti?
- Zkuste rozebrat výše nabízený text tématu a životopis. Použijte čtyři barevné pastelky a označte pasáže či slova, která se tematicky vztahují do oblasti pravdy, svobody, spravedlnosti a lásky.

- Diskutujte a pište na flipchart, v čem je každému Thomas More příkladem a v čem by ho nechtěl nebo nedokázal následovat.
- Každý obdrží papírek s 16 hodnotami. Vyškrtá čtyři, které nepovažuje za důležité. Pak ve dvojici společně ze svých zbylých vyškrtají další čtyři. Ve čtveřici (nebo polovina společenství) mají za úkol najít ze společných nevyškrtnutých hodnoty nejdůležitější, a pak je ještě seřadit podle důležitosti.

Diskutujte nad tím, jaké to je hledat svoje hodnoty, a jaké to je všichni se shodnout na společných hodnotách. Existují hodnoty, ze kterých nikdy neslevíme, a naopak jiné, ve kterých se podřizujeme tlaku společnosti?

Seznam hodnot: volný čas, víra, přátelé, rodina, spánek, koníčky, modlitba, cestování, sport, vzdělávání, internet, svoboda, samostatný pokoj, zdraví, peníze, zaměstnání (popř. si můžete doplnit další hodnoty).

- Rozdělte se na dvě diskutující poloviny společenství. Jedna skupina si zvolí hodnotu, kterou bude obhajovat (např. nesouhlas s krádeží v nákupním centru, odmítnutí potratu po znásilnění, eutanázie starého člověka, vyhledávání nebezpečného adrenalinu při sportu, experimentování s drogou, postoj k šikaně ve třídě). Druhá skupina bude zvolenou hodnotu relativizovat a předkládat protiargumenty. Nejprve členové skupin mezi sebou během 10 minut proberou, čím budou argumentovat. Pak začne diskuse. Cílem je nacházet argumenty a odvahu k obhájení si křesťanského postoje i proti většinovému názoru společnosti. Je vhodné nejprve stanovit čas, jak dlouho bude diskuse trvat (cca 30 minut) a zapisovat na flipchart argumenty a protiargumenty. Diskusi vede moderátor, který přiděluje slovo. Je-li dostatek času, skupiny si mohou vyměnit své role a diskuse zopakovat na jiné téma.

Modlitba sv. Thomase Mora:

Dopřej mi chuť k jídlu, Pane, a také něco, co bych jed.
Dej mi zdravé tělo, Pane a nauč mě s ním zacházet.

Dej mi zdravý rozum, Pane, ať vidím dobro kolem nás.
Ať se hříchem nevydělám a napravit jej umím včas.

Dej mi mladou duši, Pane, ať nenaříká, nereptá.
Dej, ať neberu moc vážně své pošetilé malé Já.

Dej mi, prosím humor, Pane, a milost, abych chápal vtip.
Ať mám radost ze života a umím druhé potěšit.

(Je možné modlitbu zazpívat: Hosana, 144).

Druhá modlitba, též připisovaná sv. Thomasovi Morovi:

Bože, dej mi odvahu, abych změnil věci, které změnit mohu.
Klid, abych se smířil s věcmi, které změnit nemohu.
Moudrost, abych je od sebe dovedl rozlišit.

Zdroje k rozšíření tématu

Benedikt XVI.: Deus caritas est. Nakladatelství Paulínky 2006.
Ratzinger, Joseph: Evropa Benedikta z Nursie v krizi kultur.
KNA 2006.

Souhrn

„Lásku a pravdu není možné oddělovat. Pokud láska nemá vztah k pravdě, je podrobena proměnlivým citům a nepřekoná zkoušku času. Bez lásky se pravda stává pro konkrétní lidský život chladnou, neosobní a despotickou. Věřící není arogantní. Naopak, pravda jej činí pokorným, protože ví, že ji nevlastníme, ale spíše ona objímá a vlastní nás.“

(papež František)

- ✓ Svoboda je Boží dar, který svědčí o tom, že člověk je stvořen k obrazu Božímu. Tento dar nám umožňuje konat dobro ze svého vlastního přesvědčení. Zlé jednání je zneužitím svobody.
- ✓ Spravedlnost znamená dávat každému to, co mu patří.
- ✓ Láska je trvale nejvyšší normou jednání na osobní i společenské rovině; jedná se o lásku Boží, kterou přijímáme a která proměňuje náš život.

4

Důstojnost člověka a kultura darování

Motto:

„Člověk může sám sebe plně nalézt jen v opravdovém darování sebe samého.“

(GS 24)

Biblický text

„Hospodine, Pane náš, jak vznešené je tvoje jméno po vší zemi! Svou velebnost vyvýšil jsi nad nebesa. Ústy nemluvnat a kojenců jsi vybudoval mocný val proti svým protivníkům a zastavil nepřítel planoucího pomstou. Vidím tvá nebesa, dílo tvých prstů, měsíc a hvězdy, jež jsi tam upevnil: Co je člověk, že na něho pamatuješ, syn člověka, že se ho ujímáš? Jen maličko jsi ho omezil, že není roven Bohu, korunuješ ho slávou a důstojností. Svěřuješ mu vládu nad dílem svých rukou, všechno pod nohy mu kladeš: všechen brav a skot a také polní zvířata a ptactvo nebeské a mořské ryby, i netvora, který se prohání po mořských stezkách. Hospodine, Pane náš, jak vznešené je tvoje jméno po vší zemi!“

(Žl 8)

Bible představuje člověka jako živý obraz Trojjediného Boha. Důstojnost člověka je garantována Bohem a je nedotknutelná. Pokud chceme objevit, kdo je člověk, není jiná cesta než se dívat na osobu Ježíše Krista, který je Bůh a zároveň dokonalý člověk, obraz Boha. V něm je plnost Zjevení, kdo je člověk.

Drama hříchu

Bůh je láska, a proto Bůh stvořil člověka ke svému obrazu, jako muže a ženu je stvořil (Gn 1,27). Člověk není něco, ale někdo! První lidé však podlehl pokušení, a místo, aby Bohu odpověděli láskou, vzepřeli se proti němu a začali ho podezírat, že jim nepřeje. Výsledkem je **dědičný hřích**, zamoření lidstva zlem, šířící se neposlušnost a nejružnější rozdělení, které ničí vztahy: vztah člověka s Bohem, vztahy mezi mužem a ženou, mezilidské vztahy v manželství, v rodině a v široké lidské společnosti, vztah člověka k přírodě. Konečným výsledkem hříchu je pak smrt.

Křesťanství se vyznačuje realismem. Vnímá hřích, který pokazil krásu stvoření, ale nachází naději ve spáse Ježíše Krista, jenž svou smrtí a vzkříšením jednou provždy přemohl moc hříchu a smrti. Přidat se k Ježíšovi znamená být ve vítězném týmu!

Hřích není nikdy anonymní. Vždy je osobním činem konkrétního člověka, který poškozují hříšníka, narušuje vztahy s bližními a uráží Boha. Některé hříchy jsou přímým útokem na bližního, a proto se označují jako společenské, např. hřích proti životu, proti náboženské svobodě, proti společnému dobru.

Existují i **hříšné struktury**. Jde o takové zlé jednání, které sice spočívá v konkrétních skutcích lidí, ale zároveň je začleněno do struktur společnosti, do institucí, do státních zákonů, do médií a veřejného mínění (např. nedokonalá a špatná legislativa

podporující korupci, legalizace potratů, sterilizace, antikoncepce, eutanázie, legalizace homosexuálních svazků, schvalování volného sexuálního života). Jde o hříchy, které jsou však vnímány jako normální jednání. Z těchto důvodů lze struktury hříchu odstraňovat jen obtížně. Žít ve společnosti, jež je propletena těmito strukturami, a nepodléhat jim, vyžaduje odvahu až hrdinství.

Mezi tyto struktury jistým způsobem patří i určité rysy globální společenské politiky podporující všudypřítomné svádění ke konzumu, mentalitu úspěchu a nadvládu peněz nad všemi ostatními hodnotami. Nelze nevnímat sofistifikovaný tlak na trvalý růst příjmu a zvyšující se nezbytnost spotřeby domácností i jednotlivců (např. výrobky krátké životnosti, programované rychlé zastarávání techniky, poruchovost, nutné pracovní vybavení, zdaňování chudoby – u starých aut, nemoderního – snadněji dosažitelného bydlení). Nezbytností se potom jeví prioritně usilovat o dosažení ekonomické úspěšnosti, jakožto jediné možné ochrany před sociálním pádem. Rovněž tak je takřka znemožněn alternativní, na penězích méně závislý, životní styl, který by spočíval v úsporném chování typu: snížit svou spotřebu, nekupovat nové, ale udržovat a opravovat, používat starší výrobky.

Lidská osoba

Církev vychází z biblického vnímání člověka. Vidí člověka v jeho celistvosti. Vystupuje proto vždy proti omezeným a částečným, tj. zkreslujícím pohledům na člověka, a proti tomu, aby lidská osoba byla pojímána jen jako pouhý prostředek k dosažení cílů, které by byly cizí jejímu vlastnímu rozvoji, jako je tomu např. v marxismu, u genderových teorií, u prosazování nadvlády světa financí nad člověkem, u některých proudů liberalismu.

SNC klade důraz na to, že člověk je schopný komunikovat s Bohem. Je **otevřen transcenci** směrem k Bohu, ale i k druhým

lidským bytostem. Jakmile na tuto svou schopnost zapomene, ztratí zdravou racionalitu a nedokáže vidět věci tak, jak jsou.

Člověk jako osoba představuje **jednotu duše a těla**. Lidské tělo je určeno ke vzkříšení. Křesťanství tělo nepodceňuje, i když si je vědomo, že díky hříchu musí nad ním člověk bdít, aby se nestalo jen nástrojem, prostředkem ke hříchu, aby ho tělesné pudy neovládly.

Člověk na základě své důstojnosti má jednat vědomě a svobodně, ne ze slepého vnitřního popudu nebo z vnějšího donucení. Jak bylo řečeno ve třetím tématu, **svoboda** je určována pravdou, nikoliv našim chtěním nebo vkusem. Je to svoboda stvořené bytosti, čili darovaná svoboda, která se podřizuje Božím zákonům. Má-li člověk svobodu, je za svá rozhodnutí osobně zodpovědný. Proto se nelze skrývat za nespravedlivé zákony, za příkazy nadřízených, za momentální „nejvýhodnější“ variantu. Zlo se nikdy nestane dobrem. Správné uplatňování osobní svobody velmi podstatně přispívá k vymezení ekonomického, společenského, právního, politického a kulturního řádu.

Dobro od zla člověk rozpoznává úsudkem svědomí, jež se řídí přirozeným zákonem a objektivní pravdou, kterou ve své plnosti poznáváme u Boha.

Všichni lidé mají stejnou důstojnost, i když se od sebe nejrozumnějším způsobem liší. Člověk není stvořen jako samotář, ale je bytostí společenskou; bez vztahu s druhými nemůže žít ani rozvíjet své vlohy. SNC zdůrazňuje stejnou důstojnost **muže a ženy**; jedná se o dvě rovnocenné, i když odlišné, tváře lidství. Žena je doplněním muže stejně tak, jako muž je doplněním ženy. Tento dynamický prvek vzájemnosti (komplementarity) umožňuje vytvářet nejinenzivnější lidské společenství, kterým je manželství a rodina.

Lidská osoba se uskutečňuje sebedarováním

Kristus svou obětí na kříži osvobozuje člověka z otroctví hříchu. Zároveň ale ukazuje, že láska není ničím jiným, než ochotou darovat se, být bytostí pro druhé. Každý člověk nalezne své lidské naplnění tehdy, když začne milovat, když začne žít pro druhé. Na tomto světě vyžaduje láska ochotu zapřít se; služba ale bývá náročná a neobejde se bez obětování se. Svatý Jan Maria Vianney řekl: „Radost patří těm, kdo darují, zvláště pak těm, kdo darují sebe.“

Lidská práva

Úsilí o vymezení a prohlášení lidských práv představuje jednu z nejvýznamnějších aktivit směřujících k účinnému respektování lidské důstojnosti. Proto církev pozitivně hodnotí Všeobecnou deklaraci lidských práv OSN z 10. prosince 1948 jakožto skutečný milník na cestě mravního pokroku lidstva.

Kořeny lidských práv spočívají v důstojnosti, která přísluší každému člověku na základě toho, že je bytostí stvořenou. Jejich zdrojem není ani člověk, ani stát, i když je může vyhlášovat, ale Bůh. Tato práva jsou všeobecná – jsou vlastní každému člověku, jsou nezrušitelná – jsou obsažena v lidské přirozenosti, jsou nezcizitelná – není možné zbavit těchto práv jiného člověka. Spravedlivá společnost zaručuje každému všechna lidská práva jak jednotlivě, tak i v celém souhrnu.

Téma práv člověka je nerozlučně spjato s tématem povinností člověka. Nelze vyžadovat svá práva a zapomínat na své povinnosti.

Postižené osoby jsou plně lidskými subjekty a nositeli práv i povinností přes omezení a utrpení, vepsané do jejich těl i schopností, a je třeba zásadně odmítnout diskriminaci ze strany silných a zdravých vůči slabým a nemocným.

Hlavní lidská práva vyjmenovává sv. Jan Pavel II.: „Právo na život, k němuž patří právo růst po početí v matčině lůně, právo žít v úplné rodině a v mravném prostředí, vhodném pro růst a rozvoj osobnosti, právo hledat pravdu a dovést svůj rozum a svobodu ke zralosti, právo na práci s možností získávat z ní obživu pro sebe i druhé, právo svobodně založit rodinu a plodit a vychovávat děti k odpovědnému uplatňování vlastní sexuality. Zdrojem a syntézou těchto práv je náboženská svoboda, chápáná jako právo žít podle vlastní víry a v souladu s transcendentní důstojností lidské osoby.“

Také národy mají svá práva. **Mezinárodní právo** stojí na zásadě rovného respektování států, a práva sebeurčení národů. Mezinárodní pořádek vyžaduje vyváženost mezi partikularismem a univerzalitou.

Lidská práva na scestí

Slavnostnímu vyhlášení lidských práv protiřečí realita násilí, války, genocidy, masových deportací, otroctví, zneužívání dětí, vykořisťování dělníků, obchod s drogami, prostituce. Tato práva nejsou často dodržována ani v zemích považovaných za demokratické.⁸

Na druhé straně jsme svědky druhého extrému, kdy dochází k vyhlašování domnělých lidských práv, když se za lidská práva vydává něco, co je samo o sobě zlem či zvráceností. V současnosti se v tomto ohledu děje mnoho nespravedlností, když se vyhlašují

8 Těmto jevům však nemusíme nečinně přihlížet. Můžeme jednat s co největším ohledem na práva druhých – ať už jsou nám jakkoli geograficky i názorově blízcí či vzdálení. Lidská práva jsou porušována například během produkce výrobků, které si kupujeme i my – jídla, oblečení, elektroniky atd. Jedná se o porušování práv na spravedlivou mzdu, vzdělání a dětství bez práce, bezpečí či čisté životní prostředí.

Omezením zbytečného nakupování, pečlivým vybíráním výrobků a bojkotem určitých společností můžeme přispět k zmenšení těchto nespravedlností (viz kapitola 6).

např. práva homosexuálů, když je umožněno náhradní mateřství a provozuje se umělé oplodnění. Nakonec se totiž za lidská práva vyhláší to, co je ve skutečnosti pouhým lidským sobectvím. Tak se nová lidská práva obracejí také proti smyslu deklarace OSN o lidských právech.

Závěr

Nelze nevidět, že převládající mentalita současné doby je vzdálená Božím zákonům. Právě proto je úkol církve nesmírně důležitý. Papež Benedikt XVI. o tom řekl: „Církev reprezentuje paměť lidského bytí vzhledem k civilizaci zapomnění, která zná jenom sebe a vlastní měřítko. Stejně jako člověk bez paměti ztrácí svou identitu, ztratilo by ji i celé lidstvo. To, co bylo církvi ukázáno v setkání zjevení a lidské zkušenosti, sice přesahuje oblast rozumu, avšak nevytváří zvláštní svět, který by pro nevěřícího člověka neměl význam. Pokud se člověk ve svém myšlení snaží reflektovat a postihnout tyto poznatky církve, rozšiřuje to obzory jeho rozumu. A to se týká rovněž těch, kteří nedovedou sdílet víru církve.“

a) Vzor

Svatá Jana Beretta Molla

Jana Beretta se narodila 4. října 1922 jako desáté z třinácti dětí. Otec byl vzorný, vyrovnaný a hluboce věřící muž. Rodiče vytvořili svou výchovou předpoklady k tomu, aby jejich děti mohly dobře sloužit lidem. I zde se projevoval nesobecký, křesťanský postoj, jímž byl život rodiny Alberta Beretta zcela proniknut. Dva synové a dvě dcery se věnovali medicíně a chirurgii, jedna dcera se stala doktorkou farmacie, tři další děti inženýry a dva synové byli vysvěceni na kněze. Velkorysost vůči bližním patřila k základem jejich výchovy.

Díky příkladnému křesťanskému životu v rodině byla Jana připravena k prvnímu svatému přijímání již v pěti a půl letech. Od toho dne chodila denně na ranní mši svatou, takže se pro ni eucharistie stala opravdu každodenním chlebem.

Pro Janin lidský i duchovní rozvoj bylo významné její členství v Katolické akci (laická katolická organizace), do níž vstoupila ve 12 letech. Učila se tam, jak víru, kterou sama přijala jako dar, předávat dalším lidem: aktivním nasazením, modlitbou a obětí.

Její život přitahoval druhé. Mladé lidi nadšeně získávala pro duchovní život při organizování výletů, sportovních akcí a různých her. Doporučovala jim účast na mši svaté, meditaci, častější

návštěvu Nejsvětější svátosti a modlitbu růžence. Často zdůrazňovala: „Budu vám stále opakovat: žijte z Ježíše, chod'te často ke svatému přijímání, neoddělujte modlitbu od apoštolátu, protože apoštolát nemůže nést plody bez modlitby. Víte přece, že první úlohou člena Katolické akce je modlitba. Musíme věřit, že Bůh má moc a že může pomáhat. Pokud chybí modlitba, je víra prázdná. Proč je naše činnost tak často neplodná? Protože se málo modlíme, nebo lépe řečeno nedostatečně nasloucháme Bohu ve vnitřní usebranosti srdce. Jen když je naše duše plná milosti, můžeme bohatě obdarovávat i jiné.“

Již ve svých 15 letech během exercicií řekla Bohu své zcela osobní „ano“. V těch dnech si napsala tuto modlitbu: „Ježíši, slibuji Ti, že přijmu vše, co se mi stane. Jen mi dej poznat svou vůli.“

Rozhodla se pro studium medicíny. Po promoci si rozšířila aprobaci všeobecné medicíny a chirurgie a začala studovat pediatrii. Po dostudování si otevřela ordinaci, čímž mohla naplňovat svoji touhu: Sloužit lidem všemi dary a schopnostmi, které dostala od Boha a rozvíjela je po dlouhé roky studia.

Jana považovala své povolání za poslání. Rychle si získala důvěru malých i velkých pacientů, protože ke všem přistupovala s velkou láskou a pozorností a měla porozumění pro lidi staré, chudé a zejména pro děti. Jako žena se mohla dobře vcítit do radostí a starostí matky a dítěte, léčit, těšit a pomáhat. Zvláště se snažila, aby pomáhala matkám, které se rozhodovaly pro potrat. Bylo jí jasné, že „život je nedotknutelný. Každý nový život je nejkrásnějším darem, který může Bůh dát.“ Starala se ale i o ženy, které takový zákrok podstoupily a byly uvrženy ve vnitřní zmatek.

Byla příkladnou, mladou, sympatickou a radostnou ženou. Její hluboká láska k Bohu byla tajemným středem jejího života a radosti. Být povolána k lásce – ve službě nemocným a trpícím – pomáhat a léčit, to byla potřeba jejího srdce.

Jana vedla dlouhý zápas při volbě svého povolání. Uvádí body, na které je třeba při hledání povolání dávat pozor: prosit v modlitbě Boha o radu; zvolit si duchovního vůdce; naslouchat vnitřnímu hlasu, pozorovat své sklony a ptát se sama sebe. Dlouho se domnívala, že má odejít jako lékařka do misí v Brazílii. Nakonec ji ale její duchovní vůdce vyzval, aby založila svoji vlastní rodinu.

Teprve ve 32 letech se setkává se svým budoucím manželem Petrem Molla, schopným inženýrem, který byl vedoucím továrny a musel často cestovat. Po roční známosti, v roce 1955, se konala svatba. Příprava na svatbu byla pro oba snoubence dobrou velkou vnitřní radostí. Jana svému snoubenci napsala: „Milý Petře, chtěla bych Tě opravdu učinit šťastným a být Ti ženou, jakou si přeješ – dobrou, chápající a připravenou i k obětí, které od nás bude život vyžadovat. Chtěla bych s Tebou vytvořit opravdovou křesťanskou rodinu.“

Pro oba byl Bůh základem, zdrojem a zárukou jejich lásky. Boha nechtěli ze svého společného života vyloučit, ale chtěli žít svou vzájemnou lásku skrze něho a v něm. Novomanželé po návratu ze svatební cesty zasvětili svou rodinu Nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu a rozhodli se, že se budou spolu denně modlit růženec.

V letech 1956–1958 se jim narodily tři děti – Petr Ludvík, Marie Zita a Laura. Jana se starala o domácnost a o děti, ale díky pomocnicím v domácnosti mohla nadále sloužit i jako lékařka.

Manželé toužili po dalším dítěti, které se ohlásilo v srpnu 1961. Avšak ve druhém měsíci se v děloze Jany objevil nádor, který rychle rostl a ohrožoval růst dítěte. Odevzdání se až do naprostého sebeobětování pro ni nebylo nic, s čím by předem nepočítala.

Manželům bylo jasné, že potrat nepřipadá v úvahu. Jana byla pevně rozhodnuta, že udělá vše pro záchranu dítěte. Prodělala náročnou operaci, při níž byl nádor odstraněn, ale vyléčena nebyla.

Čekalo ji sedm měsíců velkých bolestí a skrytá duševní a psychická trýzeň. Jako lékařka znala prognózu: šance na přežití nebyla ani 10 %. V té době jí bylo 39 let. Myšlenka, že by musela zanechat své děti a svého manžela samotné, ji velmi trápila. Usilovně se modlila, aby o dítě nepřišla. A skutečně dítě donosila.

Jeden a půl měsíce před porodem řekla manželovi: „Petře, prosím tě, jestliže se budete muset rozhodovat mezi mnou a dítětem, rozhodněte se pro dítě, ne pro mne, prosím tě o to!“

Nemůžeme si myslet, že rozhodnutí zachránit dítě za cenu vlastního života bylo lehké.

Jana vroucně milovala své tři děti, svého manžela milovala celým srdcem a především milovala život. Muset odejít v nejkrásnějších letech, zanechat vdovce a tři malé polosirotky – nebo dokonce čtyři s dítětem, které čekala, bylo hrdinským rozhodnutím.

Termín porodu byl o Velikonocích. Na Bílou sobotu se v jedenáct hodin narodila zdravá holčička. Otec ji pojmenoval po matce Jana Emanuela.

Několik hodin po narození dítěte u Jany nastaly velké bolesti a dostavily se předem tušené komplikace. Horečka stoupla, pulz byl téměř neznatelný a pacientka často ztrácela vědomí. V raních hodinách v sobotu ve velikonočním oktávu přivezli umírající Janu domů. Slyšela ještě hlasy dětí, které právě ve vedlejším pokoji vstávaly. Odešla na věčnost za přítomnosti svého manžela, svých dvou bratrů a sestry. Naplnila slova, která připomínala kdysi jako vedoucí mládeže svým kamarádkám: „Kdybychom měly umřít v boji za své povolání, byl by to nejkrásnější okamžik v našem životě.“

b) Návrh programu ve společenství

Lidská práva naruby

Nejprve si přečtete následující úvahu:

Odpůrcům nacistického a jiných totalitních režimů bylo zřejmé, že platné právo, vyžadované státem, bylo ve skutečnosti bezprávné. I dnes je třeba hledat odpověď na to, co je skutečně správné, co je bezprávné a co přímo popírá lidskou důstojnost.

Lidská práva mají základ v důstojnosti člověka. Jsme ale svědky toho, že se lidská práva stávají pouhým „nárokem na uspokojení osobních zájmů a potřeb“ a vynořuje se celá řada jakýchsi „nových práv“, která ve své podstatě důstojnosti člověka odporují. Lze uvést řadu příkladů: např. právo na interrupci anebo na homosexuální manželství.

V encyklice *Evangelium vitae* napsal sv. Jan Pavel II.: „Zločiny proti životu jsou stále častěji interpretovány jako legitimní projevy svobody jednotlivce, které musí být uznávány a ochraňovány jako nejzákladnější lidská práva.“ A tato domnělá práva „musí stát občanům zaručovat, a proto mají být zajišťována bezplatně v rámci lékařské a zdravotnické péče.“

„Jestliže je svoboda odloučena od objektivní pravdy, nemohou se lidská práva opřít o pevný racionální základ, a tím vznikají podmínky pro to, aby v životě společnosti převládl buď anarchistický úsudek jednotlivců, nebo absolutní totalitní nadvláda veřejné authority.“

„Odejmeš-li právo, čím jiným pak bude stát než velkou loupežnou hordou?“, řekl sv. Augustin.

Nyní se rozdělí přítomní do skupin po třech či čtyřech a společně sestaví seznam práv, o kterých se dnes hovoří, a která jsou ve své

podstatě v rozporu s lidskou důstojností či jsou dokonce v rozporu se základními lidskými právy, jak je popisuje Všeobecná deklarace lidských práv vyhlášená OSN po 2. světové válce v roce 1948.

Pak si navzájem sdělí, na co přišli.

Cílem je uvědomit si, jak často se v současnosti „množí“ práva, která ve své podstatě jsou jen libovůlí či dokonce zárodkem totality, protože se obracejí proti lidské důstojnosti.

Dodatek pro animátora

Příklad pomýlených práv, která prosazují genderové ideologie:

- právo na interrupci,
- právo na homosexuální manželství,
- právo na adopci dětí homosexuálním párem,
- právo na dítě (zahrnuje právo na umělé oplodnění),
- antidiskriminační práva (kriminalizování rozlišování mezi objektivně různými realitami, což v praxi znamená útok na ty, kdo nesouhlasí s upřednostňováním LGBT skupin),
- sexuální práva a práva na reprodukční zdraví (zahrnuje právo na potrat, antikoncepci, sterilizaci, sex v libovolném věku s libovolným člověkem).

Další příklady:

- práva zvířat,
- právo na pálení státní vlajky (v USA toto právo zavedl Nejvyšší soud v roce 1990).

Příklad práv, která sice mohou být chápána pozitivně, ale aktuálně jsou ve svém výkladu pomýlená:

- práva dětí (postavit se proti rodičům, právo na vlastní názor, který rodiče nesmí hodnotit),
- právo dětí na sexuální výchovu (zahrnuje sexualizaci dítěte již v raném věku).

Příklad termínů, které ochromují ochotu bojovat za skutečná lidská práva, protože se sice tváří pozitivně, ale ve skutečnosti jsou (mnohými) chápány ideologicky:

- homofobie (netolerantní označení toho, kdo nepovažuje heterosexualitu a homosexualitu za rovnocenné nebo nesouhlasí s adoptí dětí homosexuálním pářům),
- stereotypy (napadání tradičních hodnot tím, že se upřednostňují menšiny a vše, co je spojeno s tradiční morálkou a odporuje LGBT lobby, je označeno za nepřípustný stereotyp),
- politická korektnost (není možné svobodně hovořit o tradičních hodnotách, např. rodina tvořená mužem a ženou, o post-abortivním syndromu; kdo tak hovoří, je zesměšněn či vyřazen z diskuse),
- rovnost pohlaví (jako by mužství a ženství nebylo dáno biologicky, ale bylo volbou jedince; rozumí se, že není možné hovořit i o vědecky jistých biologických rozdílech mezi mužem a ženou, o poslání ženy, které je jiné než muže; nejde o chápání rovnosti, ale o smazání evidentních rozdílů).

Úsměv

Modlitba sv. Jany Beretta Molla:

Jeden úsměv pro Boha, od něhož pochází každý dar.

Jeden úsměv pro Otce je vždy zvláštní modlitbou, jeden úsměv pro Ducha Svatého.

Jeden úsměv pro Ježíše, s nímž se setkáváme při mši svaté v Eucharistii.

Jeden úsměv pro Matku Boží, jejímuž příkladu se musíme připodobňovat.

Jeden úsměv pro našeho anděla strážného, protože on nám byl dán Bohem, aby nás vedl do nebe.

Jeden úsměv pro rodiče a sourozence, protože musíme být pochodněmi radosti.

Jeden úsměv pro všechny, které nás Pán během dne nechává potkávat.

Zdroje k rozšíření tématu

Kuby, G.: Gender – nová ideologie ničí rodinu. Kartuziánské nakladatelství 2014.

Kuby, G.: Globální sexuální revoluce – ztráta svobody ve jménu svobody. Kartuziánské nakladatelství 2014.

Palko, Vl.: Lvi přicházejí – proč Evropa a Amerika směřují k nové tyranii. Kartuziánské nakladatelství 2016.

Pelucchiová, G.: Život za život – svatá Gianna Berettová-Mollová (2. vyd.). KNA 2011.

<http://zvedavec.org/komentare/2014/10/6189-overtanova-okna-jak-prosadit-neprosaditelne.htm>

Souhrn:

*„Učinil jsi nás pro sebe, Pane,
a naše srdce je nepokojné, dokud
nespočine v Tobě“*

(sv. Augustin)

- ✓ Člověk a jeho důstojnost stojí ve středu SNC. Církev vždy člověka hájila před nejrůznějšími znetvořeními.
- ✓ Bible pojímá člověka jako bytost, která je tvořena jednotou duše a těla, schopná vztahu s Bohem, obdařená svobodou a je bytostí společenskou. Muž a žena mají stejnou důstojnost, ale odlišují se realizací lidství.
- ✓ Základem lidských práv je Bůh, který stvořil člověka. Patří mezi ně především: právo na život, právo žít v úplné rodině a v mravném prostředí, právo hledat pravdu, právo na práci a obživu, právo svobodně založit rodinu a plodit a vychovávat děti, náboženská svoboda.

5

Rodina

Motto:

Rodino, staň se tím, čím jsi.“

(sv. Jan Pavel II.)

Biblický text

„Tu přišli farizeové a zkoušeli ho: ptali se ho, je-li muži dovoleno propustit manželku. Odpověděl jim: ‘Co vám ustanovil Mojžíš?’ Řekli: ‘Mojžíš dovolil napsat rozlukový lístek a propustit.’ Ježíš jim řekl: ‘Pro tvrdost vašeho srdce vám napsal toto ustanovení. Od počátku stvoření Bůh učinil člověka jako muže a ženu; proto opustí muž svého otce i matku a připojí se k své manželce, a budou ti dva jedno tělo; takže již nejsou dva, ale jeden. A proto, co Bůh spojil, člověk nerozlučuje!’ V domě se ho učedníci znovu na tu věc ptali. I řekl jim: ‘Kdo propustí svou manželku a vezme si jinou, dopouští se vůči ní cizoložství; a jestliže manželka propustí svého muže a vezme si jiného, dopouští se cizoložství.’“

(Mk 10,2-12)

Téma

Písmo svaté zdůrazňuje **ústřední postavení** rodiny: „Není dobré, aby člověk byl sám“ (Gn 2,18). V Božím plánu pár muže a ženy

představuje první formu osobního společenství. Adam a Eva byli stvořeni jako muž a žena, aby se vzájemně doplňovali a tvořili jedno tělo. Oba zároveň byli pověřeni předáváním života, jako spolupracovníci Stvořitele: „Plod'te a množte se a naplňte zemi!“ (Gn 1,28). Od prvních slov až po poslední řádky je Bible naplněna tématem manželství a rodiny. Sám Ježíš se v rodině narodil a žil v ní většinu svého pozemského života. Manželství obdařil milostí a povýšil na novozákonní svátost.

Základní buňka společnosti

Rodina není výtvorem člověka nebo společnosti, ale geniálním darem Stvořitele. Proto má přednost před všemi ostatními lidskými útvary (např. státem). Je základní buňkou společnosti, které poskytuje zásadní přínos. Kdo napadá manželství a rodinu, ten ničí člověka. Kde se rodina rozpadá, tam se rozpadá i společnost. Společnost je tak silná, jak kvalitní je rodina.

Snaha o obnovu manželství a rodiny ve světle Krista patří k prvořadým úkolům církve a každého věřícího. Že církev vnímá tuto svou úlohu, je patrné z toho, kolik toho o manželství v poslední době řekla a kolik toho pro dobro rodin vykonala. Církev, stejně jako Ježíš, neustává hájit krásu a posvátnost manželské lásky – a to i tehdy, když je za to odsuzována jako staromódní či zastaralá.

Papež František říká: „Dnes se rodinou pohrdá, ubližuje se jí. Avšak po nás se žádá, abychom uznali, jak je krásné, pravé a dobré tvořit rodinu, být rodinou dnes, jak je to nezbytné pro život světa a budoucnost lidstva. Žádá se po nás, abychom nechali vyniknout skvělý Boží plán s rodinou, pomáhali manželům, aby podle něj žili v radosti, a doprovázeli je v obtížích.“

Manželství jako základ rodiny

Rodina má svůj základ ve svobodném rozhodnutí muže a ženy spojit se manželským svazkem. Manželství bylo ustanoveno

samotným Bohem, a proto nezávisí na lidské libovůli. Právě proto, že je manželství obrazem Trojice a lásky Ježíše k církvi, nese v sobě výzvu k lásce, která je stabilní, je to závazek vzájemného, veřejného a neodvolatelného souhlasu věrnosti.

Žádná veřejná moc nesmí zrušit přirozené právo člověka na manželství, ani modifikovat jeho základní vlastnosti a cíle. I když manželství bylo ustanoveno také kvůli plození dětí, které jsou pro rodiče darem (nemají na ně nárok), jeho hodnota a nezrušitelnost přetrvávají i tehdy, když jsou manželé bezdětní, nebo když děti už dospěly.

Rodina je místem základní solidarity, v ní má být člověk milován právě proto, že je. Rodina je společenstvím, které přijímá i dítě postižené, a má v ní místo i starý člověk.

Původní lidská skutečnost manželství, kterou Bůh vložil do lidstva při stvoření, je v Novém zákoně prožívána ještě novým způsobem. Lidská láska je Ježíšem pozdvižena do nadpřirozené roviny a stává se svátostí. V Ježíši vrcholí dar Boží lásky k člověku. Ze snoubenecké lásky Ježíše k církvi vyplývá svátostná povaha manželství. Přirozený rozměr lásky manželů svátostná milost neustále očišťuje, upevňuje a povznáší. Prožívat svátost manželství tedy znamená být si vědom toho, že manželský život je zobrazením tajemství Trojjediného Boha a lásky Krista k církvi, a zároveň si uvědomovat, že právě pro náročnost života vzájemné, nerozlučitelné, plodné a sebedarující se lásky jim Ježíš nabízí svou pomoc a podporu. Základem zde je manželská modlitba. Právě proto se hovoří o rodině jako domácí církvi, ve které je skrze vzájemnou lásku přítomen Bůh.

Dítě a rodina

První a základní právo dítěte je být počato ze vzájemného láskyplného sebedarování vlastní matky a vlastního otce a narodit se

ve stabilní rodině. Početím dítěte dávají rodiče základní životní slib: že svému dítěti vytvoří stabilní domov, darují mu bezpodmínečnou lásku a vychovávají je. Největším darem, který mohou rodiče svému dítěti dát, je láskyplný domov opírající se o manželskou věrnost. A to i přes obtíže a těžkosti, které přináší život a jimž se většinou žádná rodina nevyhne. S Boží pomocí je možné těžkosti života překonávat, a tak svědčit vlastním dětem, že obtíže nemají poslední slovo.

Církev hovoří o odpovědném otcovství a mateřství, tedy o právu rodičů rozhodovat se pro početí více dětí nebo, mají-li vážné důvody, početí se vyhnout. Periodická zdrženlivost je cestou, jak dosáhnout mravním způsobem, že dítě není počato.

Dalším podstatným učením církve je, že rodiče mají i roli duchovního mateřství a otcovství, které v sobě zahrnuje výchovu směřující ve svém posledním důsledku k tomu, aby dítě jednou získalo věčný život s Bohem. V rodině se dítě učí základním lidským návykům, solidaritě a nezištnosti, a získává vztah k Bohu. Za výchovu dětí je zodpovědná rodina a stát jí nemá právo tuto odpovědnost brát. Mateřská a otcovská role je ve výchově nezbytná. Především rodičům přísluší zodpovědnost za výchovu náboženskou, společenskou a sexuální. Rodiče ale nejsou jediní vychovatelé svých dětí. Pomáhá jim společnost (škola, spolky dětí) a církev. Avšak rodiče mají právo zvolit školu podle svého přesvědčení, znát osnovy a prověřovat, zda škola výchovu koná vhodnými prostředky a eticky. Stát nesmí mít monopol na školy, ale má zaručovat vhodnými zákony a finanční podporou existenci soukromých a církevních škol. Rodiče mají právo zakládat a podporovat výchovné organizace.

SNC shrnuje současné rány, které rodina prožívá. Patří sem: chudoba, nezaměstnanost, rozvody, soužití bez svatby, chápání manželství jen jako něco soukromého, genderové ideologie, právní uznání homosexuálních soužití, potraty, sterilizace, antikoncepce,

reprodukční techniky, klonování. Je nejen podnětné, ale i důležité studovat pohled církve na tyto aktuální otázky, a podle toho formulovat svůj vlastní názor. Umět odpovídat nejprve na své vlastní otázky a být pak schopen diskutovat s druhými.

Rodina a společnost

Rodina žije ve společnosti, proto se účastní i jejího života. Především tím, že se otevírá chudým, sirotkům a vůbec lidem potřebujícím nejrůznější pomoc.

Rodina se ale také musí spojovat s druhými rodinami a vytvářet různé spolky, které se budou angažovat za práva rodin, aby se rodiny staly těmi, kdo aktivně vytvářejí rodinnou politiku.

Církev se zastává rodiny vůči světu ekonomie, protože důrazně tvrdí, že rodina je nadřazena ekonomickému zisku. Rodinu je třeba považovat za hlavního činitele ekonomického života, který se neorientuje podle logiky trhu, nýbrž podle logiky sdílení a solidarity mezi lidmi různých generací.

Rodina je místem, kde se člověk vychovává k práci a k iniciativě. Práce je podstatným prvkem pro založení a existenci rodiny. SNC hovoří revolučně o tzv. rodinné mzdě, která může mít různou podobu (výše platu manžela, finanční ohodnocení práce ženy pro děti). Znamená to, že by rodina měla mít zajištěné takové ohodnocení, aby žena či muž nemuseli pracovat na úkor výchovy dětí. Zároveň by tento příjem měl být tak vysoký, aby zajistil aktuální potřeby rodiny a také umožnil vytváření úspor a získání určitého vlastnictví, které rozšiřuje možnosti. Zvláštní pozornost je třeba věnovat postavení ženy. I když se i muž (otec) má podílet na domácích pracích, je třeba ohodnotit, a to i finančně, mateřskou úlohu ženy (matky) v rodině.

Společnost (stát) má za úkol ctít a podporovat rodinu. V souladu s principem subsidiarity ji má chránit a vytvářet jí podmínky pro její rozvoj. Stát, který svými zákony příliš zasahuje do rodinného života a do výchovy (např. povinnost školek, sexuální výchova ve školách, omezování církevních a domácích škol), nebo rodinu nechrání před ekonomickým vydíráním (např. nedělní práce, práce žen na úkor malých dětí), neplní své poslání.

Závěr

„Všechnu lásku, kterou má Bůh v sobě, všechnu krásu, kterou má Bůh v sobě, celou pravdu, kterou má Bůh v sobě, odevzdal rodině. A rodina je skutečně rodinou, když je schopná otevřít náruč a přijmout všechnu tuto lásku.“ Tato slova řekl papež František a při jiné příležitosti dodal: „Pokud rodina neotevře dveře Boží přítomnosti a Boží lásce, ztrácí harmonii, převládnu individualismy a radost se vytrácí. Avšak rodina, která žije radostí ze života a radostí z víry – spontánně ji předává, je solí země a světlem světa, kvasem celé společnosti.“

Je výzvou každého pokřtěného, aby s Boží milostí spolupracoval a svým životem, svědectvím, jednáním a slovem obnovoval manželství a rodinu podle Božího plánu.

Dokument papeže Františka o rodině *Amoris laetitia* proto hovoří o důležitosti kvalitní přípravy snoubenců na manželství a o nutnosti doprovázení manželů po svatbě (např. manželská společenství ve farnostech či kolem nových hnutí).

Přikládáme celý text Charty práv rodiny, kterou vydala katolická církev v roce 1983. Jedná se o dokument, který může ukázat směr nám všem a zvláště politikům.

a) Vzor

Bl. Alois a Marie Beltrame Quattrochi

V historii církve šlo o první společné blahorečení manželů. Oba se narodili v Itálii, Alois v roce 1880 a Marie v roce 1884. Během svého mládí se jejich rodiny přestěhovaly do Říma, kde se oba poznali v domě svých společných přátel.

Alois, známý svými pevnými morálními zásadami, citem pro spravedlnost a pravdu, studoval právo. Když studia úspěšně dokončil, stal se uznávaným a respektovaným advokátem, který pracoval ve státních službách. Marie, která od svého prvního svatého přijímání žila láskou k eucharistickému Ježíši, se vyznačovala milou, inteligentní a jemnou povahou. V Římě vystudovala střední školu. Její velkou zálibou byla literární tvorba a už ve svých 18 letech publikovala své dvě první literární práce. Po třech letech od seznámení si navzájem udělili svátost manželství a přestěhovali se k Mariiným rodičům, kde pospolu žily čtyři generace.

Po narození prvních tří dětí přišly velké komplikace během čtvrtého Mariina těhotenství. Lékaři vyvíjeli na mladé manžele velký tlak a navrhovali matce ukončení těhotenství. Marie a Alois však odmítli podstoupit potrat, rozhodli se bezmezně věřit v Boží dobrotu a usilovně se modlili. Přestože lékaři dávali pouze 5% šanci na přežití matky, v osmém měsíci se narodila zdravá holčička, která u svých rodičů zůstala až do jejich smrti a byla jim velkou

radostí. Tato nesmírná důvěra v Boží dobrotu rozmnožila poženání, které na rodině spočívalo.

Své děti formovali rodiče Alois a Marie po stránce duchovní, morální, citové i občanské. První dva synové a dcera později zasvětili svůj život Bohu: Filip se stal diecézním knězem, Stefani benediktinkou a Cezary trapistou. Alois byl nadšeným skautským vedoucím a ve večerních hodinách navštěvoval kurzy teologie. Marie byla rovněž velmi aktivní a nabízela své schopnosti a dary ke službě druhým. Vedla ve farnosti katecheze pro ženy, organizovala setkání pro ženy o výchově dětí, byla dobrovolnicí u Červeného kříže, navštěvovala nemocné, publikovala v katolickém tisku apod. Známy byl tzv. salon, dnes bychom řekli společenství. Jednalo se o setkávání, během něhož se společně četlo Písmo svaté, modlilo se a za přítomnosti kněze se diskutovalo o nových knihách ze spirituality, o sociální etice, o katolické výchově. Vhodné je připomenout dějinné okolnosti, protože Alois a Marie nežili ve snadných dobách. Prožili dvě světové války a italský fašismus.

Při blahořečení označil sv. Jan Pavel II. život manželů za „obyčejný život žitý neobyčejně“. Rodina žila z každodenní mše svaté a večerní společné modlitby růžence. Důležité místo v jejich rodinném životě mělo Boží slovo, které rodina pravidelně četla a především žila. Manželé vyhledávali též rady zkušených kněží. Jejich život nebyl naplněn mystickými zážitky ani nežili v chudobě či odloučenosti od světa. Na první pohled byl jejich život zcela běžný, takový, jakým tehdy žili bohatí lidé (zaměstnávali například pro pomoc v domácnosti služebnou). Avšak jejich život byl naplněn věrností ve vzájemné lásce, ve službě rodině aj.

Po smrti svého manžela to Marie vyjádřila v eseji, kterou lze shrnout do následujících vět: Dva lidé po uzavření svátosti manželství začínají žít jediným životem, a proto co kterýkoliv z nich učiní nebo rozhodne, bude se týkat obou. Jestliže touží po svatosti jeden z nich, může to realizovat jen za pomoci druhého, ne proti

němu. Aby byla upevněna jednota života v manželství, nesmí žádný z manželů toužit „osamoceně“ po svatosti, které se snadněji dosahuje ve dvou.

Alois zemřel v roce 1951 a jeho žena Marie v roce 1965. Blahořečení, kterého se zúčastnily ještě tři z jejich dětí, se konalo v roce 2001.

Alois a Marie Quattrocchi svým životem dosvědčili, že manželství je cesta ke svatosti, že svatost spočívá v životě podle vůle Boží, tedy ve věrném a láskou proniknutém naplňování povinností svého stavu. Ve své lásce a naprostém sebedarování odráželi krásu Nejsvětější Trojice. Taková láska je vždy přesahující a plodná, jak můžeme vidět i na příkladu mnoha jiných svatých manželů a manželek. Připomeňme aspoň ty, které jsou z naší vlasti: sv. Ludmilu a sv. Zdislavu, patronku rodin.

b) Návrh programu ve společenství

Cílem programu je zamyslet se nad svou rodinou, poznat rodiny ostatních členů společenství a přemýšlet nad svou vlastní budoucí rodinou.

Přítomní budou potřebovat papíry a tužky.

Animátor musí k následujícímu programu přistupovat citlivě, zejména je-li ve společenství někdo z rozvedené rodiny apod. Pokud je pro někoho ze společenství rodina obtížným tématem, je třeba vážit dobře otázky a nezacházet dál, než je nutné.

Dynamika:

Přítomní se pokusí na papír symbolicky znázornit svoji rodinu. Originalitě se meze nekladou. Lze znázornit jednotlivé členy a vztahy mezi nimi, rodinu jako celek apod. Poté následuje sdílení.

Animátor napřed připomene členům společenství, že mohou říct pouze tolik, kolik chtějí, a že nemusí říkat nic, co by jim přišlo příliš osobní.

Diskuse:

- S kým mám v rodině nejbližší vztah, s kým si rozumím nejvíc? Proč?
- Co je podle tebe důležité pro fungování katolické rodiny?
- Jak velkou roli hraje rodina v mém životě, trávíme spolu hodně času?
- Jakou rodinu bych chtěl/a jednou založit já?
- Proč je důležité se spolu v rodině modlit a chodit do kostela na mši svatou?
- Je důležité, aby děti vyrůstaly v úplné rodině? Proč?
- Jak se já osobně cítím ve své rodině, cítím se přijímaný/á a respektovaný/á, nebo přehlížený/á a nedoceněný/á?

Závěr

Přítomní se mohou domluvit, že se budou do příštího setkání každý večer modlit za rodinu někoho ze společenství. Můžou se připravit papírky se jmény a každý si nějaký vytáhne.

Bože věčné lásky,
v blahoslavených manželech Aloisovi a Marii Beltrame Quattrocchiových nám dáváš příklad svatosti žité v manželství.

Uchovali si víru a naději uprostřed životních povinností a potíží.
Vychovali své děti ke svatosti.

Kéž jejich modlitba a příklad jsou rodinám oporou v jejich křesťanském životě a pomáhají i nám jít cestou svatosti.

Skrze Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Zdroje k rozšíření tématu

Ambros, P. (ed.): Evangelium pro rodinu dnešní doby. Pastorační výzvy v podmínkách evangelizace. Refugium 2014.

Apoštolský stolec: Charta práv rodiny, 22. 10. 1983.

Benedikt XVI.: Deus caritas est.

Jan Pavel II.: Evangelium vitae.

Jan Pavel II.: Familiaris consortio.

Jan Pavel II.: List rodinám Gratissimam sane.

Jan Pavel II.: Mulieris dignitatem.

Jan Pavel II.: Teologie těla.

Loucká, P. – Chvála, V. – Trapková, L.: Žena a muž v rodině. Vyšehrad 2014.

Papež František: Amoris laetitia 2016.

Papež František: Cyklus středečních katechezí o rodině (od 10. 12. 2014 do 18. 11. 2015, www.radiovaticana.cz).

Pavel VI.: Humanae vitae.

Různé texty od Fabrice Hadjadj v češtině na www.radiovaticana.cz

Soubor videí: www.signal.cz/buh-sex-manzelstvi

Souhrn:

„Církev jako matka nikdy rodinu neopouští, i kdyby byla nejružnějšími způsoby pošlapávána, zraňována a sužována. Ani když upadne do hříchu anebo se od církve vzdálí, vždycky se všemožně snaží rodinu opatrovat a uzdravovat, vybízet ji k obrácení a smířovat ji s Pánem“

(papež František)

- ✓ Dítě má právo na početí z láskyplného styku vlastních rodičů a na život ve stabilní rodině.
- ✓ Rodina nachází své oprávnění v lidské přirozenosti, nikoli v uznání ze strany státu. Stát má podle principu subsidiarity rodině všestranně pomáhat, aby mohla dobře plnit svou funkci.
- ✓ V rodině se člověk učí poznávat Boží lásku a učí se základním lidským návykům jako je solidarita a nezištnost. Výchova je odpovědností rodičů.

Dodatek

Charta práv rodiny

Apoštolský stolec, 22. 10. 1983

Preamble

Apoštolský stolec prohlašuje, že:

a) Lidská práva, ač pojímaná jako práva jednotlivce, mají též základní rozměr společenský, projevující se zásadně a přirozeně v rodině.

b) Rodina je budována na manželství, hlubokém a vzájemně se doplňujícím svazku muže a ženy, který spočívá na nerozlučitelném poutu manželství, uzavřeném dobrovolně a veřejně, a na otevřenosti k předávání života.

c) Manželství je přirozená instituce, jíž je výlučně svěřeno poslání předávání života.

d) Rodině, jako přirozenému a prvotnímu svazku, ve vztahu ke státu či jakémukoliv společenství, náleží vlastní a nezadatelná práva.

e) Rodina je značně více než obyčejná právní, společenská nebo hospodářská jednotka, je společenstvím lásky a solidarity, jemuž jedinečným způsobem náleží učit a předávat kulturní, etické, společenské, duchovní a náboženské hodnoty podstatné pro rozvoj a prospěch vlastních členů i společnosti.

f) Rodina je místem setkání různých generací, které si navzájem pomáhají osvojit si plněji životní moudrost a být ve shodě s právy jednotlivých osob, jak to společenský život vyžaduje.

g) Rodina i společnost, propojené životními i organickými vazbami, se vzájemně doplňují v obraně a rozvoji dobra všech lidí a každého člověka.

h) Zkušenosti různých kultur v průběhu dějin dosvědčují nutnost, aby společnost uznala a bránila instituci rodiny.

i) Společnost, především však stát a mezinárodní organizace, jsou povinny učinit vše možné, aby zabezpečily veškerou politickou, hospodářskou, sociální a právní pomoc, nezbytnou pro posílení jednoty a stability rodin, aby ony mohly dostát svému specifickému poslání.

j) Práva, základní potřeby, existenční zabezpečení i hodnoty rodin, ač jsou mnohde stále lépe chráněny, přesto nejsou často uznávány a dokonce jsou ohroženy různými zákony, institucemi a sociálně-hospodářskými programy.

k) Mnoho rodin musí žít v podmínkách chudoby, která jim znemožňuje důstojně plnit jejich úlohu.

l) Katolická církev si je vědoma, že dobro člověka, společnosti i samé církve je spojeno s životem rodiny. Vždy uznávala, že jejím posláním je hlásání Božího úmyslu vepsaného do lidské přirozenosti, který se týká manželství a rodiny, a jejich podpora a obrana před jakýmkoliv útokem.

m) Biskupský synod shromážděný v roce 1980 naléhavě doporučil vypracování Charty práv rodiny a její předložení všem zainteresovaným.

Po konzultacích s biskupskými konferencemi předkládá Apoštolský stolec tuto Chartu práv rodiny a vyzývá všechny státy, mezinárodní organizace, jakož i všechny instituce a zainteresované osoby, aby tato práva ctily, skutečně je uznávaly a dodržovaly.

Článek 1

Každý člověk má právo na svobodnou volbu své životní cesty, tedy uzavřít manželský svazek a založit rodinu nebo zůstat svobodným.

a) Každý muž a každá žena po dosažení plnoletosti a mající k tomu potřebné schopnosti, mají bez jakékoliv diskriminace právo se vzít a založit rodinu; zákonné omezení tohoto práva, úplné nebo časově omezené, může být uplatněno pouze z objektivních a vážných důvodů samé instituce manželství a jejího veřejného a sociálního významu a musí v každém případě respektovat důstojnost a základní práva člověka.

b) Ti, kdo se zamýšlejí vzít a založit rodinu, mají právo očekávat od společnosti zajištění takových morálních, výchovných, sociálních a hospodářských podmínek, jež jim s plnou odpovědností a uvědoměním dovolí vykonávat právo na manželství.

c) Vlády jsou povinny podporovat hodnotu instituce manželství, mimomanželské svazky nemohou být rovnocenné s řádně uzavřeným manželstvím.

Článek 2

Manželství může být uzavřeno výlučně dobrovolným, vzájemným a odpovědně vyjádřeným souhlasem.

a) I když se v mnohých kulturních oblastech oceňuje úloha vlivu rodiny na rozhodování dětí, je nutno se vyvarovat každého nucení, jež by omezovalo volbu partnera.

b) Budoucí manželé mají právo na náboženskou svobodu; svědomí odporující požadavek na zřeknutí se víry nebo změnu náboženství, stanovený jako podmínka uzavření manželství, je porušování tohoto práva.

c) V přirozeném vzájemném doplňování muže a ženy náleží v manželství oběma tatáž důstojnost a stejná práva.

Článek 3

Manželé mají nezadatelné právo založit rodinu a rozhodovat o času narození i počtu dětí, majíce při tom plně na zřeteli povinnost vůči rodině i společnosti, a to v patřičné hierarchii hodnot a ve shodě s přirozeným mravním řádem, který vylučuje užívání nepřirozené antikoncepce, sterilizace a přerušení těhotenství.

a) Činnost státní moci nebo organizací, která jakýmkoliv způsobem vede k omezení svobodného rozhodnutí manželů o potomstvu, je těžkou urážkou lidské důstojnosti a spravedlnosti.

b) Mezinárodní hospodářská pomoc pro rozvoj nemůže být podmíněna přijetím programu antikoncepce, sterilizace a interrupce.

c) Rodina má právo, aby jí společnost poskytla pomoc při porodu i výchově dětí. Rodiny s větším počtem dětí mají právo na odpovídající pomoc a nemohou být proto diskriminovány.

Článek 4

Lidskému životu již od početí náleží bezpodmínečně veškerá péče a úcta.

a) Přerušení těhotenství je přímým porušením základního práva každé lidské bytosti – práva na život.

b) Úcta k lidské důstojnosti vylučuje jakékoliv experimentální manipulace s lidským embryem nebo jiné jeho zneužití.

c) Každý zásah do genetické dědičnosti lidské osoby, pokud není cílem náprava anomálie, je porušením práva na fyzickou nedotknutelnost a odporuje dobru rodiny.

d) Děti před narozením i po něm mají právo na ochranu a sociální péči. Totéž se týká matek v těhotenství a v přiměřené míře i po porodu.

e) Všem dětem, ať už se narodily z manželství, nebo jsou nemanželské, náleží totéž právo na sociální péči a starost o plný rozvoj jejich osobnosti.

f) Sirotkům a dětem nemajícím rodiče nebo pěstouny náleží obzvláštní péče společnosti. V záležitosti adopce nebo přijetí dětí k výchově jinou rodinou je stát povinen zavést odpovídající zákonnou úpravu, která by usnadnila rodinám k tomu schopným přijmout potřebné děti natrvalo nebo na omezenou dobu, a zároveň měla ohled na přirozené právo vlastních rodičů.

g) Duševně i tělesně postižené děti mají právo nalézt doma i ve škole přizpůsobený rámec pro svůj lidský růst.

Článek 5

Rodiče, poněvadž dali dětem život, mají prvotní, nezadatelné právo a prvenství na jejich výchovu a musí být uznáni za jejich první a hlavní vychovatele.

a) Rodiče mají právo na výchovu dětí v souladu se svým mravním a náboženským přesvědčením i kulturními tradicemi rodiny, které umožňují rozvíjet dobro a důstojnost dítěte. Jim také náleží potřebná pomoc a podpora společnosti ke splnění úlohy vychovatelů.

b) Rodiče ve shodě se svým přesvědčením mají právo na svobodnou volbu školy nebo jiných vzdělávacích zařízení. Veřejná moc musí působit, aby veřejné finanční prostředky byly rozdělovány tak, aby rodiče mohli skutečně svobodně užívat toto právo a nemuseli nést na svých bedrech nespravedlivé výdaje. Rodiče nesmějí být, ať přímo či nepřímo, nuceni k dodatečným výdajům, které by bránily či nepatříčně omezovaly užívání této svobody.

c) Rodiče mají právo, aby děti nebyly nuceny navštěvovat školy, které neodpovídají jejich vlastnímu mravnímu a náboženskému přesvědčení. Zvláště sexuální výchova, základní právo rodičů, má se vždy dít pod jejich starostlivou péčí jak doma, tak v jimi zvolených a kontrolovaných výchovných zařízeních.

d) Porušena jsou práva rodičů, jestliže stát vnucuje povinný systém výchovy, z něhož je úplně vyloučena náboženská formace.

e) Základní právo rodičů na výchovu je třeba podporovat různými formami spolupráce rodičů s učiteli a vedením školy, a zejména účastí občanů na činnosti škol a vypracováváním i prováděním politiky výchovy.

f) Rodina má právo požadovat, aby sdělovací prostředky byly kladným prvkem při budování společnosti, a aby plně podporovaly základní hodnoty rodiny. Zároveň rodina má právo na odpovídající ochranu, zvláště svých nejmladších členů, před škodlivými vlivy a zneužitím sdělovacích prostředků.

Článek 6

Rodina má právo být a rozvíjet se jako rodina.

a) Veřejná moc je povinna uznávat i podporovat důstojnost, spravedlivou nezávislost, intimitu, integritu a stálost rodiny.

b) Rozvod porušuje samu instituci manželství a rodiny.

c) Systém širší rodiny, kde se ještě vyskytuje, má právo, aby mu náležela úcta i péče, aby tak mohl dobře naplňovat svou tradiční funkci solidarity a vzájemné pomoci při současném respektování práv malé rodiny a důstojnosti každého člena jako osoby.

Článek 7

Každé rodině náleží právo svobodně prožívat náboženský život v domácím prostředí pod vedením rodičů, jakož i právo na veřejné vyznání a hlásání své víry, na účast ve veřejném kultu a svobodnou volbu programů náboženské výchovy, a to bez jakékoli diskriminace.

Článek 8

Rodina má právo vykonávat své sociální a politické funkce při výstavbě společnosti.

a) Rodiny mají právo vytvářet sdružení s jinými rodinami i institucemi, aby rodina mohla přiměřeně a účinně plnit svou vlastní úlohu a aby tak tato sdružení bránila práva, podporovala dobro a zastupovala zájmy rodiny.

b) Rodiny a sdružení rodin mají mít zajištěné právo na uplatnění jim vlastní funkce při přípravě i uskutečňování hospodářských, sociálních, právních i kulturních programů, majících vliv na rodinný život.

Článek 9

Rodiny mají právo očekávat od veřejné moci spravedlivou, nikoho nediskriminující rodinnou politiku v otázkách právních, hospodářských, sociálních i finančních.

a) Rodiny mají právo na takové ekonomické podmínky, které jim zabezpečí jejich důstojnost, odpovídající životní úroveň a plný rozvoj. Nesmí být zbaveny práva na nabytí a držení soukromého vlastnictví, jež by jim umožnilo stabilitu rodinného života; dědické právo a právo odkazu majetku mají respektovat potřeby i oprávněné nároky členů rodiny.

b) Rodiny mají právo očekávat, že společnost v případě potřeby jim poskytne pomoc zejména v mimořádných případech, jako je smrt jednoho či obou rodičů, opuštění rodiny jedním z manželů, v neštěstí, nemoci či invaliditě, nezaměstnanosti nebo tehdy, když rodina musí nést břímě nákladů spojených se starobou,

s tělesným či duševním postižením některého ze svých členů nebo též spojených s výchovou.

c) Staré osoby mají právo, aby měly zabezpečené místo ve vlastní rodině, a kde to není možné, v příslušných domovech, v nichž by mohly dožít klidně svoje stáří, vykonávat činnost přiměřenou jejich věku a mít tak možnost účastnit se na společenském životě.

d) Práva a potřeby rodiny a zvláště hodnota rodinné jednoty musí být vzaty v úvahu také v politice a trestním zákonodárství, aby vězni mohli zůstat ve styku s rodinou a rodinám po dobu věznění kteréhokoliv jejich člena byla poskytována nezbytná podpora.

Článek 10

Rodiny mají právo na takový sociální a hospodářský systém, v němž organizace práce umožní členům rodiny společný život a neohrožuje jednotu, životní úroveň, stabilitu a zdraví rodiny, a poskytuje jim možnost zdravého odpočinku.

a) Mzda za práci musí být dostačující k založení a k důstojnému životu rodiny, ať díky příslušné mzdě označené jako „rodinný příjem“, nebo jiným sociálním opatřením, jako jsou rodinné přídavky nebo placená dovolená jednoho z rodičů, který doma pečuje o dítě. Mzda za práci musí být taková, aby matka nemusela pracovat na úkor života rodiny a zvláště výchovy dětí.

b) Práce matky v domácnosti musí být uznána a doceněna, vzhledem k její hodnotě pro život rodiny i společnosti.

Článek 11

Rodina má právo na slušný byt odpovídající rodinnému životu a počtu jejích členů, v prostředí, kde základní služby potřebné pro život rodiny a občanů jsou zabezpečeny.

Článek 12

Rodiny přistěhovalců i vystěhovalců mají právo na tutéž společenskou ochranu, jaká náleží ostatním rodinám.

a) Rodiny přistěhovalců mají právo na úctu k vlastní kultuře, podporu a péči potřebnou k tomu, aby se mohly zapojit do společnosti, jemuž přinášejí vlastní vklad.

b) Emigranti zaměstnaní v cizí zemi mají právo, aby co nejrychleji byly přijaty i jejich rodiny.

c) Uprchlíci mají právo očekávat od vlád i mezinárodních organizačních pomoc, aby se mohli spojit se svými rodinami.

6

Ekonomie společného dobra

Motto:

Modli se a pracuj!“

(sv. Benedikt)

Biblický text

„Zakládejte si na tom, že budete žít pokojně, věnovat se své práci a získávat obživu vlastníma rukama, jak jsme vám již dříve uložili“ (1 Sol 4,11).

„Přikazujeme vám, bratři, ve jménu Pána Ježíše Krista, abyste se stranili každého bratra, který vede zahálčivý život a nežije podle naučení, která jste od nás převzali. Sami přece víte, jak máte žít podle našeho příkladu. My jsme u vás nezaháleli ani jsme nikoho nevyjídali, ale ve dne v noci jsme namáhavě pracovali, abychom nikomu z vás nebyli na obtíž. Ne že bychom k tomu neměli právo, ale chtěli jsme vám sami sebe dát za příklad, abyste se jím řídili. Když jsme u vás byli, přikazovali jsme vám: 'Kdo nechce pracovat, ať nejí!' Ted' však slyšíme, že někteří mezi vámi vedou zahálčivý život, pořádně nepracují a pletou se do věcí, do kterých jim nic není. Takovým přikazujeme a vybízíme je ve jménu Pána Ježíše Krista, aby žili řádně a živili se vlastní prací.“

(2 Sol 3,6-12)

Člověk a práce

Písmo svaté ukazuje, že práce patří k člověku. Když Bůh stvořil člověka, vyzval ho k tomu, aby obdělával a chránil zemi, kterou obdržel jako dar (Gn 2,5;15). Od prvotního hříchu je práce spojena s námahou a utrpením (Gn 3,17-19). To však nic nemění na tom, že **práce má pro člověka zásadní význam**, protože slouží k jeho rozvoji, vytváří důstojné podmínky k životu a umožňuje pomáhat druhým. Jejím prostřednictvím se člověk podílí na Božím stvořitelském díle a křesťan ve spojení s Ježíšem i na vykoupení lidstva.

Člověk má povinnost pracovat. Je to jeho závazek vůči Bohu, rodině a celé společnosti, včetně budoucích generací.

Také **Ježíš** většinu svého života **pracoval jako tesař** a odsoudil chování líného služebníka, který svou hřivnu ukryl (Mt 25-30).

Avšak i přes svou důležitost, **práce není cílem člověka**, tím je jedině Bůh. Příkázání o sobotním odpočinku má ochránit člověka proti tomu, aby se dobrovolně či z donucení stal otrokem práce. Sobota má být dnem, ve kterém se vzdává chvála Bohu za jeho stvoření a člověk si uvědomuje, kdo je cílem jeho života. V Novém zákoně je toto vše obsaženo v **nedělním dni**, který je navíc dnem vzkříšení, dnem nového stvoření. Je to den odpočinku, den rodiny, den skutků lásky (např. návštěvy nemocných).

Když jsme dnes svědky toho, že se běžně v neděli pracuje, jedná se o hrubé porušení důstojnosti lidské práce. Je třeba se ptát: je nedělní nakupování opravdu nutné, nevydrželi bychom bez něj? Podnikatel má povinnost neukládat druhým bez nezbytné potřeby práci v neděli.

Důstojnost lidské práce

Dějiny jsou provázeny nejrůznějším zotročením člověka. Proto církev vystupuje na ochranu pracujících (ve svém učení, v podpoře spravedlivých zákonů apod.).

Práce je základním právem a dobrem pro člověka. Je nezbytná kvůli založení rodiny, kvůli právu na soukromé vlastnictví, i k tomu, aby člověk přispíval ke společnému dobru společnosti. Nezaměstnanost, zvláště mladých lidí, proto církev považuje za opravdovou společenskou pohromu. Stát má proto podporovat růst pracovních míst.

Kapitál, finanční zdroje či výrobní prostředky jsou sice důležité, ale pracující člověk je první a zásadní složkou pracovního procesu. Člověka nelze chápat neosobně jen jako lidský kapitál. **Cílem práce je člověk**, a nikoli jen a hlavně zisk.

Pracující má právo na **spravedlivou mzdu**, kterou tak zdůrazňuje Bible (Dt 24,13-15; Jak 5,4). Taková mzda umožňuje pracovníkovi a jeho rodině vést slušný život po stránce hmotné, společenské, kulturní a duchovní.

Ženy mají své přednosti, jimiž by měly sloužit celé společnosti. Proto je důležitá jejich přítomnost ve světě práce, který však musí brát ohled na důstojnost a specifické poslání ženy, aby žena nemusela na svou emancipaci doplácet tím, že se zrekne své přirozenosti ke škodě rodiny, v níž má jako matka nenahraditelnou úlohu. V opačném případě dochází k novým formám vykořisťování ženy. Pozitivně podporuje uplatnění žen např. zkrácený pracovní úvazek či práce z domu.

I když se dítě má v kruhu rodiny naučit pracovat, je neodpuštělnou morovou ranou společnosti tzv. dětská práce, tj. zaměstnávání dětí a jejich vykořisťování.

Dějiny ukazují, že pracující se potřebují někdy **svých práv domáhat**. Proto církev uznává zásadní důležitost **odborů a právo na stávku**. Odbory mají usilovat o sociální spravedlnost ve společnosti. Stávka je oprávněná jako nejzazší prostředek k dosažení přiměřeného užitku a nesmí při ní docházet k násilí.

Současná doba vyžaduje hledání nových druhů solidarity mezi pracujícími, protože se ukazuje, jak zdůrazňoval papež Benedikt XVI. v Caritas in veritate (24, 64, 67), že soudobou globalizovanou moc kapitálu propojenou s mocí politickou nejsou tyto tradiční nástroje (např. odbory) schopny snadno usměrňovat.

Ekonomický život

Bohatství existuje proto, aby bylo sdíleno. Co bylo od Boha přijato, musí být dobře užíváno a rozmnožováno. Každá forma **nepatřičného hromadění majetku je nemorální**. „Kdo chce být bohatý, upadá do osidel pokušení a do mnoha nerozumných a škodlivých tužeb, které strhují lidi do zkázy a záhuby. Kořenem všeho toho zla je láska k penězům. Z touhy po nich někteří lidé zbloudili z cesty víry a způsobili si mnoho trápení“ (1 Tim 6,9-10).

V této souvislosti hovoří SNC i o tom, že je třeba se vychovávat a vzdělávat i jako **spotřebitel**. Je důležité přemýšlet, jak naložím se svými finančními zdroji, učit se šetřit a žít skromně.

Mnoho může ovlivnit každý třeba tím, že si začne vybírat výrobky podle toho, zda je při jejich výrobě brán ohled na zaměstnance a na životní prostředí. Lze upřednostňovat české potraviny, které na náš talíř nebudou putovat přes půl světa a spotřebovávat obrovské množství zdrojů (nemluvě o emisích vzniklých během dopravy). Oblečení bývá produkováno v zemích globálního Jihu často v nelidských podmínkách odporujících základním lidským právům. Ženy či děti šijí triko, které budete nosit, za neodpovídající a nedostačující mzdu, během dlouhých směn bez pauz,

v prostředí ohrožujícím jejich zdraví. Toto novodobé vykořisťování nemusíme podporovat, když budeme kupovat jen to, co opravdu potřebujeme, když budeme preferovat české či odpovědné zahraniční výrobce⁹ a když budeme využívat second handy!

Dále je důležité myslet na povinnost lásky k chudým a učit se nezištnosti. Už od mala je vhodné naučit se dávat část svých financí na **pomoc druhým**.

V globalizované době se musíme snažit vidět světově, proto i **solidarita** musí mít světový charakter (např. papežská misijní díla, adopce na dálku).

Také **ekonomika má tedy svou morální dimenzi**. Ekonomie bez etiky plodí chaos a tyranii peněz. Cílem ekonomiky je nejen ekonomická výkonnost, ale též solidární rozvoj lidstva. Nemělo by tedy jít o hromadění zisku a neustálý růst materiálního blahobytu, ale o podporu a růst společného dobra. Blahobyt může být, jak se ukazuje, pro člověka velkou léčkou. Může ho vést až k degradaci vlastního lidství. Konec konců, **blahobyt současných rozměrů se může uskutečňovat jen na úkor druhých**. Konsumismus (tedy nadměrná spotřeba) ve svém důsledku uměle vytváří potřeby, které brání rozvoji člověka. Je okleštěním osoby, protože ji zaměřuje pouze na vlastnictví.

Je důležité vnímat ekonomiku jako možnost lidštějšího a solidárnějšího rozvoje člověka a společnosti. Aby taková byla, musí se zbavit specifických **forem lži a přetvářky**. Jde například o tvrzení, že ekonomika je motivována dobrem člověka a přírody i v nesmyslných, často ekologicky, ideologicky, sociálně či zdravotně zdůvodňovaných, přitom však opačně působících, škodlivých projektech. Příkladem mohou být solární elektrárny, které jsou stavěné i v zemích s nízkým osvitem, na orné půdě,

9 Určité posouzení zodpovědnosti jednotlivých firem či značek nabízí např. web <http://www.nazemi.cz/cs>.

a jejichž produkce musí být státem – na úkor odběratelů elektrické energie – masivně dotovaná. Dále jsou to biosložky v palivech, jejichž výroba má neúměrně vysokou energetickou náročnost. Třetím příkladem je vyžadovaná mobilita pracovních sil, umožňující, aby ji globálně působící investor měl k dispozici tam, kde ji potřebuje k maximalizaci svého zisku. Otázku, zda takový styl života prospívá rodině, místním komunitám, sociálnímu začlenění dětí, na kterou by měli národohospodáři jako první odpovědět, se nikdo ani neodvážil vyslovit. Posledním příkladem je finančníctví, které často slouží jako imperiální nástroj a zdroj válek. Ptáme se, proč EU vyhlásila v roce 2011 embargo vůči Sýrii a o rok později je zrušila na té části země, ve které operovaly protivládní džihádistické složky? Jinak mírný a pokorný papež František v těchto věcech mluví jasně: „Ničíme celé generace, abychom udrželi ekonomický systém, který – aby přežil – musí vést války. Vzhledem k tomu, že se nám nedaří rozpoutat třetí světovou válku, válčíme regionálně. Vyrábějí se a prodávají zbraně, a tak se ozdravují rozpočty modloslužebných ekonomik, velkých světových ekonomik, které člověka obětovaly k nohám modly peněz.“

Smysl ekonomiky není v ní samé nebo v zisku, ale v jejím zaměření na celkový rozvoj člověka a společnosti. Aby **kapitalismus** (tržní ekonomika) sloužil člověku, potřebuje pevný a spravedlivý právní rámec, který má vytvořit společnost a stát, a smysl pro solidaritu. Takový hospodářský systém soukromého vlastnictví a trhu rozvíjí podnikání v jeho základní a pozitivní roli, přináší odpovědnost za výrobní prostředky a poskytuje prostor pro svobodnou lidskou tvořivost. Avšak je třeba odsoudit takový systém, v němž hospodářská svoboda není omezena pevným právním rámcem, honba za ziskem je hlavním cílem a pro jeho dosažení je vše povoleno, neboť tyto podmínky pošlapávají důstojnost člověka.

Soukromé podnikání

Církev považuje svobodu člověka v ekonomickém podnikání za nezczizitelné právo. Podnikavost občana má mít široký prostor, a proto ji ani stát nemá zbytečně omezovat, nýbrž vhodně podporovat.

Užitek z podnikání má nejen majitel, ale i další lidé a společnost. Podnikání totiž plní také určitou sociální roli, protože vytváří příležitosti k setkávání a ke spolupráci zúčastněných. Příkladem jsou podniky družstevního typu, malé a střední podniky, rodinné podniky a farmy. Tyto aktivity podporují růst hodnoty práce, smysl pro osobní odpovědnost a pro demokracii, včetně lidských hodnot.

Při podnikání je třeba odsoudit **lichvu**, tedy využívání nouze lidí k zisku.

Svobodný trh má své opodstatnění a dokáže na dlouhou dobu nastartovat a udržet ekonomický rozvoj. Avšak má i své meze. Nesmí sloužit jen k hromadění zisku v rukou několika majitelů, ale má podporovat společné dobro a celkový rozvoj člověka a společnosti. Proti svobodnému trhu dnes významně působí síly centralizované, plánované, někdy zřejmě i ideologicky usměrňované hospodářské politiky (např. oslabování potravinové, energetické i průmyslové soběstačnosti států, budování závislosti na nadnárodním celku, vytváření odbytiště pro privilegované státy, udržování levnější pracovní síly v neokoloniích).

Působení státu

Stát by měl utvářet příznivé prostředí pro ekonomické aktivity a řídit se při tom **zásadou subsidiarity a solidarity**. Zároveň má chránit slabší. Solidarita bez subsidiarity může sklouznout do „pečovatelského státu“, zatímco subsidiarita bez solidarity riskuje, že bude podporovat různé formy lokálního egoismu.

Zasahování státu do ekonomické oblasti musí být přiměřené. Zajišťuje rovnost zúčastněných, právní rámec, stabilní měnu či výkonné veřejné služby.

Výběr daní a veřejné výdaje mají zásadní ekonomický význam. Žádoucí je, aby veřejné finance působily jako prostředek rozvoje a solidarity. Stát musí i po stránce finanční věnovat velkou pozornost podpoře rodin.

Jak již bylo zmíněno v předcházejících částech, prvním problémem státu v dnešní globalizované době je otázka, zda ještě skutečně zastupuje a hájí především zájmy svých vlastních obyvatel. Není například trend trvalého nesplatitelného zadlužování nejvyspělejších států zradou vlastních občanů?

Nové jevy v době globalizace

Svět prochází globalizací, která klade před pracujícího i před podniky ještě další, obtížně řešitelné otázky (např. mobilita pracovních sil, zanikající a nově se objevující profese). Ty mohou být chápány pozitivně, pokud globalizaci využívají jako přínos pro společné dobro. Ale mohou mít též negativní dopad, pokud se člověk dostává do nové podřízenosti a stává se jen bezvýznamným kolečkem ve výrobních procesech, jen jako neosobní výrobní nástroj, bez reálné možnosti vymanit se ze závislosti a politiky ovlivňovat vzdálenou moc.

Papež František ostře kritizuje, že současné vlády jsou v područí nadnárodních finančních korporací, které mají za svou modlu stálé zvyšování zisku na úkor většiny obyvatel planety. Zisk se privatizuje a ztráty se přenášejí na chudé. Velkým problémem je ovšem způsob a možnost ovlivňování vzdálené, často skryté, globalizované moci. Pozorujeme přitom snahu o zvýšení jejího vlivu oslabováním vlivu a významu národních států.

Mimo jiné je velké množství lidí nuceno pracovat za velmi obtížných podmínek, bez pravidel a s takovou výší mzdy, která nezajišťuje ani životní minimum.

Jedna z důležitých připomínek, jež církev vznáší, se týká skutečnosti duchovní a mravní, která v době, kdy převažují technologická řešení, začíná být opomíjena: **Rozvoj musí zahrnovat nejen materiální růst, ale i růst morální a duchovní**, protože člověk je jednota těla a duše a je určen k věčnosti. Společnost blahobytu nakonec utlačuje duši a nevede k opravdovému rozvoji, ale k novým druhům samoty a odcizení, ke ztrátě naděje.

Církev varuje před omyly probíhajícími změn a zdůrazňuje osobní odpovědnost konkrétních lidí. Zvláště odborníci jsou vyzýváni, aby napomáhali k novým a správným řešením, která by řešila vzrůstající se nespravedlnosti.

a) Vzor

Josef Hlávka

Před více než 170 lety (v roce 1831) se v Přešticích u Plzně narodil mimořádný člověk, který je dodnes považován za největšího mecenáše vzdělanosti, literatury, umění a věd. Touto významnou osobností byl Josef Hlávka – věhlasný architekt, stavební podnikatel a politik.

Za podpory svých rodičů nastoupil na studium architektury, o kterou se zajímal již od útlého dětství. Později přešel na Akademii výtvarných umění ve Vídni. Kvůli vysokému školnému však byl nucen přivydělávat si jako zednický učeň. Tuto brigádu vykonával u stavitele Františka Šebka, který později mladého Josefa po ukončení studia zaměstnal jako ředitele své stavební kanceláře. S jeho prací a neobyčejnou pílí byl Šebek natolik spokojen, že Hlávkově při svém odchodu do penze odkázal celý svůj podnik. Tuto příležitost dokázal Hlávka naplno zužítkovat. Vnímal práci jako neodmyslitelnou součást lidské důstojnosti. Pracoval tvrdě, poctivě a neúnavně. Díky své velké pílí a pevným morálním zásadám si zanedlouho vybudoval velmi dobré jméno a podařilo se mu nashromáždit zcela legální cestou nebývale velké jmění. Během let 1860–1869 jeho stavební kancelář postavila 142 staveb, na jejichž většinu sám osobně dohlížel. Mezi jeho nejznámější stavby patří dvorní opera ve Vídni, dále porodnice v Praze u Apolináře, která je dodnes v provozu, nebo

rezidence řecko-katolického biskupa v Černovcích (dnešní Ukrajina).

Velmi úspěšnému životu se však nevyhnulo utrpení. Ve svých 38 letech ochrnl a zanedlouho mu umřela jeho první žena Marie. Na nějaký čas se Hlávka odebral do svého zámku v Lužanech. V boji s nemocí však zvítězil a o 10 let později se opět postavil na nohy. V průběhu doby obdržel mnoho medailí a vyznamenání v oblasti vědy a umění. V roce 1886 se oženil podruhé. Jeho dobrá pověst se šířila a z lužanského zámku se stalo útočiště předních českých osobností z oblasti vědy, umění, politiky a kultury. Mezi Hlávkovy přátele patřil i Antonín Dvořák, který pro lužanskou kapli zkomponoval hudební dílo.

Hlávka se sám cítil za svého života velmi obdarovaným. Byl pevně ukotven ve víře v Boha a věděl, že blaženější je dávat než přijímat. Za své velké nashromážděné jmění cítil odpovědnost a měl touhu je nezištně darovat. Z těchto důvodů je považován za největšího mecenáše novodobé historie. Dnes máme mnoho sponzorů, kteří však za svou výpomoc požadují protihodnotu. Mecenášství si žádnou protihodnotu nenárokuje. Naopak, toto darování je podmíněno svou nezištností. Daruje z přesvědčení dobrého díla a ze samotné radosti z aktu darování.

Josef Hlávka během svého života rozdal téměř milión a půl korun, které v jeho době představovaly obrovskou sumu peněz. Darované peníze posloužily například na založení České akademie věd, literatury a umění, dále podpořily vznik vysokoškolských kolejí pro méně majetné studenty, umožnily studium dětem z chudých českých rodin aj.

Ani z jednoho manželství mu Bůh nedaroval děti. Hlávka se s touto zkouškou víry vyrovnal imponujícím způsobem. Před svou smrtí založil nadaci „Nadání Josefa, Marie a Zdenky Hlávkových“, které odkázal své veškeré jmění. Zvolil formu duchovního

otcovství a umožnil „adoptování dětí“ i po své smrti. Cílem nadace bylo a dodnes je podporovat literární, vědeckou a uměleckou činnost českého národa, protože Hlávka svůj národ opravdu miloval. Jen v letech 1904–1939 vystudovalo díky podpoře z jeho nadace 3600 studentů z chudých poměrů ČVUT. Nadace měla takovou vážnost, že ji nezrušil ani komunistický režim a od svého založení až do dneška plní své poslání.

Josef Hlávka završil svůj plodný život po krátké nemoci v roce 1908 v Praze.

b) Návrh programu ve společenství

Následující návrhy mohou posloužit k hlubšímu uchopení tématu.

- Ve chvíli ticha se zamyslete, jakou práci či činnost jste naposledy dělali pro ostatní? Krátce tuto činnost popište, řekněte druhým, čím vás tato služba obohatila a jaký přínos z ní měli ostatní.
- Na papír rozepište dny v týdnu. Přítomní napíší, ve který den pracují, kolik času a jakou činnost dělají. Pak hovořte o neděli, proč nemáme pracovat. Sdělte si vaše rodinné zkušenosti s činností v den nedělní.
- Zamyslete se, kolik lidí právě v tuto chvíli pracuje, a kde, když teď např. svítí elektřina, teče voda, je jídlo na stole. Společně vytvořte řetězec práce lidí, kterým vděčíte za to, že nyní můžete být v teple, jíst atd. Například od počátku výroby elektřiny až ke světlu z lustru, který svítí na společenství. Do závěrečné modlitby vložte prosby za tyto lidi.
- Rozdělte se po 4–5 členech. Vytvořte scénku na daná slova: práce, finance, lichva, ocenění, podnikání, muž, žena, odměna, ekonomie, globalizace, stát, zisk, svobodný trh, kapitál,

spotřebitel, mzda a další. Animátor může napsat též každé skupině pět slov, která se musí ve scéně objevit.

- Společně diskutujete o tom, jak hospodaříte se svými financemi. Jaké máte kapesné? Jak si přivyděláváte? Kolik peněz potřebujete na měsíc? Za co je utratíte? Neutrácíte zbytečně? Kolik financí já sám věnuji na podporu dobrých aktivit pro druhé, pro chudé? Úkol domů: Zeptejte se svých rodičů, jaký je rozpočet vaší rodiny na jídlo, energie, nájemné, na děti, zábavu, auto a ostatní.
- Adoptujte jako společenství na měsíc, půl roku či rok nějakou práci – například úklid kostela, hrabání listí na podzim, zametání kamínků po zimě, odhrnování sněhu, zahradní práce, úklidové práce na faře a další, pomoc konkrétnímu nemocnému či starému člověku, hlídání dětí. Lze se zeptat kněze, co by potřeboval, nebo starosty obce. A buďte zcela konkrétní: dáváme 20 rukou a 2 hodiny času týdně.
- Uvažujme společně, co je potřeba udělat pro to, abychom byli v dnešní době ve své práci a činnostech konkurenceschopní, dokázali se dobře postarat především sami o sebe a své blízké a ještě vytvářeli alespoň nějaké časové a finanční rezervy pro pomoc jiným. Někdy nám totiž ani tolik neschází chuť a ochota obdarovávat (nesobeckost, ochota distribuovat pomoc), jako odhodlání, úsilí a invence efektivně pracovat a získávat tak pro podporu dobrých věcí a potřebných osob vlastní zdroje.
- Dovedeme v rámci křesťanských obcí kooperovat v oblasti získávání zdrojů a v poskytování vzájemné pomoci?

Modlitba sv. Františka z Assisi:

Ref. Učiň mě, Pane, nástrojem, ať zářím, ať zářím pokojem.

Kde dusí nenávist, ať lásku vnáším,
kde tiskne bezpráví, ať křivdy snáším,
ať smírem spojuji, kde dělí hádky,
ať pravdou přemáhám omyl a zmatky.

Ať vírou postavím hráz pochybnostem,
ať propast zoufalství překlenu mostem,
kde vládne temnota, ať světlo křesám,
se všemi smutnými ať v tobě plesám.

Požehnej, Pane můj, mé snaze přímé:
víc, než být potěšen, chci těšit jiné,
víc, než být pochopen, druhé chci chápat,
víc, než být milován, chci lásku dávat.

Kdo dává, dostává, mnohem víc přijme,
kdo ztrácí, nalézá sebe i jiné,
kdo bližním odpouští, sám milost pozná,
ba ani smrt mu víc nebude hrozná.

(Kancionál č. 928, Krakovský zpěvník č. 86)

Zdroje k rozšíření tématu

Jan Pavel II.: Laborem exercens.

Mlčoch, L.: Ekonomie důvěry a společného dobra. Karolinum 2006.

Souhrn: Bohatství církve – svátosti

„Ne chudí potřebují nás, ale my potřebujeme chudé. Abychom se naučili rozdělit se s nimi, abychom se naučili Krista milovat právě v těch nejchudších z chudých“

(sv. Matka Tereza)

- ✓ Práce je pro člověka, a nikoliv člověk pro práci. Cílem práce je člověk. Cílem člověka je Bůh.
- ✓ Majetek je dobrem pocházejícím od Boha. Kdo něco vlastní, má to užívat nejen pro sebe, ale i pro druhé, zvláště pro chudé. Od mala je třeba se učit nezištnosti a solidaritě.
- ✓ Cílem ekonomiky, soukromého podnikání a svobodného trhu není zdaleka jen zisk, ale především společné dobro člověka a celé společnosti. Ekonomický život se neobejde bez právního rámce a bez smyslu pro solidaritu.

Křesťan v politice

Motto:

“

Mají-li laici křesťansky inspirovat časný řád ve smyslu služby člověku a společnosti, nemohou se vyhýbat účasti na politice.“

(sv. Jan Pavel II.)

Biblický text

„Poslali k němu některé z farizeů a herodiánů, aby ho chytili za slovo. Ti šli a řekli: „Mistře, víme, že jsi pravdivý a že se na nikoho neohlížíš; ty přece nebereš ohled na postavení člověka, nýbrž učíš cestě Boží podle pravdy. Je dovoleno dávat daň císaři, nebo ne? Máme dávat, nebo nemáme?“ On však prohlédl jejich úskok a řekl jim: „Co mě pokoušíte? Ukažte mi denár!“ Když mu jej podali, zeptal se jich: „Čí je tento obraz a nápis?“ Odpověděli: „Císařův.“ Ježíš jim řekl: „Co je císařovo, odevzdejte císaři, a co je Boží, Bohu.“ Velice se nad tím podivili.“
(Mk 12,13-17)

Téma

Člověk je bytostí politickou, protože žije uprostřed společnosti (řecké polis znamená obec, společnost). Ta je budována na spravedlnosti a řádu, ale je třeba, aby byla proniknuta vzájemným přátelstvím svých členů, nezištností a láskou. Veškerá politická

moc má svůj původ v Bohu a tvoří součást řádu, který stvořil. Ježíš odmítal utlačovatelskou a despotickou moc těch, kdo vládou nad národy, ale politickou autoritu jako takovou nikdy nepopíral. Podřizování se právoplatné vládě odpovídá řádu ustanovenému Bohem.

Základ a cíl politické autority

Lidská osoba je základem i cílem politického života. Politická autorita existuje proto, aby v lidstvu existoval řád, usměrnění sil, sdílení života a hodnot. Jejím cílem je posilování obecného dobra, jeho ochrana a zajištění vymahatelnosti práva. Proto má tato autorita právo i povinnost potlačovat špatné chování, napravovat nepořádek a, je-li to nutné, ukládat přiměřené tresty. SNC zároveň zdůrazňuje důležitost zachování důstojnosti vězňů a potřebu vyhnout se trestům smrti.

Církev si váží demokracie, protože je v ní zajištěna co největší účast občanů na politickém rozhodování, možnost volit a pokojnou cestou zvolené vyměňovat. Ovšem za předpokladu, že opravdu funguje.

Spravedlivý a nespravedlivý zákon

Církev vždy hájila a předkládala politický model založený na přirozenosti člověka, pocházející od Boha. Aby byly lidské zákony spravedlivé, musí **respektovat přirozený mravní řád**, musí odpovídat lidské důstojnosti a měřítkům zdravého rozumu. V opačném případě se jedná o zákony nespravedlivé, o formu násilí. Autorita, která je vydává, ztrácí svou legitimitu a je jí třeba v zájmu společného dobra odporovat. Nespravedlivé zákony snižují morální úroveň společnosti a uvádějí poctivé lidi do dramatických dilemat svědomí. Pokud jsou vybízeni, aby jednali z hlediska morálky zle, mají právo i povinnost odmítnout. Žádný člověk a především křesťan nesmí spolupracovat na takových praktikách,

které jsou sice povoleny občanským zákonem, ale přičí se zákonu Božímu.

Je třeba se ptát, jak je možné, že jsou dnes do parlamentů voleni lidé, kteří si troufnou odporovat Božímu řádu a zvedat ruku pro zákony, které přímo odporují životu a dobru (např. umělý potrat, eutanázie, registrované partnerství)?

Církev proto obhájí nutnost práva na **výhradu svědomí**, která by měla být právně ukotvena. V praxi to znamená, že nikdo nemůže být nucen ve svém zaměstnání vykonávat takové činnosti, které jsou v rozporu s jeho svědomím, tedy s mravním řádem, se základními lidskými právy a s učením evangelia. Například lékař-gynekolog nesmí být nucen vykonávat interrupce a předepisovat antikoncepci, lékař obecně nesmí být nucen provádět eutanázii, obchodník nesmí být nucen k nepoctivosti, starostu nelze nutit, aby byl přítomen u registrovaných partnerství.

Není snadné žít bez kompromisů se zlem, je ale třeba o to usilovat. Lidé dobré vůle by se měli navzájem podporovat, povzbuzovat k odvaze a konat to, co by vedlo k změně nespravedlivých zákonů. Existují tedy situace, kdy je třeba postavit se autoritě přiměřenými prostředky na odpor.

Demokratický systém

Skutečná **demokracie stojí na přijetí těchto hodnot**: na důstojnosti člověka a jeho právech, a na společném dobru jako cíli politického života. **Demokracie bez hodnot se snadno mění v otevřenou nebo skrytou totalitu**. Aktuální stav demokracie není dobrý především proto, že se ve společnosti prosazuje etický relativismus, který popírá existenci objektivního a univerzálního mravního kritéria. Další vážné ohrožení demokracie, jak bylo zmíněno především v 6. tématu, spočívá v ukrývání skutečných center moci.

SNC uznává zásadu rozdělení pravomocí mezi **moc zákonodár-nou, výkonnou a soudní**, které mají být vzájemně vyváženy.

Ti, kdo mají politickou moc, nesmějí zapomínat na morální rozměr svého poslání. **Moc je třeba chápat a vykonávat jako službu.** Veřejná správa má za cíl sloužit občanům. Byrokracie brání skutečnému rozvoji občanů a příliš zasahuje do jejich soukromí.

Politická autorita je zodpovědná lidu, a proto musí být podřízená účinné kontrole společnosti. Při svobodných volbách si občané vyberou politické reprezentanty a dalšími volbami je podle potřeby vymění. Díky respektování volebních období je tak zajištěna povinnost politiků skládat účty. Politikové mají hledat to, co prospívá občanskému soužití a společnému dobru. Politická **korupce**, tedy upřednostňování zájmů úzké skupiny těch, kteří politiky (např. finančně) ovlivňují, je vážnou deformací demokracie a působí nedůvěru vůči veřejným institucím a nezájem občanů o politiku.

Občané se podílejí na politické moci nejen prostřednictvím politických stran, ale také referendem.

Informace patří mezi hlavní nástroje politické spoluúčasti, protože bez potřebných a pravdivých informací se nelze správně rozhodovat. Proto je velkým problémem koncentrování médií v rukou několika lidí, finančních či politických skupin, které jim umožňuje manipulovat voličskou základnou. Mocenské ovládání a manipulace médií se dnes jeví jako realita a je jedním z nejvýznamnějších způsobů ohrožování demokracie. Je proto potřeba tuto skutečnost plně reflektovat a věnovat prověřování informačních zdrojů náležitou pozornost.

Politická obec ve službě občanské společnosti

Politická obec vzniká proto, aby sloužila člověku, rodině a občanské společnosti. V rozporu s tímto pojetím jsou ideologie, které mají tendenci stavět stát nad člověka a občanskou společnost (totalitní systémy, zákony ubírající rodině její práva).

Politická obec je povinna zachovávat **princip subsidiarity**. Je totiž velmi důležité, aby růst demokratického života vycházel ze sítě vztahů uvnitř společnosti. Mnohé projevy dobrovolnictví jsou významným příkladem toho, že občanská společnost je místem, kde je vždy možná obnova veřejné etiky skrze solidaritu, dialog a spolupráci.

Stát a náboženské komunity

Právo na **náboženskou svobodu** musí být uznáváno jako občanské právo a zakotveno v právním systému. Není však neomezené, jeho uplatňování musí být moudře vymezeno v závislosti na společném dobru (např. říci NE náboženskému extremismu).

SNC zdůrazňuje, že stát a církve jsou každý ve své oblasti jeden na druhém nezávislí, autonomní. Politická obec má zaručovat církví nezbytný prostor pro její působení. Vzájemná autonomie církve a politické obce neznamena jejich oddělení, které by vylučovalo spolupráci. Obě skutečnosti jsou totiž ve službě stejných lidí, občanů a křesťanů, i když z odlišných důvodů. Ideální je, když vzájemně spolupracují a doplňují se.

Nelze být pasivní

Neměli bychom být k politice a k veřejnému životu lhostejní. Pasivita v důsledku jen umožní, aby se moci chopili lidé s ne vždy čestnými motivacemi. Pasivita je novodobým hříchem a hrobem demokracie, otevřenými dveřmi pro vstup nové totality. Je velkou výzvou, aby věřící laici a zvláště ti, co jsou činní v politice, znali

SNC, dokázali odolat korupci a současnému morálnímu relativismu, a s odvahou obhajovali zákony v souladu s přirozeností člověka.

Je třeba přemýšlet, jak je možné, že se v současné době potýkáme s určitou politickou ochablostí, o které se zmínil i sv. Jan Pavel II. ve své poslední knize Paměť a identita. **„Vyvolává znepokojení jistá pasivita, s níž se setkáváme v postoji věřících občanů.** Dříve byla citlivost (věřících) pro vlastní práva v náboženské oblasti živější a byli i ochotnější hájit je demokratickými prostředky. Dnes se toto všechno jeví jako oslabené a dokonce zabrzděné.“

Je důležité bojovat s touto pasivitou a – aspoň rámcově – se **zajímat o politiku**. Účast na politickém životě neznamená jen chodit k volbám a dobře si promyslet, komu vhodím svůj hlas. Důležité jsou i jiné způsoby, jakými se můžeme podílet na občanské společnosti: dobrovolnictvím a spolkovou činností, sledováním a podporou neziskových organizací či aktivním zapojením do lokálních i mezinárodních kauz (podepsání petice, zaslání dopisu či mailu poslancům projednávajícím nějaký zákon aj.).

a) Vzor

Dr. František Nosek

Narodil se 26. dubna 1886 ve východočeském městě Chrudim ve věřící rodině. Jeho tatínek byl finančním úředníkem a kvůli jeho práci se rodina často stěhovala. Když bylo Františkovi 10 let, jeho tatínek zemřel a maminka se vrátila zpět do Chrudimi, kde později vystudoval gymnázium. Poté pokračoval na Právnické fakultě Karlovy univerzity, kde získal titul doktora právních a sociálních věd.

V roce 1917, kdy zemřela i jeho maminka, se oženil s chudou a zbožnou dívkou Annou Kubešovou. Jejich manželství bylo naplněno prací, modlitbou a dobrými skutky. Měli dvě děti, Annu a Františka. Bydleli v Praze-Karlíně.

Když vznikla v roce 1918 na troskách rakousko-uherské monarchie Československá republika, začalo se projevovat nepřátelství ke katolické církvi. Bylo zapotřebí, aby v mladém státu do politiky vstupovali i katoličtí odborníci s pevným charakterem a hlubokými morálními zásadami. K takovým lidem patřil právě František Nosek, který byl ke vstupu do politického života v rámci Československé lidové strany přemluven. V roce 1920 byl zvolen poslancem, kterým byl až do své smrti. Ve druhé polovině dvacátých let se stal ministrem vnitra a pak ministrem pošt a telegrafů.

I jako člen vlády však zůstal velice skromný. Jeho pokoru charakterizuje zdánlivá maličkost. Ve dveřích vždycky dával přednost zřízenci s náručí plnou spisů, a ještě mu dveře podržel.

V oboru státní a veřejné politiky František Nosek důsledně uplatňoval zásady křesťanské sociální nauky. Jeho současníci vzpomínali na to, že „bral sociální encykliky doopravdy, vážně, zatímco mnozí katolíci na ně nereagovali.“

Jeho nejsilnější politickou zbraní bylo, že nikdy nelhal. Protekcionářství, intrikaření, ani záškodnictví oblečené v diplomacii, se ho nedotkly. Dobře si přečetl v Písmě svatém: Vaše řeč ať je ano, ano – ne, ne. Stal se terciářem, členem III. řádu sv. Františka.

Jeho činnost byla velice široká. Kromě politické činnosti se neúnavně věnoval přednáškám pro mladé lidi především v rámci SKM (Sdružení katolické mládeže). Zaměřoval se na aktuální témata, která podával z pohledu věřícího katolíka. Mladým lidem doporučoval, aby se naučili rozeznávat dobré od zlého a aby dodržovali zásadu: Jednám tak, jak mluvím. Založil též fond pro podporu chudých studentů.

Podílel se na zakládání lidových záložen s cílem, aby peníze věřících lidí sloužily i vyšším cílům než jen zisku. Dal jim heslo: „Vkladatelům jistota, dlužníkům mírný úrok a z čistého zisku také něco Pánu Bohu.“ Když umíral, byla jich necelá stovka.

Pro děti z chudších, hlavně velkoměstských rodin, bylo především díky Noskovi vybudováno několik domů pro prázdninové pobyty mládeže. Ve snaze pomoci starým osamělým ženám a opuštěným dětem založil spolek sv. Kláry. Podporoval stavbu nových kostelů na pražských perifériích. Nikdy se nepodaří úplně zjistit, kde všude tento mimořádně aktivní františkánský terciář pomáhal. Až úzkostlivě se totiž snažil dodržovat Ježíšova slova: „Když prokazuješ dobrodiní, ať neví tvá levice, co činí tvá pravice...“

I když během života prošly Františku Noskovi rukama milióny, zemřel zcela chudý. Jeho sociálně demokratický kolega, poslanec Antonín Remeš, řekl, že zemřel „neobtěžen žádnými křivdami, jichž by se na svých bližních dopustil.“ Korupce mu byla zcela neznámá.

Byl mužem víry a oběti. Jednomu ze svých spolupracovníků, který se při dobrém díle potýkal s mnoha obtížemi, napsal: „Pokud jde o Vaše smutné zkušenosti namnoze i s našimi lidmi, o kterých byste se jaksi přirozeně mohl domnívat, že se přece budou snažit, aby byli trochu slušní, tu prosím, abyste si uvědomil, že to je právě jedna z nejtěžších zkoušek života. Vím, že to bolí. Nic si z toho nedělejte, mně se nedařilo o nic lépe, nežli jsem se těžce prokousal k poznání, že všechny ty obtíže, o kterých se v dopise zmiňujete, patří k lidskému životu tak organicky jako spánek, jídlo, bolest, slzy a smrt. Posílám pro Vaši potřebu Kempenského Následování Krista. Za každou cenu si najdete v prvních ranních hodinách chvilku, abyste mohl přečíst jednu kapitolu a rozjímat o ní, jak se její pravdy a návody hodí pro Váš nynější život... Půjde to všechno, ale ne snadno a ne rychle, také ne najednou, nýbrž zvolna s překážkami, s pomluvami, s klepy, snad i s nactiutrhaním, s krajními finančními potížemi, opětovnými upomínkami věřitelů, se sžíravou kritikou lidí, kteří by vlastně byli povinni, aby první přiložili ruku k dílu atd. – jak to všechno musí být tak a ne jinak v tomto slzavém údolí.“

Před svým předčasným odchodem na věčnost ve 49 letech v roce 1935 prožil obtížné zkoušky, které přijímal s vírou v Boží vůli: v roce 1932 umírá jeho devítiletý syn a za další dva roky jeho milovaná manželka.

Dr. Nosek byl mužem, který svědčil o své víře všude, kam přišel, a to i v odpovědných funkcích. Zcela se daroval druhým. Tohoto českého politika, jehož proces blahořečení probíhá, lze charakterizovat jako muže, který učinil Boží zákon zákonem svého srdce.

Tím, jak usiloval o svatost laika, je ukazatelem pro angažovanost křesťanů, pro naplnění sociální dimenze evangelia, pro novou evangelizaci.

b) Návrh programu ve společenství

Není snadné se orientovat v politice. Na druhou stranu není možné být pasivní nebo se oddat rezignaci. Účast ve volbách, dopis politikům či zapojení se do nějaké vhodné občanské aktivity mohou být konkrétním vyjádřením křesťanského postoje.

Téma lze uchopit několika způsoby:

1) Některý člen společenství se dopředu seznámí s občanskou aktivitou, která může být příkladem angažovanosti katolíků v politice, a seznámí s ní ostatní. Někdy bude i uskutečnitelné pozvání někoho z představitelů zmíněné aktivity, aby ji představil a diskutoval s mladými.

Příklady katolicky zaměřených spolků:

V rámci ČR:

- hnutiprozivot.cz
- www.vorp.cz

Evropský dosah:

www.citizengo.org/en

slovenská mutace: www.citizengo.org/sk

Příklady zahraničních spolků:

www.forumzivota.sk

www.difendiamoinostrifigli.it

www.lamanifpourtous.fr

2) Animátor či někdo ze společenství si vyhledá předem volební program dvou stran, stačí zkrácený, a pro každého účastníka ho vytiskne. Zároveň vytiskne Chartu práv rodiny, kterou najde v této brožurce u tématu č. 5.

Na setkání se pak nejprve vede diskuse o politickém programu té které strany. Účastníci si ho přečtou, a pak hledají, v čem odporuje katolickému pohledu, v čem se shoduje a co mu ze zásadních katolických postojů chybí. Ve druhé části se zabírají tím, zda obahuje aspoň něco z Charty práv rodiny.

3) Diskuse nad demokracií dnes:

Teze 1.: Demokratické instituce umožňují občanům kontrolu moci.

Teze 2.: Moc dokáže pomocí demokratických institucí ovládat občany.

Která teze je platnější?

4) Obtíže současného politika

Poctivá angažovanost, nekonformita a nepodřízení se ideologickému diktátu politické korektnosti je pro politika rizikovou cestou k osobnímu i společenskému neúspěchu. Je přímo i ohrožením jeho rodiny. Šance politika nezávislého na dominující moci a nepodřizujícího se nadnárodním společnostem, jsou takřka mizivé. Mimo jiné i proto, že účinnou volební kampaň je málokdo schopen zaplatit z vlastních zdrojů. Stává se proto skoro vždy reprezentantem vlivné „stáje“.

Jsmo schopní s tímto trendem jako křesťané něco konkrétního dělat?

Nebeský Otče,
jsi Pán pánů, Král králů i Autorita autorit.
Proto tě prosíme za naše politiky a státníky.
Dej se jim poznat jako Pravda, která jim pomůže žít život ve
Světle.
Daruj jim živou a pevnou víru, která odolá nesprávným názorům
panujícím v našem světě.
Naplň je odvahou prosazovat spravedlnost, čestnost, pokoj
a další tvé principy a hodnoty tam, kde pracují a žijí. Povzbud' je,
aby hledali pravdu a aby ji šířili všude, kde je to možné.
Pomáhej jim, aby byli vnímaví a citliví k potřebám druhých.
Požehnej i jejich rodinám a jejich blízkým láskou, pokojem a ra-
dostí.
Prokaž jim, Pane, své veliké milosrdenství.

Amen

(Převzato z: www.adoptujsipolitika.cz/univerzalni-modlitba/)

Zdroje k rozšíření tématu

Crepaldi, G.: Katolík v politice. Nadácia Antona Tunegu 2013.
Rolečková, E.: Josef Lux – Muž se světlem v srdci. Gutenberg
2000.

Souhrn

„Zde je recept pro tvou cestu jako křesťana: modlitba, pokání, poctivá práce a plnění si povinností s láskou“

(bl. Josemaría Escrivá)

- ✓ Politická autorita vzniká proto, aby byla ve službě člověku, rodině a občanské společnosti a přispívala k obecnému dobru. Stát musí zaručit náboženskou svobodu. Církev a stát mají spolupracovat pro dobro občanů.
- ✓ Zákony, které jsou vydávány, musí respektovat lidskou přirozenost, Boží řád vložený do stvoření. V opačném případě jsou zákony nespravedlivé, nelze se podle nich řídit a je třeba usilovat o jejich změnu. Je důležitá zákonem ukotvená možnost výhrady svědomí.
- ✓ Pasivita je nebezpečná, protože umožňuje uchopení moci těmi, kdo ne vždy mají dobré úmysly. Křesťanští laici proto mají znát SNC, propojovat se a společnými silami se snažit o pozitivní proměnu společnosti.

8

Mezinárodní společenství ve víru globalizace

Motto:

“

Odstraníme-li víru v Boha z našich měst, oslabí se naše vzájemná důvěra, bude nás sjednocovat jenom strach a stabilita bude ohrožena.“

(papež František)

Biblický text

„Na prvním místě žádám, aby se konaly prosby, modlitby, přímluvy, díkůvzdání za všechny lidi, za vládce a za všechny, kteří mají v rukou moc, abychom mohli žít tichým a klidným životem v opravdové zbožnosti a vážnosti. To je dobré a vítané u našeho Spasitele Boha, který chce, aby všichni lidé došli spásy a poznali pravdu. Je totiž jeden Bůh a jeden prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš, který dal sám sebe jako výkupné za všechny, jako svědectví v určený čas. Byl jsem ustanoven hlasatelem a apoštolem tohoto svědectví – mluvím pravdu a nelžu – učitelem pohanů ve víře a v pravdě. Chci tedy, aby se muži všude ve shromáždění modlili, pozvedajíce ruce v čistotě, bez hněvu a hádek.“

(1 Tim 2,1-8)

Bůh stvořil celý svět. Existuje tedy naprostá rovnost lidí, ať patří do jakékoliv kultury, vyznávají jakékoli náboženství nebo zastávají názory, jež jsou nám osobně cizí či přímo v rozporu s naší vírou. Základem mezinárodního společenství je ústřední postavení člověka a přirozená schopnost lidí i národů vytvářet vzájemné vztahy. Podobně jako vztahy mezi lidmi, i vztahy mezi národy a politickými uskupeními mají být řízeny morálními principy, které ukazuje rozum: pravdou, spravedlností, solidaritou a svobodou.

Globalizace označuje proces neustále pokračujícího propojování světa.

Odstartovala ji průmyslová revoluce v 19. století, zatímco války 20. století ji značně zpomalily. Po zhroucení komunistických systémů byly globalizační trendy, také vlivem nových technologií, výrazně urychleny.

Církev působením Ducha Svatého naplňuje své **poslání obnovit původní jednotu lidstva ztracenou hříchem**. Přitom zachovává bohatství odlišnosti. Z tohoto důvodu lze konstatovat, že skutečně globalizovaným společenstvím je Kristova církev, která je znamením jednoty celého lidstva a je založena na Bohu, otci všech lidí, a na vzájemné lásce.

Skutečný rozvoj

Novými trendy globalizované společnosti se zabíral v encyklice *Caritas in veritate* (Láska v pravdě) papež Benedikt XVI. a nejnověji papež František v *Laudato si'*.

Proces globalizace není výslednicí anonymních sil nezávislých na lidské vůli, ale je dobrý nebo špatný, podle toho, co z něho lidé

udělají. Usměrnit globalizaci a chránit demokracii mají – mimo jiné – státy. Je proto moudré nespíchat s rušením státu.

SNC vždy pojednávala o rozvoji jako o všestranném růstu člověka a společnosti. Rozvoj, kterého jsme svědky, se stává stále více jednostranný, určený pouze malému počtu lidí. Globalizace přináší celoplanetární závislost; dělá z nás **sousedy, ale ne bratry**. Objevují se nové formy chudoby a vykořisťování, které jsou zakotvené v ekonomickém systému. Mezi tyto způsoby vykořisťování patří například dětská práce, „otrocká“ práce za nespravedlivou mzdu, či degradace životního prostředí v místech, kde bydlí nejchudší obyvatelé světa.

Velkým problémem současnosti je stále se šířící a **finančními korporacemi podporovaná kultura smrti**. Papež František užívá termín „skartace člověka“. Jedná se o manipulaci se životem, potrat, umělé oplodnění, výzkum na embryích, možnost klonování člověka, systematické eugenické plánování rodičovství (tj. umělé vylepšení genetického základu), eutanázie i nesmírná chudoba mnohých.

Mezinárodní společenství

Mezinárodní společenství je právní komunitou, která se zakládá na suverenitě každého členského státu. Mezi státy má docházet ke spolupráci, protože ta umožňuje rozvoj. Je třeba uvést v existenci **mezinárodní právo**, které by pomáhalo udržovat řád, a řešit politicky vzniklé problémy. Mezinárodní politika má vést k míru a společnému dobru. Válku je třeba jednou provždy odmítnout jako cestu ke spravedlnosti. V mezinárodním měřítku nesmí platit právo silnějšího.

Z těchto důvodů vítá církev zřízení **OSN** (Organizace spojených národů), i když v současnosti má výhrady, jak tento orgán řeší některé problémy (např. prosazování umělého přerušování těhotenství, antikoncepce a genderových ideologií).

Globalizace vyžaduje revizi dosavadních mezinárodních organizací. Je třeba překonat politickou rivalitu a vzdát se vůle manipulovat těmito organizacemi ve svůj prospěch, protože jediným důvodem jejich existence je společné dobro. SNC upozorňuje na potřebu ustanovit „celosvětovou, všemi uznávanou veřejnou autoritu, která by měla účinnou moc zajišťovat všem bezpečnost, spravedlnost a respektování práv“ (GS 84). Nesmí však jít o „globální superstát“, který si přisvojuje pravomoci jednotlivých států, ale naopak musí respektovat zásady subsidiarity. V tomto ohledu je důležitá činnost občanské společnosti a nejrůznějších sdružení. Ani ta však nesmějí být jen zástěrkou snahy podmanit si druhé či protlačovat ideologická schémata.

Apoštolský stolec má plnou mezinárodní subjektivitu a vstupuje svou diplomacií do mezinárodních vztahů. Dělá to jako nezištnou službu mezinárodnímu společenství, protože nesleduje něčí výhody; působí ve prospěch náboženské svobody a společného dobra lidské rodiny.

SNC si též všímá chudoby a mezinárodního dluhu. Vyzývá k mezinárodní spolupráci pro dobro všech. Připomíná, že jsme všichni zodpovědní za všechny. Důležitou cestou je i podpora vlastní iniciativy lidí z chudých zemí. Stojí za zmínku opakovaná výzva sv. Jana Pavla II. k odpuštění části dluhu, který ekonomiky chudých zemí přímo dusí.

Nezbytnost hluboké ekonomické reformy

Problémy globalizace ukazují na velmi naléhavou potřebu **obnovené sociální etiky**, která bude podporovat transparentnost, poctivost a odpovědnost. Proto je třeba uplatnit a vyzkoušet nové ekonomické modely, které se budou vyznačovat určitým podílem nezištnosti. Současné **modely zaměřené pouze na zisk** společnost rozleptávají, zatímco solidární formy společnost vytvářejí.

Trh i politika potřebují lidi, kteří jsou otevřeni vzájemnému obdarovávání a respektu k rodině, jakožto k základní buňce společnosti, která svou otevřeností vůči životu garantuje rozvoj společnosti.

Je třeba podporovat nové projevy **lidštější ekonomiky**. Tvoří je tradiční podniky, které se dohodami zavazují k nějaké sociální pomoci; svět občanské ekonomiky, „ekonomie společenství“ (www.ekonomikaspolecenstvi.cz) či družstva. Celkově se tato skupina podniků snaží chápat zisk jako prostředek k dosažení lidštějšího trhu a společnosti. Proto papež František podporuje setkávání stoupenců alternativní ekonomie.

Reformy mezinárodních ekonomických a finančních institucí jsou naléhavé i proto, aby se podařilo zamezit zbrojení, zajistit dostatek jídla pro všechny, chránit životní prostředí a regulovat migrační pohyby.

Je třeba připomínat, že lidská práva, pokud se nemají stát čirou svévolí, předpokládají **povinnosti**. Existuje totiž tíživý protiklad: na jedné straně se vymáhají práva i na zbytečnosti, nebo dokonce na výstřelky či neřesti v bohatých společnostech (např. ochrana domácích mazlíčků, zdůrazňování práv dětí do té míry, že je problém dítě potrestat), zatímco jinde nemají lidé ani dostatek jídla, pitné vody, základní vzdělání a zdravotní péči.

Příspěvek církve

Ekonomika potřebuje **etiku přátelskou k lidské osobě**. Církev zde nabízí svůj specifický přínos. Ve světle víry je schopná ukazovat na přirozené morální normy, a tedy na skutečnou důstojnost člověka. Bez těchto pilířů není možné překonat současnou krizi, aby právě ekonomická etika mohla korigovat selhání stávajících ekonomických a finančních systémů. SNC o tom mluví

velmi jasně například v encyklice Caritas in veritate 45 a Laudato si' 136 a 219.

Vliv médií

Důležitou oblastí, která vyžaduje pozornost zvláště ve vztahu k mladým lidem, je role médií, která roste s technologickým pokrokem. Nejsou ani dobrá ani špatná, **záleží na tom, co s nimi člověk udělá**. Proto nemohou být neutrální a autonomní vzhledem k lidské morálce. Je zcela nezbytné, aby ti, kdo v nich pracují, znali pravidla mravního řádu (etiku) a věrně je také uplatňovali. Zvláště se to týká katolických novinářů, tvůrců filmů, rozhlasových a televizních pořadů, kteří mají být dostatečně vyškoleni v křesťanském duchu, zvláště v SNC. Církev média neodsuzuje, ale vnáší do nich etický rozměr a vnímavost pro důstojnost lidské osoby.

Média umožňují **mnoho pozitivního**. Usnadňují občanům zodpovědnou účast na politickém dění a pomáhají budovat demokratickou společnost. Poskytují potřebné informace a umožňují politikům komunikovat s veřejností a naopak. Tím, že média umožňují přístup k literatuře, divadlu, hudbě a výtvarnému umění, podporují a rozvíjejí kulturu. Média jsou také významnými nástroji ke vzdělávání a formaci jednotlivců i celých skupin. Mimo jiné mohou pomoci řešit každodenní problémy lidí. Nové technologie nabízejí dříve netušené možnosti komunikace, mohou například spojovat rodinu či různé zájmové skupiny, a to i v globálním měřítku. V oblasti náboženské obohacují život mnoha lidí. Informují o událostech a osobnostech z náboženského světa a jsou nositeli evangelizace a katecheze. Mimořádným způsobem spojují milióny lidí při významných událostech života církve, například v rámci papežských pastoračních návštěv a bohoslužeb.

Negativní vliv médií je spojen nejen s jejich povrchností, nekusem, vulgaritou, bulvárností, zábavou postavenou na sexu

a násilí, ale především s chybějícím etickým rozměrem a se šířením požitkářského stylu života, ale i s manipulací. Média mohou snadno sloužit ideologické, politické a ekonomické moci.¹⁰ Může jít o přímé vlastnictví médií těmito skupinami nebo o uplatňování strategií odvozených z oblasti reklamy a public relations ve službě zájmů mocné skupiny. Kromě toho často bývá zavádějícím způsobem představen oponent, systematicky je překrucována pravda, vytváří se nový umělý slovník, který má zastřít nepříjemnou skutečnost (např. umírněná ozbrojená opozice místo termínu povstalec, terorista; bezletová zóna, která znamená volný průchod bombardování cizího státu).

Dalším příkladem může být způsob, jakým politici a média přistupují k ekonomice – je bez debat přijímáno, že základem je neustálý ekonomický růst, ačkoli se nehledí na původ tohoto růstu. Nemluví se o tom, že upevňování vztahu s nedemokratickými zeměmi je nemorální, namísto toho se zdůrazňují jejich ekonomické přínosy. Za korektní pojem „růst HDP“ se schová i nadměrná spotřeba ubližující jak spotřebitelům, tak lidem vyrábějícím v ne lidských podmínkách.

Když padl komunistický blok, mohlo se zdát, že přišla doba bez ideologií. Nebylo tomu tak. Po roce 1990 jsme svědky šíření tzv. politické korektnosti zahrnující záměrnou změnu významu slov, vytěsňování některých témat, osočování protivníků a destrukci všeho, co souvisí s přirozenými a křesťanskými hodnotami, a to vše v zájmu genderových ideologií (např. hovoření o stereotypech,

10 Příklad: 2. světová válka byla ze strany Německa zdůvodňována údajným přepadením německého vyslače v Hlivicích (Gleiwitz) ze strany Poláků. Ve skutečnosti se jednalo o akci příslušníků německé zpravodajské služby, kteří byli převlečeni do polských uniforem a mrtví byli bývalí vězni z koncentračního tábora Dachau. Hitler potřeboval záminku.

Podobně invaze do Iráku byla před veřejností zahalena do tzv. preventivního zásahu z důvodu zbrání hromadného ničení, o kterých příslušní politici a vojenští velitelé věděli, že v Iráku nejsou.

Je třeba rozkrývat různá zdůvodnění, která média podávají svým konzumentům.

označení za homofoba, používání nejednoznačných termínů jako reprodukční zdraví, rovnost pohlaví)¹¹. Svatý Jan Pavel II. o tom psal již v *Evangelium vitae* (8), kdy poznamenal, že média šíří „názory podporující antikoncepci, sterilizaci, potraty i eutanázii, jako důkaz pokroku a svobody. A opačné názory představují jako nepřátelské pokroku a svobodě“. Jedná se o propagaci kultury smrti.

Odpovědnost uživatele médií

Také uživatelé médií mají svoji odpovědnost. Mají **povinnost rozlišování a výběru**. Měli by se o konkrétních médiích, o jejich struktuře, způsobu práce a obsahu sdělení nejprve informovat, a poté se zodpovědně rozhodovat, odkud budou čerpat informace. Proto je třeba výchova vůle a kritického myšlení, aby každý, včetně dětí, byl schopen odolávat pokušení nekritické pasivity, která konzumuje jakýkoliv pořad, a vzdorovat tlakům svých vrstevníků a komerčním vlivům. Zkrátka nesledovat to, co je neužitečné, zavádějící, ba dokonce zlé. Dále je třeba zvyšovat mediální vzdělání, které spočívá v pochopení specifických způsobů vyjadřování v různých médiích, v umění výběru, ve schopnosti odkrývat manipulaci a v dovednosti patřičně reagovat – třeba i správně adresovanou stížností. **Mediální výchova** je především záležitostí rodičů, kteří mají naučit své děti média používat, ale je i záležitostí každého dospělého člověka. „Bůh působí v realitě,“ říkával kardinál Špidlík, „odpůrce má zapotřebí chiméry (např. virtuální svět).“

11 Tyto termíny jsou vysvětleny v kapitole 4 v metodice s názvem: *Lidská práva naruby*, str. 48

a) Vzor

Bl. Oscar Arnulfo Romero

Oscar Romero se narodil 15. srpna 1917 v Salvadoru. Studium teologie završil v Římě a v roce 1942 byl vysvěcen na kněze. Pracoval jako venkovský farář a zastával různé další úkoly (např. rektor semináře). Salvador, země velká asi jako Morava, byla velice chudá. Dvě procenta obyvatel – bohatí pěstitelé kávy – vlastnila dvě třetiny půdy. Většina ostatních žila v nepředstavitelné bídě. Rolníci se bouřili a bohatá vládnoucí vrstva udržovala svou nadvládu pomocí armády, která se dopouštěla mnoha krutostí. V této situaci se salvadorská církev, kdysi spolehlivý partner generálů a plantážníků, postavila na stranu utlačovaného lidu. Od té chvíle byli všichni, kdo se zastávali chudých, označeni jako komunisté a byli tvrdě pronásledováni, zabíjeni, mučeni. Desítky kněží byly usmrceny. Zajímavé bylo, že se to vše dělo v zemi, kde většina obyvatel, včetně bohatých, byla katolického vyznání.

V roce 1970 byl Romero jmenován světicím biskupem v hlavním městě a za čtyři roky poté biskupem nové diecéze Santiago de María, chudé venkovské oblasti, ve které měli hlavní slovo pěstitelé bavlny a kávy. Jeho jmenování arcibiskupem hlavního města v roce 1977 nevzbudilo u lidí a kněží velké nadšení. Byl považován za zbožného kněze, který miluje krásnou liturgii, ale nestará se o problémy chudých a o řešení sociálních otázek. Zvláště kněží, kteří viděli řešení v příklonu k marxismu, byli zklamáni.

V době, kdy se stěhoval do svého nového působiště, se v hlavním městě vystupňoval vojenský teror. Mnoho lidí, kterým se nepodařilo najít úkryt v kostele, bylo zabito. O dva týdny později byl zastřelen jezuita Rutilio s jedním starým rolníkem a patnáctiletým ministrantem. Tento kněz sloužící v chudých čtvrtích byl nepohodlný, protože připomínal velkostatkářům jejich povinnost starat se zemědělce. Za tři měsíce pak vojáci přepadli vesnici, kde kněz působil, byl zneuctěn kostel, vojáci rozstříleli svatostánek a poházeli hostie, kostelníka shodili z věže. Když přišel arcibiskup Romero, nepustili ho do kostela, aby sebral hostie. Později vzpomínal, že to byl okamžik obrácení.

Romero se ocitl v napjaté situaci. Často mu do katedrály přinášeli zastřelené a mučením zohavené mrtvoly. Snažil se objíždět místa, kde byli vražděni lidé a bořeny jejich domy. Otevřel svou biskupskou rezidenci pro lidi a pro různé laické organizace. On sám začal bydlet v nemocnici pro léčení rakoviny na okraji města. Stával se blízký lidem. Vybudoval katolickou vysílačku, ve které pravidelně promlouval k většině národa. Snažil se zachovat jednotu církve, protože některé linie teologie osvobození se příliš zhlédly v marxismu.

Teror proti církvi se stupňoval. Jeho rádio bylo vyhozeno do vzduchu, kněží, kteří se stavěli na obranu rolníků, byli zabíjeni.

Protože byl vojenský režim podporován z USA, napsal prezidentovi Jimmy Carterovi, aby v této podpoře nepokračoval. Marně.

Stal se hlasem těch, kteří hlas neměli.

„Základ našeho zla je oligarchie, malá část El Salvadoru, která se nechce zajímat o hladové lidi. Protože chtějí mít své zisky a chtějí je stále zvětšovat, musejí utiskovat lid. Svoje egoistické zájmy obhajují penězi, za které nakupují zbraně, a platí žoldnéře, kteří

masakrují lid a potlačují každý oprávněný projev ve prospěch spravedlnosti a svobody.“

Pranýřoval modloslužbu bohatství, justici, která mlčí k porušování ústavy a nechává bez potrestání vraždy nevinných. Bohaté vlastníky půdy vyzýval k obrácení a k ukončení útlaču chudých vrstev. Jim adresoval slova: „I když jsou pokřtěni, i když chodí na mši, nepatří k lidu Božímu, jakmile odmítnou přijmout požadavky evangelia s konkrétními důsledky, které z nich vyplývají.“

Na druhé straně se obracel i na lidové organizace, když měl dojem, že si počínají fanaticky a také nelidsky, a zaměňují právo s pomstou. Vyzýval lid k tvůrčí politické angažovanosti. Lidé podle něj nemají čekat na to, co řekne biskup v neděli, ale mají sami přemýšlet.

Usiloval o jednotu církve. Zdůrazňoval, že víra v Ježíše Krista správně chápána a do posledních důsledků přijatá rodí společenství tvůrců pokoje a solidarity.

Zásadně byl proti násilí, ať ho páchá kdokoliv. Vybízí ke zdravému rozumu, k úctě k životu a svornosti. Je nezbytné zřeknout se „násilí meče a nenávisti“ a žít „násilí lásky, které Ježíše přibilo na kříž a které si činí každý, kdo přemáhá svoje sobectví, aby mezi námi nebyly tak kruté nerovnosti“.

Ve svém angažování byl ale mnohdy osamocen, a to i ze strany biskupů. I do Říma byly posílány zprávy, které ho pomlouvaly. Jeho mučednictví předcházelo toto utrpení a pronásledování, které pokračovalo i po jeho smrti. „Čerpám sílu z toho, že tyto věci zná pouze Bůh. Jenom Bůh to ví! Bůh zná lidské osudy. A kolikrát jsou lidé, kteří vydali svůj život, nadále kamenováni nejtvrdějším kamenem, který na světě existuje – jazykem.“

Mons. Romero byl dobrý pastýř, naplněný Boží láskou, který stál nablízku svým bratřím a víru dosvědčil krví. „Musíme být ochotni zemřít za svou víru, i když nám Pán tuto poctu třeba neudělí. Dát život neznamená pouze podstoupit smrt, nýbrž vydávat se v přidělených úkolech, tichu, modlitbě, v poctivém vykonávání povinností.“

Den před svou smrtí řekl v homilii: „Chtěl bych se obrátit zvláště k příslušníkům armády, k základnám národní gardy a policie. Bratři, jste z našeho lidu, zabíjíte svoje bratry rolníky! Nad každým rozkazem, který dává člověk, musí převažovat zákon Boží, který praví: Nezabiješ! Žádný voják není povinen poslechnout rozkaz, který je proti Božímu zákonu. Nemorální zákon není nikdo povinen poslechnout.“

Arcibiskup Romero byl zavražděn 24. března 1980 při mši svaté, kterou celebroid v nemocniční kapli.

Salvadorská občanská válka trvala od roku 1979 do roku 1992 a přinesla na 75 tisíc obětí, především civilistů. Levicové guerillové organizace byly podporovány ze strany SSSR, Kuby či Nikaraguy. USA byly nejvýznamnějším zahraničním spojencem salvadorské vojenské vlády, jíž poskytovaly vojenské poradce a materiální, finanční a výcvikovou pomoc. USA podporu jihoamerických represivních režimů ospravedlňovaly obavou, aby v těchto zemích nepřevládly levicové síly.

Navzdory odporu ze strany vlády se u hrobu Mons. Romera zastavil a modlil v roce 1983 sv. Jan Pavel II.

Za blahoslaveného ho prohlásil papež František v roce 2015.

b) Návrh programu ve společenství

Globalizace označuje proces neustále pokračujícího propojování světa. Proces globalizace není výslednicí anonymních sil nezávislých na lidské vůli, ale je dobrý nebo špatný, podle toho, co z něho lidé udělají.

SNC vždy pojednávala o rozvoji jako o všestranném růstu člověka a společnosti.

Zamyslete se nad tím, jak vy sami přispíváte ke globalizaci světa, a začněte tam, kde reálné vztahy vytváříte: nad vaším přínosem propojování, vytváření vzájemných vztahů v rodině, ve farnosti, ve škole, ve třídě, ve společenství.

Pracujte s nákresem, který každý dostane na papíře:

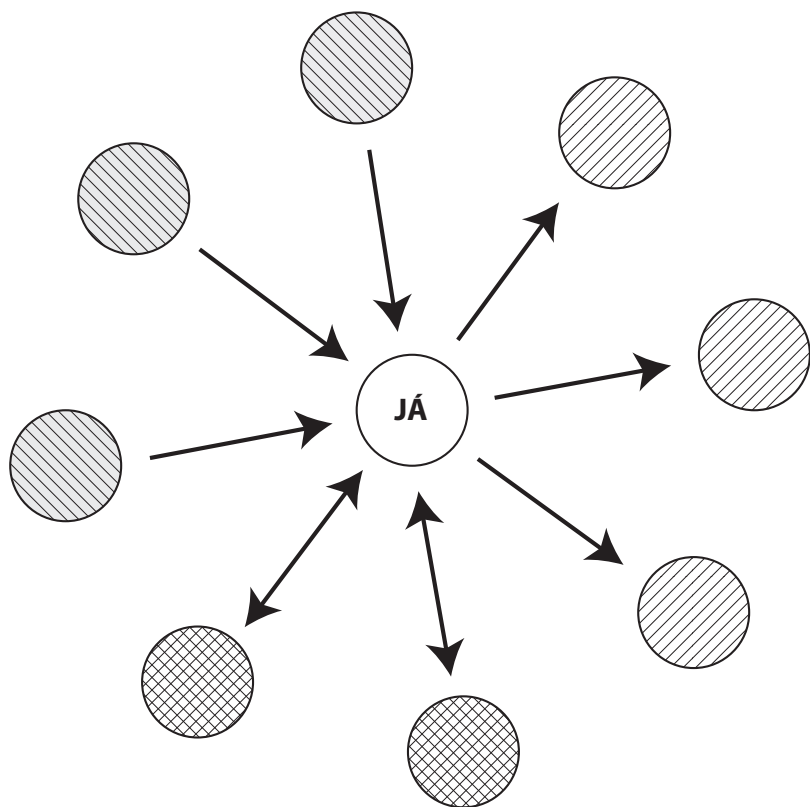
JÁ jsem kolečko uprostřed.

Okolo vás jsou kolečka, která jsou s vaším spojena šipkou.

- Do koleček, k nimž vede šipka od vás, napište faktory, kterými vy přispíváte k všestrannému růstu člověka a společnosti. Čím přispíváte ke kvalitním vztahům mezi lidmi, k dobru druhých.
- Do koleček, od nichž vede šipka k vám, napište faktory (konkrétní lidi, média, kulturní zvyklosti), které ovlivňují vaše začleňování do celé společnosti (rodiny, skupiny, třídy...).
- Do koleček s dvojitou šipkou napište, co vás ovlivňuje oboustranně, s vaším přispěním, s vaším přijetím (např. média, kulturní zvyklosti...).

Pokud nemůžete přijít na konkrétní věci, které byste zrovna dělali, zkuste vymyslet alespoň něco, čím byste mohli společnosti přispět, co byste mohli začít dělat.

Nejprve každý pracuje sám a pak se ve společenství diskutuje nad tím, co každý napsal.

Svatá Matka Tereza:

Pane, když mám hlad,
sešli mi někoho, kdo potřebuje nasytit.
Když mám žízeň,
sešli mi někoho, kdo potřebuje utišit žízeň.
Když je mi zima,
sešli mi někoho, kdo potřebuje zahřát.
Když jsem smutný,
sešli mi někoho, kdo potřebuje potěšit.
Když jsem chudý,
sešli mi někoho, kdo je chudší než já sám.
Když nemám čas,
sešli mi někoho, kdo potřebuje vyslechnout.
Když jsem potupený,
sešli mi někoho, koho bych mohl pochválit.
Když ztrácím odvahu,
sešli mi někoho, kdo potřebuje povzbudit.
Když se cítím nepochopený,
sešli mi někoho, kdo potřebuje obejmout.
Když se necítím milován,
sešli mi někoho, kdo potřebuje lásku.

Zdroje k rozšíření tématu

Papežská rada pro hromadné sdělovací prostředky: Etika ve sdělovacích prostředcích. ČBK 2000.

Romero, DVD, slovenský dabing, Lux communication.

Salesiánská mediální škola: <http://www.medialnivychova.org/>
www.radiovaticana.cz

Souhrn

„Víra osvěcuje sociální život, má tvůrčí světlo pro každý nový moment dějin, protože všechny události vztahuje k počátku a údělu všeho v Otci, který nás miluje“

(papež František)

- ✓ Globalizace závisí na tom, co s ní lidé udělají. Pokud zůstane pouze ve službě koncentrace moci, zvyšování zisků, rozmnožuje jen utrpení lidí. Globalizace potřebuje být prosycena láskou.
- ✓ Je naléhavě třeba, aby došlo v politické i ekonomické sféře k proměně, která bude založena na nezištnosti, na lidské důstojnosti a na podpoře rodiny.
- ✓ Média mnohdy šíří etický relativismus, konzumismus a kulturu smrti. Je velmi náročnou odpovědností každého, aby byl kritickým uživatelem, který sebou nenechá manipulovat a vybírá si pouze užitečné a spolehlivé informace.

9

Společný dům, ve kterém žijeme

Motto:

Když s úžasem nazíráme veškerenstvo v jeho velikosti a kráse, musíme chválit celou Trojici.“

(sv. Jan Pavel II.)

Biblický text

„Haleluja. Chvalte Hospodina z nebes,
chvalte ho ve výšinách!

Chvalte ho, všichni jeho andělé,
chvalte ho, všechny jeho zástupy.

Chvalte ho, slunce s měsícem,
chvalte ho, všechny jasné hvězdy.

Chvalte ho, nebesa nebes,
rovněž vody nad nebesy,
chvalte Hospodinovo jméno!

Vždyť on přikázal, a bylo to stvořeno,
on tomu dal povstat navěky a navždy,
nařízení, které vydal, nepomine.

Ze země ať chválí Hospodina
netvoři a všechny propastné tůně,
oheň, krupobití, sních i mlha,
bouřný víchř, který plní jeho slovo,
horstva a všechny pahorky,
ovocné stromy a všechny cedry,
zvěř a všechna dobytčata,
plazi, okřídlené ptactvo,

králové země a všechny národy,
vladaři a všichni soudci země,
jinoši i panny, starci i mladí.
Ať chválí Hospodinovo jméno,
pouze jeho jméno je vyvýšené,
jeho velebnost je nad zemí i nebem.
Vyvýšil roh svého lidu k chvále všech svých věrných,
synů Izraele, lidu, který je mu blízký. Haleluja.“

(Žalm 148)

Téma

Proč se mají křesťané zajímat o ochranu přírody? Příroda není jen pouhou hmotou, ale láskyplným Božím stvořením. Vše stvořené má hodnotu samu o sobě – i jen to by mohlo být dostatečným důvodem pro jeho ochranu. Avšak je třeba jít dále a pochopit, proč svatý František a nověji i papež František všechny lidi nazývá bratry a sestrami v jedné univerzální rodině. Ochrana všeho, co nás obklopuje, je totiž propojena s péčí o naše bližní, muže a ženy.

Vše živé chválí Boha

Příroda není jen pěknou kulisou v divadlech našich životů. **Celá příroda je Božím stvořením, je aktem Boží lásky,** kreativity, moci a moudrosti. Bývá zdůrazňováno, že člověk je stvořen k obrazu Božímu, avšak někdy se zapomíná, že i příroda je Božím stvořením se vší úctou a vznešeností, která jí díky tomu náleží.

Každý živočich, rostlina i jiná stvoření mají svou vlastní hodnotu, která nezáleží na jejich užitečnosti pro člověka. Jejich hodnota spočívá prostě v tom, že existují, že byli stvořeni Bohem a „jsou každý svým způsobem odleskem nekonečné Boží moudrosti

a dobroty“ (KKC 339). Vše živé se také ke svému Stvořiteli obrací a „chválí a velebí ho už jen tím, že existují“ (KKC 2416). Poetičtěji než Katechismus to vyjadřuje sv. František ve svém Chvalozpěvu stvoření: „Ať tě, Pane, chválí všechno, co jsi stvořil!“

Prostřednictvím přírody se lidem dává poznat Stvořitel, protože „je přítomen v nejhlubším nitru svých tvorů“ (KKC 300). Stvoření zrcadlí nekonečnou Boží slávu a krásu (KKC 319 a 341): „Jestliže žasli nad jejich mocí a působením, měli z nich pochopit, oč mocnější je ten, kdo je uspořádal. Neboť z velikosti a krásy tvorů může být srovnáním poznán původce jejich bytí“ (Mdr 13,4-5).

Když tedy lidé – „vrchol stvoření“ – zapřičiňují vyhynutí nějakého druhu rostlin či živočichů, důsledkem není „jen“ zásah do přírody. Zmenšují také rozmanité způsoby, jimiž je Bůh vším živým chválen. Nezapomeňme, že k neustálému zmenšování počtu živočišných druhů přispívají všichni – například výběrem výrobků, které nakupují.¹²

Lidé jsou správci i sourozenci

A Bůh jim požehnal a řekl jim: „Plodte a množte se a naplňte zemi. Podmaňte ji a panujte nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem, nade vším živým, co se na zemi hýbe“ (Gen 1,28). Tento citát z knihy Genesis vnesl do vztahu lidí k přírodě nejedno nedorozumění. Ukazuje **zodpovědnost člověka-správce za přírodu**, avšak „správcovství“ bylo v historii pojímáno mnoha způsoby. Znamená snad ono „podmaňte“ a „panujte“ vládu tvrdé ruky, ničím neomezené využívání přírody a jejích zdrojů? Papež František nám dává jasnou odpověď, když důrazně odmítá, že by

¹² Například palmový olej je součástí mnoha sladkostí či kosmetiky. Plantáže palem, z nichž se získává, jsou přitom sázeny na místech deštných pralesů – ekosystémů s obrovským množstvím dosud nepoznaných druhů. Vypalováním pralesů kvůli plantážím tak nenávratně mizí dosud nepoznané druhy a jedinečné přírodní bohatství. Koalice proti palmovému oleji publikovala modlitbu za pralesy: www.stoppalmovemuoleji.cz/modlitba.php

výklad těchto biblických veršů měl ospravedlňovat „absolutní vládu nad ostatním tvorstvem“ (Laudato si' 67).

Naopak k lidské odpovědnosti za přírodu podle papeže Františka neodmyslitelně patří pokora a respektování přírodních zákonů. Přírodu je třeba chránit nejen pro to, aby z ní mohli čerpat a kochat se jí i další generace, ale i pro dobro přírody samé (Laudato si' 67–69).

Chápat člověka pouze jako inteligencí obdařeného správce stvoření je však zavádějící. Svádí to k přílišnému vydělování lidí z přírody, avšak opak je pravdou – lidé jsou na přírodě závislí a jsou její součástí. Možná i proto klade papež František mnohem větší důraz na jiný pojem, který vyjadřuje vztah člověka a přírody, než je správcovství. Jedná se o **bratrství a sounáležitost** se všemi živými tvory.

„Jelikož jsme byli všichni stvořeni stejným Otcem, pojí nás se všemi bytostmi univerza neviditelné svazky a **tvoríme jakousi univerzální rodinu**, vznešené společenství, které nás vede k posvátné, láskyplné a pokorné úctě“ (Laudato si', 89, 228, 240). Ke vztahům v rodině pak patří **láska, péče a soucit**.¹³ A právě tyto postoje jsou klíčové i ve vztazích v „univerzální rodině“, tedy v postoji k přírodě a všemu stvoření.

Krise ekologická i sociální

Co způsobuje současnou ekologickou krizi? Odpověď leží nejen v kořistnickém vztahu lidí k přírodě, ale i ve fungování současné společnosti. Pokud se v tuto chvíli někdo rozhodne, že bude brát slova Františků (sv. Františka z Assisi i papeže Františka) vážně a chce se chovat ke všemu Božímu stvoření jako k bratřím a sestrám, jedná se o důležitý počátek. Uvědomit si své postavení

¹³ „Spravedlivý cítí i se svým dobyt看em, kdežto nitro svévolníků je nelítostné“ (Př 12,10).

v přírodě, jednat s větším soucitem, láskyplnou péčí a pokorou, je zajisté podstatné. Avšak důležité jsou nejen změny na úrovni jednotlivce, ale především v celé společnosti.

Na environmentální problémy má totiž podstatný vliv nastavení a ideové zázemí současné ekonomiky, politiky, práva a dalších oblastí. I proto je podle papeže Františka **ekologická krize neoddělitelně propojena s krizí sociální** (Laudato si' 139). K ochraně přírody tedy patří řešení sociálních otázek, stejně jako k řešení sociálních problémů patří ohled na přírodu. Proto papež František v Laudato si' píše o „**integrální ekologii**“ – takové, která v sobě zahrnuje i sociální aspekty.

Tuto propojenost ilustruje například **fungování ekonomiky**, které má drtivé dopady na lidi i na přírodu. Současný systém je nastaven tak, že stále rozšiřuje a prohlubuje rozdíly mezi bohatými a chudými, plodí nezaměstnanost a nelidské podmínky zaměstnanců a mnohé další. Se svým důrazem na neustálý ekonomický růst zvyšuje též tlak na přírodní zdroje, které čerpá neudržitelným způsobem. Dnešní ekonomika tedy rozhodně neodpovídá přístupu, jaký k ní má církev a jenž je zakotven v její SNC (viz kapitola 6).

Papež František zdůrazňuje potřebu nové „**ekonomické ekologie**“, tedy ekonomie beroucí v potaz i ekologické otázky (Laudato si' 141). Různé **ekonomické alternativy**, které jsou ekologické a zároveň odrážejí postoj církve k ekonomice, berou ohled jak na lidi, tak na přírodu. Patří mezi ně například tzv. sociální podniky, spoluvlastnictví podniků zaměstnanci, malé lokálně zakotvené podniky, ekonomie společenství či principy Fair Trade¹⁴ (Laborem exercens 14, Caritas in veritate 37, 65-66).

14 Fair Trade (férový obchod) je hnutí, jež garantuje producentům ve třetím světě férové podmínky, např. spravedlivou cenu za jejich produkt. Kdo si koupí výrobek s certifikací Fair Trade, má zaručeno, že byl vyroben za spravedlivějších sociálních i environmentálních podmínek. Tak lze koupit například férovou čokoládu, kávu, kakao, cukr, čaj a další pochutiny.

Mýlí se ten, kdo se domnívá, že stačí, když se církev angažuje v nejrůznějších sociálních aktivitách (pomáhá lidem v nouzi, působí ve vyloučených lokalitách, zřizuje školy i hospice apod.). Papež František v encyklice *Laudato si'* jasně ukazuje, že církev má **povinnost pečovat nejen o slabé a chudé, ale také o přírodu a životní prostředí**; o celého člověka se vším, co k jeho životu patří (např. etika jednání včetně etiky podnikání, ochrana života včetně nenarozeného, péče o přírodu).

Každý potřebuje ekologickou konverzi

„Pro člověka, pro něhož je základní skutečností Bůh, pro člověka, který se sám nejen považuje, nýbrž opravdu pocituje jako nehodný služebník Boží, pro něhož smyslem života je pečovat o ono láskyplné stvoření, které mu Bůh svěřil, je nejčistší ekologický postoj pokory, skromnosti a služby samozřejmým vyjádřením celého života“ (Erazim Kohák).

„Povolání střežit Boží dílo je **podstatnou součástí ctnostného života**. Nepředstavuje něco volitelného ani nějaký druhotný aspekt křesťanského života“ (*Laudato si'* 217). Týká se to každého křesťana, který chce svou víru prožívat opravdově a se vším všudy. Již nelze ignorovat ekologické problémy, nýbrž je nutné se o ně aktivně zajímat a přispívat k jejich zmenšení.

Papež František vyzývá celou církev k „**ekologické konverzi**, která znamená, že se ve vztazích k okolnímu světu projevují všechny důsledky setkání s Ježíšem“ (*Laudato si'* 217). K tomuto obrácení pak patří smíření se vším stvořením (inspirací nám přitom může být sv. František); soucit, láska a péče o všechny sestry a bratry v naší jedné velké univerzální rodině; s vděčností vnímat svět jako dar či kontemplace Stvořitele přítomného v kráse stvoření.

Žité křesťanství zahrnuje **každodenní ekologické chování**. Zdaleka nejde jen o třídění odpadu, u něhož mnoho dobře míněných

snah skončí. Paleta chování šetrného k přírodě je mnohem pestřejší: skromnost, omezení cestování automobilem (využívat MHD); nákup místních výrobků, které nemusely cestovat přes půl světa; méně doma topit a více se obléct; nenakupovat zbytečné věci a používat je vícekrát; šetřit vodou (např. upřednostňovat sprchování před napouštěním vany); nelétat letadlem a poznávat blízká místa; nekupovat balené vody a používat vodu kohoutkovou... Výčet možných ekologických skutků by mohl zabrat všechny strany této brožurky.

Jak se vyznat v tom, co je ekologické a co ne? A co může konat každý jednotlivec? Nejdůležitější je **zajímat se**. Internet poskytuje nepřeborné množství dobrých rad a tipů (viz zdroje k rozšíření tématu).

Celkový křesťanský a tedy i ekologicky příznivý život nelze redukovat na abstraktní pocit sounáležitosti se vším stvořením, ani nepromyšlené ekologické chování. **Soucit a láska k celé naší univerzální rodině jsou stejně potřebné jako ony skutky** – a pouze ve vzájemné propojenosti tvoří autentický postoj „ekologického konvertity“.

Co znesnadňuje ekologický přístup

Výzvu k osobní odpovědnosti je třeba spojit s politickým působením. Ekologické chování totiž ztěžuje nejen konzumní styl života, ale i kultura lži a pokrytectví, která nás obklopuje.

Některé snahy vydávané lživě za ekologické dosahují zcela opačného výsledku, jsou ekonomicky náročné a mohou existovat jen díky dotacím a zvyšování cen (např. bioelektrárny podporované EU, které spotřebovávají biomasu /obilí/, přimíchávání řepkového oleje do paliv, filtry pevných částic – milióny malých mobilních, nedokonalých spaloven toxického odpadu). Některá ekologická hnutí brání integritu životního prostředí, ale zároveň stejné

principy neaplikují na lidský život (Laudato si' 136). V médiích se snadněji objeví programy na ochranu různých druhů zvířat, než kritika toho, že orná půda je zastavována halami, sklady a elektrárnami.

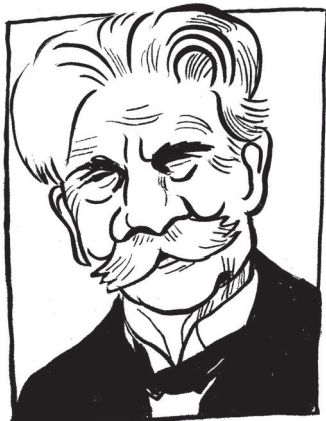
I když se někdy může zdát, že snaha o změnu je obtížná, nelze se ukolébat v pohodlné kapitulaci, ale aktivně vykonat to, co je možné. Proto je třeba se sdružovat s lidmi schopnými pochopit, pojmenovat, najít a přijmou program nápravy. Je to podstatný úkol pro dnešní dobu a pro věřícího člověka, aspoň co do hledání a snažení, jde o povinnost.

a) Vzor

Albert Schweitzer

Albert Schweitzer (1875–1965) byl člověkem, který ve svém životě propojil dva výše zmíněné aspekty křesťansko-ekologického postoje: rovinu abstraktní etickou s konkrétními skutky. Byl mužem mnoha profesí a zájmů, působil jako lékař, vynikající varhaník, teolog, filozof a etik.

Schweitzer se narodil v rodině evangelického faráře v Alsasku. Jeho prvních třicet let života se neslo ve znamení hudby a náboženství. Stal se docentem teologie i uznávaným a často koncertujícím varhaníkem. Úspěchy v těchto oblastech mu však nestačily. Usilovně hledal, jak žít lépe a plně křesťansky.

Jednou v novinách našel inzerát misionářů hledajících doktora. Schweitzer se rozhodl odpovědět, převrátit svůj život naruby a stát se misionářem. V tom, že nemá medicínské vzdělání, zřejmě spatřoval jen nepatrný problém. Ve svých třiceti letech tedy začal studovat medicínu.

V roce 1912 se stal doktorem a ukončil svou dosavadní dráhu učitele teologie a varhaníka. Ještě před odjezdem do Afriky se stihl oženit s Helenou Bresslau. Se svou manželkou poté žili v Africe, kde společně léčili místní obyvatele.

I když v dalších letech cestoval do Evropy, kde přednášel, koncertoval a publikoval, jeho život je již nerozlučně spjat s africkou

misií. V roce 1927 založil v Lambaréné (v dnešním Gabonu) nemocnici. Začátky nebyly snadné, Schweitzer usilovně pracoval, léčil a organizoval chod nemocnice, a to v prostředí bez základních zdrojů. Díky své obětavosti a pracovitosti dokonce dostal v roce 1952 Nobelovu cenu míru.

Ani takováto obětavá pomoc lidem ho však nezastavila v dalším hledání dobrého a láskyplného života. Cítil, že by křesťanská etika měla rozšířit svou náruč solidarity nejen na všechny lidi bez rozdílu, nýbrž také na všechny živé tvory. Formuloval tedy nový proud ekologické etiky – nauku úcty k životu.

Základem jeho etiky úcty k životu je uvědomění si, že „jsem život, který chce žít, uprostřed života, jenž chce žít“. Úcta ke všemu živému pak spočívá v pokorném uznání, že vše, co má vůli k životu, má hodnotu samo o sobě a má tedy být předmětem naší péče a lásky. Jedná se o „rozšíření lásky na celé univerzum“, čímž se stáváme „elementárně, hlouběji a živěji zbožnými“ (Albert Schweitzer, *Nauka úcty k životu*, 1993, str. 28 a 30). Schweitzerova etika rozšířená na všechno živé, na „univerzální rodinu“, nás bratrsky spojuje se vším stvořením. Takový pohled sdílí i papež František.

Podle etiky úcty k životu zní základní „přikázání“: „Je dobré chránit a milovat život, zlé je život ničit a zraňovat“. Vše živé je tedy hodno naší ochrany, nehledě na užitečnost pro lidi či stupeň vyvinutí. Schweitzer si samozřejmě uvědomoval, že prakticky není možné žít tak, abychom nikdy nezraňovali ostatní tvory. Tvrdil však, že bychom nad naším chováním měli důsledněji přemýšlet a opravdu se snažit ničemu a nikomu živému neškodit. Rozhodně bychom se měli vyvarovat bezmyšlenkovitého ubližování.¹⁵

15 Je vhodné zmínit, že v roce 1968 se vypravila skupina pražských studentů na expedici do Afriky a zavezla do nemocnice Alberta Schweitzera léky. Zúčastnil se jí i budoucí doc. Josef Vavroušek, porevoluční federální ministr pro životní prostředí a významný ekolog. Tento muž, který tragicky zahynul v Roháčích v roce 1995, usiloval o reformu OSN a ve svých přednáškách a publikacích

b) Návrh programu ve společenství

První možnost:

Utvořte diskusní kolečko a společně diskutujte především na téma ekologie a životního prostředí. Postupně odpovídejte každý na následující otázky.

Otázky k diskusi:

- Co dělám já pro ochranu životního prostředí (kromě toho, že třídím odpad)?
- Jakých činů se proti přírodě dopouští dnešní společnost a co vnímám jako největší problém, s nímž by se mělo bojovat?
- Jakým způsobem já mohu oslovovat své okolí k tomu, abychom společně mohli docílit té původní jednoty a dobrého správcovství přírody, které nám při stvoření Bůh vložil do srdce?
- Jaké organizace v mém okolí se zajímají o ochranu životního prostředí; jak dosahují svých cílů; jakým způsobem oslovují do této problematiky nezasvěcené lidi; jsou jejich postupy slučitelné s katolickým pohledem?

Někdo dostane za úkol během diskuse poznamenávat zásadní myšlenky a na závěr vše, co bylo řečeno, shrne. Diskuse by měla vyústit v inspiraci, jak žít v souladu s přírodou, jak být zároveň jejím ochráncem a jak oslovit a nadchnout své blízké okolí k péči o vztah mezi lidstvem a přírodou.

Druhá možnost:

Otevřete Písmo svaté a čtěte první kapitolu knihy Genesis.

předjímal myšlenky a vize, které v současnosti přináší papež František. Josefu Vavrouškovi nebyl dán dar víry, ale odkaz na jeho osobu připomíná, že je třeba hledat spolupracovníky usilující o skutečné hodnoty nejen uvnitř církve, ale i mimo ni.

Text můžete číst metodou Lectio divina (viz Dar společenství církve – témata pro společenství mladých lidí, sekretariát Sekce pro mládež ČBK, 2015, s. 50).

Při četbě můžete rozjímat:

- jak Bůh tvořil svět,
- jak je jeho stvoření dokonalé, když i On sám se za své stvoření chválí („viděl, že je to dobré“),
- jakým způsobem Bůh dal člověku pravomoc a jak má člověk dobře spravovat zemi (Gen 1,28).

Společně přemýšlejte o tom, jak může tento příběh stvoření oslovit dnešní lidi.

Je dobré si klást i osobní otázky: Co pro mě znamená skutečnost stvoření? Jde o pouhý text, který přijímám bez přemýšlení a bez vztahu k životu? Uvědomuji si, že mě obklopuje to, co stvořil dobrý Bůh?

Modlitba papeže Františka za naši Zemi z encykliky Laudato si':

Všemohoucí Bože,
přítomný v celém vesmíru
i v tom nejmenším ze svých tvorů,
ty zahrnuješ svojí něhou
všechno, co existuje,
vliv nám sílu své lásky,
abychom pečovali
o život a krásu.
Zaplav nás pokojem,
abychom žili jako bratři a sestry
a nikomu neškodili.
Bože chudých, pomáhej nám
vysvobozovat opuštěné a zapomenuté této země,
kteří mají v tvých očích tak velkou hodnotu.
Uzdrav náš život,
abychom chránili svět a nedrancovali ho,
abychom rozsévali krásu a neznečištění a zkázu.
Dotkni se srdcí těch,
kdo hledají pouze výhody na úkor chudých země.
Nauč nás objevovat hodnotu každé věci,
s úžasem kontemlovat a uznávat,
že jsme na své cestě k tvému nekonečnému světlu
hluboce sjednoceni se všemi tvory.
Děkujeme ti, že jsi s námi po všechny dny.
Prosíme tě, posiluj nás
v našem úsilí o spravedlnost, lásku a mír.

Zdroje k rozšíření tématu

Česká křesťanská environmentální síť: <http://ckes.cz/>
Fiala, P. – Hanuš, J. – Vybíral, J.: Katolická sociální nauka a současná věda. Brno, CDK 2004. Je zde kapitola o environmentálních otázkách ve světle sociální nauky církve. Kniha je napsána odborným jazykem a není příliš čtivá. Také byla napsána před vydáním encykliky Laudato si', která mnohá témata již posunula.

Johanisová, N.: Kde peníze jsou služebníkem, nikoliv pánem. Volary, Stehlík 2008. Čtivá kniha osvětlující ekologické i sociální dopady ekonomiky. Autorka čerpá ze svých vlastních zkušeností, z výzkumu i z děl ekologických ekonomů.

Kohák, E.: Zelená svatozář. Kapitoly z ekologické etiky. Sociologické nakladatelství 2006. Známá kniha shrnuje základní přístupy v ekologické etice. Je psaná čtivě, zajímavě a z pozice věřícího autora. Rozhodně stojí za přečtení!

Moldán, B.: Podmaněná planeta. Karolinum 2015.

Velice výpravná a srozumitelná vysokoškolská učebnice.

Organizace NaZemi (mimo jiné se zabývající Fair Trade): <http://www.nazemi.cz/cs>

Papež František: Laudato si'. Encyklika o péči o společný domov. Nakladatelství Paulínky 2015. Základní text vhodný pro všechny. Papež František jej napsal velmi čtivě a srozumitelně, rozhodně se nejedná o suchý církevní dokument.

Vlašín, M. – Ledvina, P. – Máchal, A.: Desatero domácí ekologie. Síť ekologických poraden 2009. Volně dostupné z:

http://www.ekoporadna.cz/domains/ekoporadna.cz/images/Texty/Studie_na_web/Desatero_domaci_ekologie.pdf

Praktická příručka do každé domácnosti. Knihy Marka Orka Váchy jsou prodchnuté myšlenkou obdivu ke krásě stvoření.

Souhrn

*„Ať Tě, Pane, chválí všechna díla,
zvláště bratr slunce ve výši, on je
dárce života i světla, je tvůj obraz,
Bože Nejvyšší“*

(sv. František)

- ✓ Vše stvořené má hodnotu samo o sobě – už jen proto, že to existuje a bylo stvořeno Bohem. Hodnota přírody tedy není odvozena od užitečnosti pro člověka. Cílem stvoření je chválit svého Stvořitele a být odleskem jeho krásy.
- ✓ Člověk nemá být despotický správce stvoření, nýbrž zodpovědný pečovatel a zároveň soucitný a láskyplný bratr či sestra. Vše stvořené totiž tvoří jednu velkou univerzální rodinu.
- ✓ Ekologická krize je neoddělitelná od krize sociální (např. etika, ekonomie). Ochrana přírody je nedělitelnou součástí žitého křesťanství. Křesťansko-ekologický postoj se projevuje jak soucitem se vším stvořením, tak konkrétním ekologickým chováním v osobním životě.

10

Mír pro všechny

Motto:

Kde se znevažuje Boží vláda, tam umírá pokoj.“

(bl. Rupert Mayer)

Biblický text

„Ale v Kristu Ježíši jste se nyní vy, kdysi vzdálení, stali blízkými pro Kristovu prolitou krev. V něm je náš pokoj, on dvojí spojil v jedno, když zbořil zeď, která rozděluje a působí svár. Svou obětí odstranil zákon ustanovení a předpisů, aby z těch dvou, z žida i pohana, stvořil jednoho nového člověka, a tak nastolil pokoj. Oba dva usmířil s Bohem v jednom těle, na kříži usmrtil jejich nepřátelství. Přišel a zvěstoval pokoj, pokoj vám, kteří jste dalecí, i těm, kteří jsou blízcí. A tak v něm smíme obojí, židé i pohané, v jednotě Ducha stanout před Otcem. Nejste již tedy cizinci a přistěhovalci, máte právo Božího lidu a patříte k Boží rodině.“

(Ef 2,13-19)

Téma

Žijeme ve světě, v němž podle slov papeže Františka probíhá třetí světová válka po kouskách. Množství konfliktů, prodej zbraní

a následné utrpení nesmírného množství lidí, nemůže nechat nikoho v klidu.

Dar míru

Mír je především vlastností Boha a jako takový je Božím darem, ke kterému mají lidé dorůstat. Ježíš-Mesiáš je označován jako „Kníže pokoje“ (Iz 9,5). Ježíš je náš pokoj, který zboural zeď nepřátelství mezi lidmi, když je smířil s Bohem (Ef 2,14-16). Církev hlásá evangelium pokoje a působí ve prospěch míru.

Mír jako plod spravedlnosti a lásky

Mír není pouze nepřítomnost války ani rovnováha vojenských sil. Skutečný mír vyžaduje, aby byla společnost budována na spravedlnosti a lásce. Patří k němu tedy i odpuštění.

Na válku je třeba pohlížet novým způsobem, a to proto, že v současnosti je ničivá moc zbraní hrůzostrašná. Válka stále více dopadá na civilní obyvatelstvo. Není vhodným prostředkem k řešení mezinárodních konfliktů. Agresivní válka je nemorální, je zbytečným krveprolitím, nezvratnou tragédií. Škody způsobené ozbrojeným konfliktem nejsou pouze materiální, ale také mravní (GS 79). Válka je vždy porážkou lidskosti, vždy je selháním. Násilí se protíví lidské důstojnosti, kterou ve svém důsledku pošlapává.

Konflikty je nutno řešit vyjednáváním a dialogem. Také je třeba odhalovat příčiny konfliktů a účinně je odstraňovat. Jsou to zvláště strukturální nespravedlnosti, bída a vykořisťování. Cestou k míru je proto integrální rozvoj tak, jak ho popisuje SNC.

Úsilí o mír

SNC však uznává právo na promyšlenou a **nutnou obranu**. Proto mohou mít státy ozbrojené síly, které musí být postaveny ve službách míru.

Voják je odpovědný za své chování a nemůže pouze slepě provádět příkazy. I pro něj musí existovat výhrada svědomí.

Pokud dojde k preventivnímu vojenskému zásahu bez jasných důkazů, že bezprostředně hrozila agrese, je to závažný právní i mravní problém (např. invaze do Iráku ze strany USA a jeho spojenců pod nepravdivou záminkou, že vlastní zbraně hromadného ničení).

Je třeba **chránit nevinné**. To se týká i mezinárodního společenství, které může sestavit mírové sbory pomáhající udržet někdy velice křehký mír a zajišťující humanitární pomoc.

Při současných konfliktech je často postiženo civilní obyvatelstvo, je brutálně masakrováno, násilně vysídlováno, což je zcela nepřijatelné. Zvláštní kategorií obětí války jsou **uprchlíci**, kteří jsou nuceni prchat ze svých domovů a zemí. Církev je těmto lidem nablízku svou pomocí duchovní i materiální.

Pokusy o vyhlazení celých skupin obyvatelstva – genocidy – jsou zločiny proti Bohu i proti lidskosti.

Prodej zbraní je vážným těžkým hříchem, jak zdůrazňuje papež František.¹⁶ Církev dlouhodobě vybízí k všeobecnému **odzbrojení**. Jakékoli nadměrné hromadění zbraní a jejich nekontrolované prodávání nelze morálně ospravedlnit. Zbraně nikdy nesmějí být považovány za čistě obchodní zboží. Je žádoucí omezit či spíše zakázat miny a zbraně hromadného ničení – biologické, chemické a jaderné. „Každá válečná akce, směřující k bezohlednému ničení celých měst nebo rozsáhlých území i s jejich obyvateli, je zločin proti Bohu i člověku, který je třeba s rozhodností odsoudit“ (GS 80).

¹⁶ Česká republika patří mezi tradiční významné vývozce zbraní do celého světa, nevylímaje různé diktátorské režimy (např. Saudskou Arábii). Ve 30. letech byla dokonce největším výrobcem a vývozcem zbraní na světě.

Též je třeba odsoudit **terorismus**, který naprosto pohrdá lidským životem. Prohlašovat se za teroristy ve jménu Božím je svatokrádeží a rouháním. Taktéž je nepřípustné využívat jako **vojáky děti**.

Jestliže se ocitáme již **na šikmé ploše ke globální válce**, pak je to logicky důsledkem ne-spravedlností, a nedostatkem solidarity uvnitř jednotlivých zemí, ale i v globálním měřítku. Když Mahátma Ghándí uvažoval o světové válce, vyslovil tvrzení, nad nímž nás musí zamrazit: Evropa již tou první světovou válkou ukázala, že její kultura není křesťanská, ale démonická!

Kající duchovní čtení dějin kolonialismu a neo-kolonialismu, stejně jako světové statistiky vývozu zbraní, vedou k zamyšlení, zda nedošlo spíše k outsourcingu války z Evropy a severního Atlantiku na ostatní kontinenty – odkud se nám nyní začíná dostávat odezvy, kterou sice právem vnímáme jako barbarskou, ale o jejích příčinách je nám zatěžko uvažovat nezaujatě. Hodláme hájit evropské hodnoty, ale neobsahuje civilizace tohoto kontinentu sotva hájitelnou dávku post-křesťanského **farizejství**?

Příspěvek církve k míru

Církev chápe svou činnost pro mír jako podstatnou součást evangelia. Přispívá k míru světa nejen různými **aktivitami**, ale **především modlitbou**.

Papežové se ze všech sil snaží podporovat mír. Papež František v roce 2015 na kongresu USA varoval před pohledem na svět, „který vidí pouze dobro nebo pouze zlo, pouze spravedlivé nebo hříšníky. Současný svět se svými otevřenými ranami vyžaduje, abychom se postavili veškerým formám polarizace, které ho rozdělují na tyto dva tábory. Víme, že pokoušíme-li se osvobodit od vnějšího nepřítele, můžeme být v pokušení posilovat nepřítele vnitřního. Napodobování nenávisti a násilí tyranů a vrahů je nejlepší cestou k tomu, jak stanout na jejich místě.“ A na Valném

shromáždění OSN pokračoval: „Je-li Charta OSN respektována a aplikována transparentně, upřímně a bez postranních úmyslů jako závazný opěrný bod spravedlnosti a nikoli jako nástroj zastírající dvojaké úmysly, pak se docílí míru. Když se naopak zaměňuje norma za pouhý nástroj, kterého lze použít, je-li to výhodné, a v opačném případě pominout, otevírá se vskutku Pandořina skříňka nekontrolovaných sil, které vážně poškozují bezbranné obyvatelstvo, kulturní a také biologické prostředí... V tomto smyslu nechybějí vážné důkazy negativních konsekvencí politických a vojenských zásahů, které nejsou koordinovány členy mezinárodního společenství.“

Světové dny míru, které se slaví 1. ledna, jsou chvílí velmi intenzivních modliteb a proseb za mír. Ustanovil je papež Pavel VI. a doprovází je každým rokem poselství papeže.

a) Vzor

Bl. císař Karel Habsburský

Se slovy: „Můj Ježíši, ať se stane Tvá vůle – Ježíši“, umíral poslední rakousko-uherský císař, blahoslavený Karel Habsburský. Tento panovník, který byl neúnavným obhájcem míru a spravedlnosti, se narodil 17. srpna 1887 arcivévodovi Ottovi Habsbursko-Lotrinskému a princezně saské Marii Josefě. Karel nebyl přímým nástupcem trůnu. Přesto papež sv. Pius X. řekl při osobní audienci jeho snoubence princezně Zitě, která ho navštívila před svatbou:

„Karel bude dědicem Františka Josefa. Nevím, zda to bude v důsledku odstoupení. Jedno ale vím: Karel bude nástupcem císaře Františka Josefa. A mám z toho velkou radost, protože Karel je odměnou Boha Rakousku za to, co Rakousko vykonalo pro církev.“ Dětství prožil Karel klidné a šťastné. Především péčí matky, která ho vychovávala v katolické víře, se z něj stal laskavý a soucitný člověk, obdařený pevnými morálními zásadami a hlubokou vírou. Studoval ve Vídni a později i v Praze. Byl pokládán za svědomitého, inteligentního a jemného mladého muže. Po svých studiích vstoupil do armády, jak bylo pro jeho vznešený původ zvykem. Sloužil u dragounského pluku v Brandýse nad Labem. Ačkoliv při výběru své budoucí manželky musel dbát na její královský původ, uzavřel manželství, které bylo pro něho i pro jeho ženu skutečným požehnáním. V předvečer své svatby roku 1911 své nastávající řekl: „Nyní si musíme navzájem pomoci do nebe.“ Tato jeho touha po Ježíši a plnění jeho vůle ho provázely po celý život. S manželkou Zitou, jež mu byla velkou oporou, měli osm dětí.

Jejich poklidný manželský život však netrval příliš dlouho. Po atentátu na Karlova prastrýce Františka Ferdinanda v Sarajevu se Karel stal následníkem trůnu, na který v roce 1916 po smrti Františka Josefa I. skutečně usedl. Naplnila se tak předpověď sv. otce Pia X.

V prvním období války Karel ještě nepůsobil jako státník, ale jako generál. Již tehdy se však dostával do konfliktů s velením rakouského generálního štábu, které jeho snahu o šetření životů a mírnění lidského utrpení charakterizovalo jako „blouznění o lásce k bližnímu“.

Císař Karel nastoupil na rakousko-uherský trůn v době války, o kterou se nijak nepřičinil. Zažil však osobně její hrůzy. Jakmile se stal císařem, všechnu svou energii soustřeďoval do jejího ukončení a nastolení míru, což se mu však přes veškerou snahu nikdy nepodařilo. Vícekrát ho zradili jeho nejbližší. Válčící strany „Dohody“ neměly o jeho nabídku míru zájem. Nebyl přijímán ani rakouskými spojenci, zvláště když nesouhlasil s tvrdými válečnými metodami německé armády. Jedni ho označovali za slabocha a zrádce, druzí za krutého panovníka. Uplatňováním principů sociální nauky církve, založením prvního ministerstva pro sociální péči na světě a skutečným zájmem o potřeby svých poddaných zmírňoval bídu miliónů lidí.

Na začátku své vlády se netajil s tím, že má v úmyslu monarchii federalizovat. Učinil také vstřícná gesta i vůči Čechům, mj. zrušil rozsudek smrti a později omilostnil Karla Kramáře a Aloise Rašína.

Nesouhlasil s tajným převozem V. I. Lenina do carského Ruska, kde měl za úkol rozpoutat za německé peníze komunistickou revoluci, a tak zastavit východní frontu. Předpokládal, že se komunismus stane hrozbou a rozšíří se do Evropy. Tušil, že rozpadne-li se rakousko-uherská monarchie, bude brzo následovat další velká válka. Dnes můžeme říci, že se jeho obavy naplnily.

Po zhroutilí monarchie a uzavření míru se stal nežádoucí osobou. Byl i s rodinou odeslán do exilu ve Švýcarsku, odkud se na přání Svatého otce Benedikta XV. ještě dvakrát pokusil o obnovu vlády, nicméně neúspěšně. Poté byl zrazen admirálem Hortym a nakonec byl se svou ženou vyhoštěn na ostrov Madeira. Tam žili bez prostředků a základní výdaje hradili jen díky pomoci několika přátel. Počátkem roku 1922, pár týdnů poté, co za nimi mohly přicestovat i jejich děti, Karel onemocněl zápallem plic. Nedostatek lékařské péče, špatná strava, vlhko a život v nevytápěné vile ve stálých mlhách vysoko nad městem, vedly k jeho úmrtí.

Před svou smrtí šeptal své milované ženě Zitě: „Mým veškerým úsilím bylo vždy ve všech věcech rozpoznat co možná nejzřetelněji Boží vůli a plnit ji, a to zcela.“ Zaopatřen svátostmi zemřel 1. dubna 1922 ve svých 34 letech. Jeho žena Zita zůstala vdovou a vychovala jejich děti. Zemřela v roce 1989 v 96 letech. V současnosti probíhá proces jejího blahorečení.

Svatý Jan Pavel II. Karla v promluvě při beatifikaci charakterizoval takto: „Císař Karel od začátku chápal panovnický úřad jako posvátnou službu svým národům. Opravdově se snažil následovat povolání křesťana ke svatosti i ve svém politickém jednání. Při tom pro něj byla důležitá myšlenka sociální lásky. Ať je dnes příkladem pro nás pro všechny, zvláště pro ty, kteří dnes v Evropě nesou politickou odpovědnost!“

b) Návrh programu ve společenství

Pomůcky: mapa světa, kameny, čajové svíčky v kelímcích

Společně se podívejte na mapu světa a ukažte na ní, kde v současnosti probíhají válečné konflikty, o kterých se pravidelně dozvídáme z médií. Na ta místa položte kameny. Co můžete říci

o situaci oněch národů i konkrétních lidí, dospělých i dětí? Jak se na nich válka projevuje?

Pomocí biblického textu a výše zpracovaného tématu může animátor vysvětlit postoj křesťanů ohledně válek a jejich úsilí o mír.

Diskutujte, zda jako křesťané můžeme aktivně přispět k úsilí o mír v tom prostředí, kde se aktuálně nacházíme.

Patří k úsilí o dosažení míru i vzájemné odpuštění? Byla ochota k odpuštění i mezi Čechy a Němci těsně po skončení 2. světové války, resp. je v současnosti? Myslíte, že se povedlo nastolit vzájemné usmíření mezi našimi národy? Je vhodné zmínit např. podporu, kterou naše církev dostávala a doposud dostává od německých katolíků; pak výměnu dopisů mezi německou a českou biskupskou konferencí v roce 1990, v nichž byly připomenuty vzájemné křivdy, ale především se jednalo o krok smíření a odpuštění.

V roce 1994 proběhla velká genocida mezi národy Hutuů a Tutsiů v africkém státě Rwanda, která měla za důsledek několik set tisíc mrtvých. Dnes tyto národy opět hledají cestu k životu v míru. O postoji k odpuštění velice příznačně mluví autobiografie Immaculée Ilibagizy s názvem Odpustila jsem: Povstání z popela rwandské genocidy. Můžete si přečíst část jejího svědectví na stranách 25–29 a 78–84.

Setkání můžete završit společnou modlitbou za jednotlivé trpící národy – např. prostřednictvím písně Učiň mě, Pane, nástrojem. Během modlitby položte ke kamenům na mapě hořící svíčky symbolizující vaši modlitbu i snahu o vzájemné odpouštění křivd spáchaných vůči vám.

Blahoslavený císaři Karle,
ty jsi ve svém životě přijal nesnadnou službu panovníka i tíživé
úkoly jako pověření od Boha a svěřoval jsi všechno své myšlení,
rozhodování a jednání Trojjedinému Bohu.

Prosíme tě, přimluv se za nás u Boha a vypros nám důvěru a od-
vahu i v nejtěžších situacích našeho života, abychom neklesali na
mysli, ale abychom věrně následovali Krista.

Vypros nám milost, ať jsou naše srdce přetvořena podle Nejsvětějšího Srdce Ježíšova.

Pomáhej nám, abychom se soucitem a s odhodláním pomáhali
chudým a potřebným a neohroženě usilovali o pokoj doma i ve
světě. Ať naše životy v každé situaci s důvěrou vkládáme Bohu
do rukou, abychom mu mohli patřit a k němu dojít jako ty, skrze
Krista, našeho Pána.

Amen

Zdroje k rozšíření tématu

Baumer, I.: Trapisté z Tibhirine. Novodobí mučedníci z Alžír-
ska. KNA 2012.

Immaculée Ilibagiza: Odpustila jsem: Povstání z popela
rwandské genocidy. KNA 2010.

Immaculée Ilibagiza: Přežila jsem. Euromédia 2016.

O bozích a lidech. DVD o trapistech z Tibhirine 2010.

Poltavská, V.: A bojím se snů. Nakladatelství Paulínky 2012.

Souhrn

„Největší ničitel míru je potrat, protože když matka může zabít své vlastní dítě, proč bych já nemohl zabít tebe a ty mě? Není v tom žádný rozdíl“

(sv. Matka Tereza)

- ✓ Mír je především dar Boží, a proto je třeba o něj prosit. Skutečný mír vyžaduje, aby byla společnost budována na spravedlnosti a lásce. Patří k němu tedy i odpuštění.
- ✓ Válka je vždy selháním. Přináší mnoho utrpení zvláště nevinných lidí a stále více civilistů. Konflikty je třeba řešit vyjednáváním a dialogem. Lze uvažovat o oprávněné obraně.
- ✓ Pavel VI. ustanovil, aby se každý rok 1. ledna slavil Světový den míru, který vyplňuje intenzivní modlitba za mír. „Kníže pokoje, zmař plány těch, kdo připravují válku, a hlásej národům svůj pokoj.“

Úsilí o civilizaci lásky

Motto:

Láska dovoluje vidět v bližním druhé já.“

(sv. Jan Zlatoústý)

Biblický text

„Až přijde Syn člověka ve své slávě a všichni andělé s ním, posadí se na trůnu své slávy; a budou před něho shromážděny všechny národy. I oddělí jedny od druhých, jako pastýř odděluje ovce od kozlů, ovce postaví po pravici a kozly po levici.

Tehdy řekne král těm po pravici: ‘Pojďte, požehnaní mého Otce, ujměte se království, které je vám připraveno od založení světa. Neboť jsem hladověl, a dali jste mi jíst, žíznil jsem, a dali jste mi pít, byl jsem na cestách, a ujali jste se mne, byl jsem nahý, a oblékli jste mě, byl jsem nemocen, a navštívili jste mě, byl jsem ve vězení, a přišli jste za mnou.’ Tu mu ti spravedliví odpoví: ‘Pane, kdy jsme tě viděli hladového, a nasýtili jsme tě, nebo žíznivého, a dali jsme ti pít? Kdy jsme tě viděli jako pocestného, a ujali jsme se tě, nebo nahého, a oblékli jsme tě? Kdy jsme tě viděli nemocného nebo ve vězení, a přišli jsme za tebou?’ Král odpoví a řekne jim: ‘Amen, pravím vám, cokoli jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratří, mně jste učinili.’

Potom řekne těm na levici: 'Jděte ode mne, prokletí, do věčného ohně, připraveného ďáblu a jeho andělům! Hladověl jsem, a nedali jste mi jíst, žíznul jsem, a nedali jste mi pít, byl jsem na cestách, a neujali jste se mne, byl jsem nahý, a neoblékli jste mě, byl jsem nemocen a ve vězení, a nenavštívili jste mě.' Tehdy odpovědí i oni: 'Pane, kdy jsme tě viděli hladového, žíznivého, pocestného, nahého, nemocného nebo ve vězení, a neposloužili jsme ti?' On jim odpoví: 'Amen, pravím vám, cokoliv jste neučinili jednomu z těchto nepatrných, ani mně jste neučinili.' A půjdou do věčných muk, ale spravedliví do věčného života."
(Mt 25,31-46)

Téma

Církev přináší lidem evangelium Ježíše Krista, jež v sobě zahrnuje i proměnu a obnovu pozemských skutečností. Proto je důležité sociální učení církve a její angažovanost pro dobro lidí a celé společnosti. Přetvářet společnost tak, aby se stávala více lidskou, aby byla více „civilizací lásky“, to je úkol a zodpovědnost každé generace křesťanů. Přitom je třeba mít na paměti, že civilizaci lásky nelze ztotožňovat s iluzí „nebe na zemi“, což lidem neustále slibují nové a nové ideologie. SNC střízlivě a realisticky připomíná, že na zemi je třeba s Boží pomocí neustále **zápasit o dobro**, o lásku a v posledku o svatost. Základní zápas se tedy vede **v srdci každého člověka**. Příkladem nám jsou velikáni a svatí, kteří nás provázejí těmito tématy. Tím, že se inspirovali evangeliem, nejvíce přispěli k civilizaci lásky.

Žít víru dnes

Křesťanská víra umožňuje posouzení těch sociálních problémů, jejichž uspokojivé řešení není možno nalézt, pokud se nedbá na

skutečnost, že lidská osoba je povolána k věčnosti a že garantem lidské důstojnosti je Bůh Stvořitel. **Víra tedy v každé době osvětluje lidskou společnost.** Je třeba žít víru v takových podmínkách, jaké dnes jsou. Dodejme, že tato snaha často vyžaduje i hrdinství.

SNC je důležitá, ale je třeba, aby jí předcházelo **svědectví života** jednotlivých křesťanů a církve. Mimo jiné i proto je důležitý dialog mezi církví a společností, mezi křesťany a všemi lidmi dobré vůle (z různých náboženství).

Úkol vnášet evangelium do společnosti je adresován každému věřícímu. Je vhodné, aby se křesťané sdružovali do různých spolků, a tak vytvořili hnutí na obranu a ochranu lidské osoby a její důstojnosti, ochranu přírody atd. Důležitá role při šíření SNC připadá biskupům a kněžím. Avšak **především věřícím laikům** přináleží úkol proniknout křesťanským duchem své prostředí, veřejné mínění, smýšlení lidí, mravy, zákony a zřízení společnosti, v níž žijí.

SNC a působení laiků

Laici jsou křtem a biřmováním obdařeni schopností hlásat evangelium. Jejich úlohou je zvěstovat evangelium svědectvím svého života v rodině, v práci, v kultuře, vědě a v uplatňování sociální, ekonomické a politické odpovědnosti. Proto potřebují být ukotveni v modlitbě a ve společenství církve. Mají se učit prožívat jeden jediný život a ne žít v paralelních světech: v jakémsi duchovním a na druhé straně ve světském, od Boha odděleném. Krajnosti jako spiritualismus (zaměřenost pouze na nitro) či sociální nebo jiný aktivismus bez hloubky modlitby, nejsou skutečnou odpovědí. Je třeba žít s vědomím, že Bůh každou situaci osvětluje a usměrňuje svou láskou a svým zákonem.

Malé povědomí v otázkách SNC mezi věřícími je výzvou pro kněze, aby o těchto tématech s odvahou a kompetencí hovořili. Je na laicích, **aby se sdružovali** a společně hledali odpovědi inspirované vírou. K tomu, aby byla moudrá řešení skutečně nalézána, je třeba si vyprošovat pomoc Ducha Svatého.

Věřící laik nebude mít nikdy snadnou situaci. Svět totiž často žije, jako by Bůh neexistoval. Řešení nejrůznějších situací podle víry v Boha bude tedy narážet na **odpor**, bude zesměšňováno jako zastaralé a pokrok omezující, bude přinášet nejen odmítnutí, ale někdy i zastavení kariéry. Avšak co je víc: světský úspěch či Boží pravda? Je třeba se učit od velikánů minulých dob, od svatých, abychom k takovému odvážnému svědectví měli odvahu. Abychom následovali Krista a věřili, že On může i lidské **odmítnutí či společenské nepochopení svou Božskou mocí obrátit v dobro tohoto světa**.

Evangelium obohacuje společnost

Křesťan svým postojem a životem, který svědčí o Bohu, pomáhá druhým objevit nejhlubší **smysl života**, po němž, i když třeba jen podvědomě, každý touží. Když církev zdůrazňuje **rozhodující roli lásky člověka k Bohu a k bližnímu**, přispívá tím též ke kvalitě pozemského života. Zároveň ukazuje, že poslední smysl života člověka je v Bohu, ve věčnosti. Tím následuje Ježíše, jenž lidem oznámil otázky pro nejdůležitější zkoušku života, která se odehrává při přechodu do věčnosti: Projevovala se tvá láska k druhým lidem, zvláště nejpotřebnějším, službou (Mt 25)?

Násilí, které tkví v lidském srdci zraněném hříchem, se projevuje v celé lidské společnosti. **Lidský hřích** zamořuje společnost. Církev ví, že Bůh nabízí člověku reálnou možnost překonávat zlo a dospívat k dobru. **Kristus člověka vykoupil** za vysokou cenu. Církev dobře zná důsledky hříchu. Avšak také ví, že v každém člověku je ukryto základní dobro, neboť je bytostí stvořenou

k obrazu Božímu a povolanou ke spáse v Ježíši Kristu. Každý, **kdo se s Ježíšem setká, může prožít osvobození od sobectví a od zla**, a najít vnitřní sílu k obnově svého života. Ta pak začne postupně přinášet plody v jeho okolí. Z této víry vyrůstá naděje, že navzdory hříchu, hluboce poznamenávajícímu lidské dějiny, lze budovat lepší svět.

Utvářet „civilizaci lásky“

Bezprostředním cílem SNC je předkládat takové zásady a hodnoty, které mohou přispívat k utváření lidštější společnosti. Mezi nimi vyniká solidarita, jež v jistém slova smyslu obsahuje všechny ostatní. Jedná se o prvenství lásky – ta je souhrnem celého evangelia a rozpoznávacím znamením Kristových učedníků (Jan 13,35). **Jednání člověka je plně lidské, když vychází z lásky, projevuje se láskou a je k ní zaměřeno.** Tato pravda platí i v sociální oblasti. Je třeba, aby o tom křesťané byli hluboce přesvědčeni a svým životem ukazovali, že láska je jedinou silou, která může člověka i společnost přivádět k dokonalosti a zaměřovat dějiny k dobru.

Láska musí být přítomna ve všech společenských vztazích a pronikat je; tak lze hovořit o **politické či sociální lásce**, která je vždy ochotná obětovat se pro dobro bližního. Integrální rozvoj člověka a růst společnosti se vzájemně podmiňují. **Sobectví je úhlavním nepřítelem** každé spořádané společnosti. Dějiny ukazují, k jaké devastaci lidských srdcí dochází, když člověk není schopen uznávat nic jiného než materiální hodnoty, za nimiž se urputně pachtí, až je nakonec zardoušena jeho schopnost darovat sebe sama v lásce druhým. Zde je třeba kajícně poznamenat, že pokušení sobectví nejsou uchráněni ani křesťané. Ukazuje se, že největším nepřítelem církve je špatný život jejích vlastních dětí.

Má-li být společnost lidštější, více hodná člověka, je třeba oživit uplatňování lásky na politické, ekonomické a kulturní rovině.

Z ní se tak má stávat nejvyšší norma jednání. Proto má oživovat všechny oblasti lidského života, včetně mezinárodního řádu. Pouze lidstvo, v němž panuje „civilizace lásky“, bude moci žít ve skutečném a trvalém míru. **Jedině láska je schopna člověka úplně proměnit.**

Láska, která má svůj zdroj v Bohu, se nemůže plně realizovat jen v pozemských záležitostech, ale obrací se k tomu, jenž dává všemu smysl. „Až nastane večer tohoto života, stanu před Tebou s prázdnýma rukama. Neprosím tě tedy, Pane, abys pohlížel na má díla. Veškerá naše spravedlnost totiž není před tvýma očima bez poskvrny. Přeji si proto být přioděna do tvé spravedlnosti a přijmout od tvé lásky to, že Tebe samého budu vlastnit věčně...“ (sv. Terezie od Dítěte Ježíše).

a) Vzor

Bl. Chiara Luce Badano

Chiara Luce Badano se narodila 29. října 1971 v Sasselo v severní Itálii. Manželství Ruggera a Marie Terezie Badanových bylo obdarováno dítětem až po 11 letech dlouhého čekání. Především otec, řidič kamionu, konával poutě a prosil za dar početí.

Chiara byla jejich první a jediné dítě. Vyrůstala jako prostá dívka radující se z daru života. Od malička byla vychovávána ve víře. Maminka ji vedla v duchu evangelia, po vzoru podobenství ji učila mluvit s Ježíšem a vždy říkat své „ano“ jeho vůli. Již v dětství se Chiara snažila přiblížit Ježíše druhým, a to především svědectvím svého života. V deseti letech se začala zapojovat do Hnutí fokoláre. Byla ráda mezi kamarády, nadšeně se věnovala sportu a milovala přírodu. Vyrostla v krásné děvče.

Avšak ve škole se potýkala s obtížemi a studium pro ni nebylo snadné. Musela jeden ročník opakovat. Měla mnoho přátel, pro řadu z nich byla nejlepší kamarádkou. V Hnutí fokoláre prohlubovala své poznání Boha jako Lásky a zvolila si ho za ideál svého života. Ze všech sil se snažila z lásky plnit v každém okamžiku jeho vůli. Prohlubovala svůj vztah s Ježíšem a snažila se ho vidět a milovat v každém člověku. Dávala přednost prostým a chudým lidem. Od školky šetřila své úspory do krabičky s nápisem „Pro děti v Africe“ a snila o tom, že mezi nimi bude jednou pracovat jako lékařka.

V sedmnácti letech se u Chiary objevil zhoubný kostní nádor, tehdy neléčitelný. Když si Chiara jela do nemocnice pro konečnou diagnózu, ležela její maminka doma nemocná. Modlila se a čekala na její návrat. Chiara přišla a řekla: „Ted’ na mě, prosím, nemluv.“ Lehla si na gauč. Po dvaceti minutách vnitřního boje se k mamince obrátila s obvyklým úsměvem. Od té doby se nikdy neutápěla v sebelítosti, ale všem kolem sebe rozdávala úsměv, pramenící z veliké důvěry v Boha. Brzy přestala chodit a mohla jen ležet. Její pokojík byl pořád plný návštěv. Během nemoci často opakovala modlitbu: „Chceš-li to Ty, chci to i já“. Lidem kolem sebe předávala klid, pokoj a radost. Zakladatelka Hnutí fokoláre Chiara Lubichová ji pro její úsměv i uprostřed bolestné nemoci nazvala „Luce“ (= Světlo). Chiara svým vrstevníkům a kamarádům napsala: „Mladí jsou budoucnost. Já již nemohu běžet, a proto bych vám chtěla – jako na olympiádě – předat pochodeň. Máte jen jeden život a stojí za to ho dobře prožít.“

7. října 1990 Chiara Luce uzavírá své pozemské dobrodružství. Očekávala tento moment jako setkání s Ženichem. Proměnila svoje utrpení ve svatební zpěv. Připravila si vše na svůj pohřeb: písničky, přímluvy, květiny, účes, bílé svatební šaty. Mamince řekla: „Až mě budeš oblékat, nesmíš plakat, ale říkat: ted’ již Chiara Luce netrpí, vidí Ježíše.“

Místní biskup ji znal osobně, protože ji chodíval během nemoci také navštěvovat. Když viděl hodnotu jejího svědectví pro mladé a pro církev, zahájil proces jejího blahořečení, ke kterému došlo ve velmi krátkém čase. 25. října 2010 byla papežem Benediktem XVI. prohlášena za blahoslavenou. Její rodiče byli přítomni. Několik let pak navštěvovali různá místa, aby svědčili o životě své dcery. Mimo jiné navštívili i Celostátní setkání mládeže ve Žďáru nad Sázavou v roce 2012.

b) Návrh programu ve společenství

Před společenstvím pošle animátor všem ze společenství zprávu, aby se zamysleli nad tím, jaký hlavní problém v sociální oblasti vnímají ve svém městě (obci), v České republice, v Evropě a ve světě. Zároveň je požádá, aby si tyto čtyři hlavní problémy písemně poznamenali.

Na společenství se rozdělí účastníci nejprve do dvojic (třeba bude i jedna trojice), vzájemně diskutují o problémech, které vnímají, a shodnou se v každé oblasti na jednom z nich, který se jim jeví jako nejzávažnější, popřípadě ho ještě upřesní či přeformulují.

Až jednotlivé dvojice ukončí svou diskusi, vždy dvě a dvě dvojice se propojí. Nyní bude diskuse pokračovat ve skupině čtyř lidí. Cílem je opět shodnout se na problémech, které společně vnímají jako nejzásadnější. Až tyto skupiny dokončí formulaci a napíší ji na papírek, předají zápis vedlejší skupině. Vzniknou-li tři skupiny po čtyřech lidech, skupina A předá papír skupině B, skupina B předá papír skupině C a skupina C předá papír skupině A apod.

Potom každá skupina zkouší hledat řešení na daný problém. Řešení pak představí symbolem. Příklady: Kde se jeví, že jediné, co lze udělat, je modlitba, symbolem bude svíčka. Poštovní obálka či mobil vyjádří možnost někomu napsat, zatelefonovat, poslat e-mail. Pokladnička je vhodná pro finanční příspěvek. Větší informovanost představuje papír. Větší osobní angažovanost lze symbolizovat papírem se jménem někoho z účastníků, který je ochoten k činnosti. Je vhodné, aby každá skupina dospěla k několika řešením a zobrazila je symboly. Pak si navzájem řeknou, na co přišli.

Než se účastníci rozejdou, bude vhodné, aby se také rozhodli, co skutečně udělají. Cílem setkání není jen diskuse, ale skutečná akce každého.

Modlitba k bl. Chiaře Badano:

Bože, tys učinil svým Svatým Duchem,
že pro zásluhy tvého Syna
blahoslavená Chiara Luce zářila láskou.
Proměň také naše nitro,
abychom ti podle jejího příkladu vždy důvěřovali
a za všech okolností dovedli plnit tvou vůli.
O to Tě prosíme skrze našeho Pána, Ježíše Krista.

Amen

Zdroje k rozšíření tématu

Jan Pavel II.: Dives in misericordia.

Papež František: Milosrdenství. Nakladatelství Paulínky 2015.

Souhrn

„Pouze láska, ona dobrotivá láska, kterou nazýváme milosrdenstvím, může vrátit člověka jemu samému“

(sv. Jan Pavel II.)

- ✓ Proměna společnosti na základě evangelia je především záležitostí laiků a jejich stylu života v rodině, v politice, v ekonomice, v právu... Proto je třeba, aby se sdružovali a ve vzájemném dialogu hledali odpovědi na společenské otázky. Mají též zakládat spolky a vytvářet hnutí, která budou usilovat o obranu lidské důstojnosti, ochranu přírody či spolupráci při budování míru.
- ✓ Věřící laik, kterého evangelium vede nejednou k hrdinství, musí počítat s tím, že jeho postoje nebudou vždy společností přijímány a že může být pro dobro i pronásledován. Avšak jeho zdánlivé neúspěchy se mocí Ježíše Krista stávají tajemnou silou, která přispívá k obnově světa.
- ✓ Láska, projevující se službou a milosrdenstvím, je nejen souhrnem evangelia, ale má i schopnost proměňovat srdce člověka a celou společnost. Podle toho, jak jsme sloužili nejpotřebnějším, se bude odvíjet náš poslední soud.

12

Křesťan ve světě

Motto:

Poslal jsem je do světa, ale nejsou ze světa.“

(Ježíš)

Biblický text

„Když vystoupil, uviděl velký zástup a bylo mu jich líto. I uzdravoval jejich nemocné. Když nastal večer, přistoupili k němu učedníci a řekli: „Toto místo je pusté a je už pozdní hodina. Propust' zástupy, ať si jdou do vesnic koupit jídlo.“ Ale Ježíš jim řekl: „Nemusejí odcházet; dejte vy jim jíst!“ Oni odpověděli: „Máme tu jen pět chlebů a dvě ryby.“ On však řekl: „Přineste mi je sem!“ Poručil, aby se zástupy rozsadily po trávě. Potom vzal těch pět chlebů a dvě ryby, vzhlédl k nebi, vzdal díky, lámal chleby a dával učedníkům a učedníci zástupům. I jedli všichni a nasýtli se; a sebrali nalámaných chlebů, které zbyly, dvanáct plných košů. A jedlo tam na pět tisíc mužů kromě žen a dětí.“

(Mt 14,14-21)

Intimní nebo veřejné?

Každý, kdo jednou uvěřil, že život má ještě i jinou dimenzi než čistě biologickou či materiální a že existuje nějaké Ty, tedy Někdo, kdo má o nás zájem, začne řešit mnohé otázky. Jak je možné, že někdo mě může milovat více, než si dokážu představit? Jak pojmut skutečnost, že jemu na mně záleží do té míry, že byl ochoten na sebe vzít mou lidskou omezenost a nebál se dokonce nicoty smrti? A jak dát ostatním zakusit alespoň kousek z toho tajemství, které jsem objevil?

Víra v Boha není jen osobní záležitost. Od samého počátku v sobě obsahuje touhu dělit se s ostatními. Víra má nejen svou intimní povahu, ale otevírá nás druhým a vede nás k nim.

Není možné najít hranici mezi duchovním a společenským nasažením křesťanů. Naopak: právě ti, kdo se ve víře věrně obraceli k Bohu, nakonec dokázali odpovědět na konkrétní potřeby své doby. Právě ti, kdo hledali své místo v perspektivě věčnosti, nakonec nepropásli vhodný čas zde na zemi a konali v pravou chvíli i pro dobro společnosti.

Slovo se stalo tělem

V Janově evangeliu čteme, že Slovo se stalo tělem. Jako křesťané opravdu věříme, že v příchodu Ježíše – Slova – na zem mezi nás nám Bůh Otec předává zašifrovanou zprávu. Je na nás, zda ji budeme chtít rozluštit. Pokud začneme hledat její smysl, nahlédneme, jak moc o nás Bůh stojí. I se mnou chce rozvinout vztah Já a Ty, bez dalších podmínek.

Čteme-li Bibli a vidíme-li před očima dějiny spásy, spatříme, že Bůh je stále přítomný. Ve vztahu k člověku není pasivní, sedící někde na nebeském trůnu. Naopak. Je aktivní. Je kreativní. Obnovuje svou smlouvu s vyvoleným lidem. Dává smysl událostem. Je věrný a na svou věrnost nezapomíná, viz např. jeho rozmluvu s Abrahámem v hořícím keři.

Může se tedy Slovo stávat tělem i dnes (Jan 1,14)? A může proměňovat svět i zde, okolo mě? Bezpochyby tak tomu je. Na tuto naši možnost vtahovat Boha do naší každodennosti bychom vůbec neměli rezignovat. Bůh nás chce mít jako aktivní partnery, kteří s ním počítají, zaangažují ho, dokážou se ptát po smyslu.

Jedině tak se lidé kolem nás mohou setkat s tajemstvím Boha. Na rozdíl od nás totiž možná ani Boha dosud nepotkali, anebo znají jenom jeho karikaturu. Jediné, co mohou zahlédnout, je náš život. To, jak se chováme, nakonec může být tou „jedinou stránkou evangelia“, kterou kdy mohli číst. Když toto člověk domyslí, může z té odpovědnosti dostat trému. Není divu. Naštěstí ale na to nejsme sami.

Kolem sebe

To, co jsme právě pojmenovali, je nadlidský úkol. Co mám tedy dělat konkrétně?

Pokaždé, vidím-li nějakou nespravedlnost nebo nesmysl okolo sebe, neměl bych se odvrátit, ale měl bych se Boha zeptat: jak tohle můžeš dopustit? Jak se na tohle můžeš dívat? A pak se můžeme ptát i dál: proč zrovna u něčeho takového mám být já? Co já s tím mám dělat? Já, jehož limity znáš nejlépe Ty sám? Je něco, co mohu udělat hned? A na co se mám připravit do budoucna?

Stojí za to připomenout scénu, kdy za Ježíšem, obklopeným zástupy, přicházejí učedníci. Přinášejí rozumný návrh: je už pozdě, propusť všechny, aby se mohli rozejít a sehnali si něco k jídlu.

Ježíš se na ně podívá se slovy: nikam nemusejí odcházet. Dejte vy jim jíst!

Jak asi vypadala tvář učedníků, když to slyšeli? A jaké pohledy si museli mezi sebou vyměňovat o několik hodin později, kdy sbírali koše plné zbývajících jídla? Tato pasáž z Matoušova evangelia (14,16) by měla být naší pravidelnou četbou. Konfrontuje nás s našimi limity. A ukazuje obrovskou energii, s níž Pán umí pracovat i s tím málem, co mu dáme k dispozici.

Svět opravdu není místem blahobytu a štěstí pro všechny. Kolik násilí na nevinných musíme každý den snášet. Války, nakažlivé nemoci, ničivou sílu drog. Kolik utrpení těch nejslabších! Žijeme ve světě, kde se děje mnohdy jedna nepravost za druhou.

A přesto, tento svět stvořil Bůh. My jsme součástí tohoto stvoření. V perspektivě Stvořitele „včera“ nebo „dnes“ nehraje roli. Dokonce ani věčnost nezačne „až jednou“. Věčnost může začínat právě teď. Vždyť smíme věřit, že věci mají smysl i tehdy, kdy nemají šanci na okamžitý úspěch, nebo že některé skutečnosti nedokáže zrušit ani smrt.

Výbušná síla evangelia

Kde máme ale toto všechno objevovat? A jak obnovovat sílu k naději, když toho vidíme tolik, co nás spíše vede ke skleslosti?

I zde Bůh nabízí člověku svou pomoc. Jednou z klíčových pomůcek, které jsme dostali na naši cestu, je totiž evangelium. V jeho slovech můžeme objevit kvas obnovující i nás a navracející smysl i v takových situacích, které jinak na první pohled vypadají zoufale.

Evangelium není exaktní text. Najdeme v něm nepřesnosti nebo místa, kterým nelze bez dalšího studia rozumět. Ale věříme-li, že Bůh je živý, že o nás nepřestal mít zájem, naopak že promlouvá

k nám i nyní, může evangelium být pro nás jako zdroj inspirace nenahraditelné. Je totiž záznamem, který nám zanechaly generace těch, kdo Boha hledali a kdo ho nacházeli v různých životních situacích.

Evangelium je živé poselství, je živým Slovem. Nelze je vzít a začít podle něj sepisovat zákony nebo řídit dopravu na dálnici. Ale lze si vyhradit čas a začít se do něj, naslouchat Bohu. Vzít si tužku a poznamenat si místo, kterému nerozumím. Podtrhnout si naopak slovo, které mě povzbuzuje. A časem zjistíme, že se v intimitě našeho čtení objevuje mnoho povzbuzení, že začínáme rozumět víc a že se dokonce dějí podivuhodné věci.

Na příkladu mnoha osobností, které vešly do dějin, ostatně vidíme, že výbušná síla evangelia nemusí v jejich životech pokaždé končit ohňostrojem k oslavě Hospodina. Velmi často se projeví docela jinak. Třeba jako světlo, které zasvítí jen jednou, v tu pravou chvíli, aby ukázalo smysl ostatním.

Vyhradit si čas

Velké věci vyžadují čas. Zrají dlouho a nemusí jít jen o dobré víno. Čas potřebuje dítě, aby vyrostlo. Čas vyžadují i umělecká díla. A život některých lidí lze opravdu vidět jako umělecké dílo.

Vyhradíme-li si prostor na čtení evangelia, začneme rozvíjet vztah s Ježíšem a brzy najdeme události nebo osobnosti, které k nám promlouvají. Objevíme navíc řadu paradoxů. Bůh například pracuje s těmi, co vypadají jako nejslabší a nejméně vhodní pro daný úkol. Sází na člověka i tehdy, kdy si ve své božské moudrosti musí spočítat, že to vůbec nemusí vyjít. Svou nekonečnou sílu projevuje v tichém vánku. Ve chvíli, kdy bychom čekali, že nejdůležitější je rychle konat, zve naopak k tomu, abychom se zastavili, chválili ho a v tichu děkovali. Když by jeden měl za to, že už nelze očekávat žádný výsledek, on nás zve k tomu, abychom

důvěřovali a zkoušeli znovu. Člověka bere za slovo a s vážností přijímá naše závazky, přestože nejlépe ví, jak křehký je materiál, z něhož jsme uhněteni.

Není vůbec jednoduché konfrontovat naše každodenní starosti o život právě s evangeliem. Cítíme napětí. Ale napětí může mít tvůrčí podobu. Může začít pohyb. V Písmu nenajdeme hotové odpovědi. Není tam nějaký politický program. Ale najdeme tam situace, v nichž se dějí věci. Co bych měl dělat já osobně, aby se tyto věci mohly dít i dnes okolo nás?

Aktivita

Zkoušet porozumět Bohu není pasivní úkol. Předpokládá to naši aktivitu. V podobenství o rozséváči ostatně vidíme, že teprve slovo, které zapadlo do úrodné půdy, vydalo užitek. Dokonce čteme, že tak to je u člověka, který to slovo slyší a chápe (Mt 13,23). To znamená, že slovo máme zkoušet pochopit. Takové slovo pak může vytvořit novou kvalitu, nový střed v našem životě.

Vyhradíme-li si na setkání s Bohem dost času a pozornosti, rozhodně nejde o ztracenou investici. Předpokládá to však, že budeme ochotni naslouchat. Neboť čím účinněji nasloucháme, tím více můžeme dostat (Lk 8,18).

Vystihnout význam Slova však od nás vyžaduje, že budeme také přemýšlet. Je třeba poprat se i s tím, co má Slovo znamenat pro mě. Zkusit vyhmátnout jádro. To vyžaduje ochotu užívat náš rozum. A nemusíme se zneklidňovat, když všemu neporozumíme. Ostatně učedníci také nechápali hned všechno. Na více místech jim Pán Ježíš odpovídá – jak můžete být takto nechápaví (Lk 24,25)!

Zároveň nelze popřít, že jsme mnohé již dostali. Jak bychom měli naložit s našimi vlohami a dary, aby přinesly užitek? Zkoumat tuto otázku člověku vystačí na celý život. Zamýšlet se nad významem

podobenství o hřivnách (Mt 24,25) má totiž smysl v každé životní etapě člověka.

Slova evangelia interpretujeme pokaždé v jiném světle: jsme-li mladí a hledáme-li povolání, vidíme věci jinak, než stáváme-li se rodiči, dozráváme do středního věku, nebo když skončíme v práci a jdeme do důchodu. Pokaždé hledáme novou rovnováhu. A právě v takových chvílích má smysl konfrontovat naše otázky se šifrou lásky Písma. Může nám to přinést netušené objevy i vzácné plody.

Občan

Žijeme ve 21. století. Dnes u nás lidé nesejí na poli zrní jako v dobách rozsévače z evangelia. Naše práva a povinnosti, naše výdobytky a bohatství, to vše dostáváme jako odkaz generací, které zápasily o spravedlnost a dobro před námi. Máme se tak dobře mnohdy jediné proto, že se naši předkové dokázali uskrovnit, investovali, věnovali čas výzkumu nakažlivé nemoci, nebo se postavili do cesty násilí a zlu.

Přivykli jsme blahobytu, o němž si generace před námi mohly nechat jenom zdát. Jsme propojeni mezi sebou komunikačními technologiemi, jež byly nedávno vyhrazeny pouze čtenářům literatury sci-fi. A přesto paradoxem naší doby zůstává, jak rychle se mezi lidmi šíří pocit samoty a prázdnoty. Společnost, kterou nenesou pevné vazby mezi lidmi, se stává společností křehkou. A může být dokonce v ohrožení.

Samota lidí je jako zhoubná houba, která prorůstá do našich měst i do sídel na venkově. Zapomínáme spolu mluvit, raději se podíváme na pořad v televizi nebo na obrazovku chytrých telefonů. Máme na sebe všechny myslitelné adresy a spojení, a přesto se zapomínáme navštěvovat „jenom tak“. Vyjít ze sebe k druhým totiž vyžaduje úsilí.

A právě víra v to, že mě Bůh stvořil, abych s ostatními vytvářel společenství a nebyl lhotejný k tomu, co prožívají, může být jednou z účinných odpovědí na tento neduh moderní doby. Pomáhá mi přemostit vzdálenost k druhému.

Stávat se občany

Ze zkušenosti víme, že mnoho vynikajících lidí, kteří prosluli svou obětavostí nebo státnickým rozhledem, nacházelo inspiraci právě při pravidelném čtení evangelia nebo při setkání s někým, kdo vynikl v dějinách spásy. Není pro každého z nás právě bující samota pozváním k tomu, abychom otevřeli svá srdce druhým?

A jak nejlépe se stávat odpovědnými občany? Tato otázka není nová. Kladli si ji poradci králů a panovníků, stejně jako filozofové nebo předsedové vlád. Existuje skutečně jakýsi seznam ctností, které by měl občan dodržovat a pěstovat? Jak by mohl vypadat?

Občan by měl jednat poctivě, měl by se umět obětovat pro ostatní, neměl by projídat budoucnost (žít na úkor svých potomků) a promrhat, co jiní našetřili. Měl by se s odvahou ozvat pokaždé, kdy se děje nespravedlnost. Měl by zůstat otevřený novým výzvám, povzbuzovat iniciativy a postavit se s rozhodností nepravostem. Měl by dodržovat pravidla i tehdy, kdy se to „nemusí“, nebo když se mu to nevyplatí. A tak odpověď na to, jak by křesťané měli žít v dnešní době, může být velmi stručná. Stačí pěstovat občanské ctnosti.

Jak se to dá vydržet?

Žít ve světě, konfrontovat se s bolestmi dnešní doby a usilovat o věrnost evangeliu s sebou nese napětí. Křesťan bude vždy spíše hledat otázky, než že by přinesl seznam odpovědí. Bude hledat a zkoušet pochopit, než že by sestavil jednou provždy politický program.

Toto napětí, které s sebou nese život s Bohem, není nové. Dokonce i Ježíš je osobně zakoušel. Jeho zápas o věrnost Otci i vůči svým učedníkům ostatně dává nahlédnout, jak dramatické může být naše hledání Boží vůle.

Opravdu, někdy budeme nepochopeni těmi nejbližšími. Budeme potřebovat sami odpověď, ale budeme v nejistotě. Budeme toužit po blízkosti s Bohem, a přitom zůstaneme jakoby sami, uprostřed světa, který se k Bohu nezná nebo ho dokonce nenávidí.

Svět? Místo pro naše posvěcování

Při čtení Ježíšových slov (Jan 17,15) se nám otevírá nevšední perspektiva. Čteme totiž slova modlitby, jimiž se Ježíš obrací ke svému Otci a prosí za své učedníky. Neprosí, aby je Otec ze světa vzal, ale aby je zde zanechal, aby je posvěcoval a chránil od Zlého. V jeho slovech je svět místem, kde se může stát leccos. Nejsme tu s Otcem sami. Je tu i konkurence, která nespí. Jako to bylo ostatně v příběhu o koukolu zasetém mezi pšenici (Mt 13,24-30).

Svou prosbou se Ježíš modlí vlastně s námi. Prosí svého Otce, aby nám pomohl. Slyšíme zde rovnou o svatosti. To je velké povzbuzení. Právě v reálném světě, ve spojení s Bohem, budeme-li užívat své odpovědnosti a svobody, dostáváme prostor pro to žít svatě, ve spojení s Ním.

A tak my, kteří jsme uvěřili, máme ve světě zcela zvláštní nezastupitelné místo. Máme žít uprostřed světa. Máme za úkol být i mezi těmi, kdo nenávidí Ježíše. Máme věřit, že i naše snaha má v plánu spásy své místo a svůj smysl. Spolu s učedníky jsme posláni jako ovce mezi vlky (Lk 10,3). To nemohl Pán zamýšlet tak, že nás posílá na popravu, právě naopak. Zve nás k tomu, abychom se vydali i mimo hranice našeho stáda. Nakonec se dočteme, že se učedníci z této své mise vraceli plni radosti. Ano, v evangeliích můžeme najít mnoho míst, která se nám stanou povzbuzením.

Nezůstat na povrchu, ale „hloubit studny“

Někdy máme sklony říkat: kdybych byl jinde, v jiné době, někým jiným, „to by bylo panečku něco“. Necháváme se unášet, zůstáváme na povrchu a hledáme důvody, proč něco nejde. Dospělý postoj zralé víry ale bude usilovat o něco víc. Zkusí jít do hloubky a proniknout záměr, který má Pán.

Takový postoj předpokládá, že nezůstaneme svázáni úrovní víry, kterou jsme dostali v hodinách úvodu do náboženství. Ale budeme si lámat hlavu, používat rozum a vzdělávat se, abychom zkusili promodlit místo, kam nás Pán postavil. Tam, kde právě jsme, totiž Pán za námi chce přijít a občerstvit nás svým Slovem. Když někdo začne jít do hloubky s trpělivostí, dříve či později narazí na občerstvující vrstvy Ducha. Jako by narazil na vodu, která občerství mnohé. Připomíná toho, kdo se vydal hloubit studnu a kdo ví, že v daném místě má smysl vytrvat. A kdo si s pokorou musí přiznat, že svým hledáním může posloužit bratřím a sestrám, a občerstvit mnohé z nich ve chvíli poledního žáru.

Učiň mě, Pane, nástrojem

Kde tedy začít? Se sv. Františkem z Assisi můžeme poprosit, aby nám Pán pomohl stát se nástrojem. To docela stačí. Nástroj přeci nemusí všemu rozumět. Stačí, bude-li na dosah ruky svému Tvůrci. A protože zároveň věříme, že ve své moudrosti bude Pán umět pracovat i s tupějšími nástroji, snad nebudeme daleko od pravdy, když to shrneme slovy, že dokáže pracovat i s námi. Potřebuje k tomu jednu podstatnou věc: náš aktivní souhlas.

Nemáme se tedy příliš na co vymlouvat. Docela stačí, abychom Pána pozvali do našeho života. To můžeme udělat již dnes. Z toho, co jsme se dočetli v Ježíšově modlitbě za učedníky, totiž pramení trojí veliká naděje. Především, že Pán s námi počítá. Za druhé, že nás nenechá bez pomoci, a to právě proto, že ve světě budeme konfrontováni se zlem. A nakonec, že se za nás Pán osobně

dokonce již modlí a prosí, abychom obstáli. A to je od někoho, kdo je ve své lásce všemohoucí, nepochybně velkorysá pomoc. Co bychom chtěli víc? Přijmeme jeho nabídku?

a) Vzor

Bl. Franz Jägerstätter

Franz se narodil 20. května 1907 v St. Radegund v Horním Rakousku. Vyrostal jako nemanželské dítě, protože se rodiče nemohli kvůli chudobě vzít. Jeho matka se po smrti otce znovu provdala za statkáře Heinricha Jägerstättra, který malého Franze adoptoval a dal mu své příjmení.

V roce 1927 jako dvacetiletý opustil Franz rodnou vesnici a odešel za prací do štyrských dolů. Tam prožil morální krizi. Svůj čas trávil velmi rozmařile – zábavou, s kamarády, jízdami na motorce a s dívkami. V té době se stal také otcem dcery – měl ji se služebnou, která žila nedaleko jejich statku. Hned nato ze vsi odešel do jakéhosi dobrovolného exilu, čímž začala jeho konverze.

Definitivně se změnil v roce 1936, kdy se oženil s Franziskou Schwaningerovou, která byla hluboce věřící. Na svatební cestě v Římě dostali požehnání od papeže Pia XI. Manželka měla na Franze velký vliv. Jeho náboženská horlivost rostla. Radostí mu bylo narození tří dcer.

Ještě předtím, než bylo Hitlerem obsazeno Rakousko dne 11. března 1938, otevřeně se proti jeho metodám a proti němu samému vyslovil. Když se konaly volby, v nichž se rozhodovalo o „Anschluss“ (připojení Rakouska k Říši), překročil práh volební místnosti pouze na naléhání manželky. Ta se obávala

odvetných opatření, která by na ně dopadla, kdyby se k volbám nedostavil. Franz do urny vhodil čistý lístek.

Franziska prozradila: „Na začátku jsem ho velmi prosila, aby nevydával svůj život všanc, ale potom, když se s ním všichni hádali a nadávali mu, už jsem to nedělala.“ Láska k němu byla pro ni hnačím motivem, aby se postavila v nanejvýš vyhoceném konfliktu na jeho stranu, podpořila ho a nenechala ho v nouzi samotného. „Kdybych já při něm nestála, pak by neměl nikoho.“

V roce 1940 musel narukovat do armády. Protože byl jediným živitelem rodiny, byl brzo poslán domů. Avšak přesvědčil se, jak je celý Hitlerův systém zlý.

Ve svém deníku poukazoval na nutnost prosit Boha o rozum, aby lidé poznali, kdy a koho mají poslouchat. Podle něj vedla jediná cesta k zachování evangelia: ukázat režimu, že lze zůstat lidmi a křesťany. O tom všem, včetně záměru odmítnout povolání do zbraně, hovořil se svým farářem. Ten se mu různými argumenty snažil ukázat, že taková oběť je zbytečná. Vše bylo marné. Franz, který v těchto důvodech spatřoval „prozíravost pouze lidskou, až příliš lidskou“, zůstal ve svém odhodlání neochvějný.

I když mu kněží a diecézní biskup radili, aby se podřídil, on se přesvědčit nedal. Byl si vědom toho, že lidskou povinností je poslouchat Boha. Jestliže představení přikazují něco špatného, zvráceného a mylného, poslouchat je nemusíme. Franz považoval za těžký hřích bojovat za bezbožný režim, který si podrobuje národy, a měl za to, že odpovědnost za každý čin padá jak na ty, kdo se ho dopouštějí, tak na ty, kdo mlčí anebo předstírají, že nic nevidí.

V roce 1943 byl opět povolán. 1. března se představil v povolávacím centru a prohlásil, že na základě svého náboženského přesvědčení odmítá válku se zbraní v ruce. Je však připraven sloužit

jako zdravotník. Hned byl zatčen a převezen do vojenské věznice v Linci.

Následující dva měsíce prožíval velkou duševní bolest. Přesto svoji ženu uklidňoval. Z vyšetřovací vazby jí k výročí svatby napsal: „Nejmilejší manželko, dnes tomu bylo sedm let, kdy jsme si před Bohem a před knězem slíbili lásku a věnost. Tento slib jsme až dodnes dodrželi a já věřím, že nám Bůh také do budoucna propůjčí tu milost, i když teď musíme žít odděleně, abychom tento slib věrně dodrželi až do konce svého života. Když se tak dívám nazpět a pomyslím na všechno to štěstí a množství milostí, které nám bylo za těch sedm let dáno, a které hraničilo někdy až se zázrakem, že kdyby někdo řekl, že není Bůh, nebo že nás nemá Bůh rád, a kdybych tomu uvěřil, už bych více nevěděl, jak daleko bych dospěl. Nejmilejší ženo, proč bychom se měli obávat o budoucnost, když ten, který nás až dodnes udržoval a obšťastňoval, nás ani dále neopustí, když nezapomeneme děkovat a nezemdlíme ve snažení o nebe. Pak bude naše štěstí pokračovat až do věčnosti.“

4. května 1943 byl převezen do Berlína k poslednímu soudu. Soud, který proběhl 6. července 1943, vynesl rozsudek smrti. Franz o tom nechtěl psát ženě ani dětem. Před několika dny od nich dostal fotografii, na níž stálo: „Tatínku, vrať se brzy“. Jeho ženu informoval advokát.

V posledních dnech Franz dlouze rozmlouval s vězeňským kaplanem a tyto rozhovory jej velmi povzbudily, zvláště když se dověděl, že další Rakušan, otec Reinisch, byl popraven z téhož důvodu: odmítl složit vojenskou přísahu.

Franz píše své ženě Franzisce den před popravou: „Mohl bych vás všechny ušetřit tohoto utrpení, které teď kvůli mně snášíte. Ale vy přece víte, co řekl Kristus: ‘Kdo miluje otce, matku, manželku a děti více než mne, ten mě není hoden.’“

Jeho pozemský život byl ukončen pod gilotinou 9. srpna 1943.

Franziska si byla vždycky vědoma toho, že její muž ji jednoduše neopustil, ale že je jí blízko. A zůstala mu ve svém srdci po celý další život věrná. 70 let žila jako vdova a v roce 2013 oslavila sté narozeniny.

Před blahořečením svého manžela, které se konalo 26. 10. 2007, se modlila: „Prosím o to, aby se lidé mohli těšit z blahořečení mého muže.“

b) Návrh programu ve společenství

Společenství se rozdělí na dvě nebo více skupin, aby v každé bylo 4–7 lidí. Každá skupina si vylosuje jedno nebo více podobenství z evangelia a pokusí se nad ním zamyslet a převést je do současné doby. Nejde o to dát jen místo boháče např. obchodníka s nemovitostmi, ale skutečně převést smysl podobenství do dnešní doby.

Poté skupina nacvičí divadelní představení své verze podobenství. Nakonec skupiny tato svá podobenství před sebou zahrají a ostatní skupiny hádají, jaké bylo původní podobenství.

Postup lze při dostatku času opakovat. Ovšem i zde se doporučuje pravidlo: třikrát a dost.

Návrhy podobenství:

Boháč a Lazar – Lk 16,19-31

O nepoctivém správci – Lk 16,1-13

O milosrdném Samařanu – Lk 10,30-37

O boháči a stodolách – Lk 12,16-31

O hřivnách 1 – Mt 18,21-35

O hřivnách 2 – Mt 25,14-30

O marnotratném synu – Lk 15,11-32

Modlitba na přímlovu bl. Franze Jägerstättra:

Dobrý Bože,
ty jsi blahoslaveného mučedníka
a otce rodiny Franze Jägerstättra
naplnil velkou láskou k Tobě,
ke své rodině
a ke všem lidem.

V době, kdy vládlo násilí a politika opovrhující člověkem,
si vytvořil neoblomný a jasný názor.
Ty jsi mu daroval milost odolat zlu.

Ve spojení s tvým Synem
a věrný svému svědomí
se rozhodl říci NE:
k popření Tvé existence,
k porušení lidské důstojnosti
a k nespravedlivé válce.

V důvěře v Tebe vydal svůj život,
protože Tě miloval nade všechno.

Silou svého Ducha
v nás rozmnožuj lásku k Tobě i k bližním.
A pomáhej nám hájit spravedlnost,
mír a lidskou důstojnost.
Skrze Krista, našeho Pána.

Amen

Zdroje k rozšíření tématu

Benedikt XVI.: Světlo světa. Barrister & Principal 2011.

Jan Pavel II.: Paměť a identita. KNA 2005.

www.jaegerstaetter.at

Souhrn

*„Vědomí nezničitelné Boží Lásky –
ať jsme úspěšní či neúspěšní – nám
je oporou v namáhavém nasazení
ve snaze o spravedlivé uspořádání
lidských záležitostí. Láska Boží
nám dává odvahu jednat a neustá-
le hledat dobro pro všechny, třeba-
že se neuskuteční hned a třebaže
to, co se podaří, je vždy méně než
to, po čem toužíme“*

(Benedikt XVI.)

- ✓ Ti z našich předků, kteří se ve víře obraceli k Bohu, nakonec dokázali odpovědět na konkrétní potřeby své doby a být těmi, kdo společnost proměňovali k lepšímu.
- ✓ Jsme posláni do světa, ve kterém se máme stávat svatými. Svět je místem, kde je s námi Bůh. Konkrétní svět se svými rozpory a utrpením je místem, kde se má opakovat zázrak rozmnožení chlebů. Podmínkou je, že se dáme se svými chabými silami do služeb Božích.
- ✓ „Hloubit studny“ znamená promodlit své místo ve světě, na základě setkávání s evangeliem a s druhými věřícími nechat k sobě promlouvat hlas Boží a, tak objevovat odpovědi.

Použitá literatura

Centra pro sociální otázky při ČBK: Pozvání na cestu – Příspěvek k diskusi o člověku, společnosti a smyslu života podle sociálního učení katolické církve. Praha 2007. <http://tisk.cirkev.cz/z-domova/pozvani-na-cestu/>

Benedikt XVI.: Caritas in veritate. KNA 2009.

Papež František: Evangelii gaudium. Nakladatelství Paulínky 2014.

Papež František: Laudato si'. Nakladatelství Paulínky 2015.

Papežská rada pro spravedlnost a mír: Kompendium sociální nauky církve. KNA 2008.

3. téma

Jan Pavel II., Dives in misericordia.

Papež František: Lumen fidei.

4. téma

Benedikt XVI.: Promluva k římské kurii, 21. 12. 2012.

Jan Pavel II. v Centesimus annus...

Informační materiál ke svatořečení Jany Beretta Molla 16. 5. 2004 v Římě, Hnutí pro život ČR.

II. vatikánský koncil: Gaudium et spes.

II. vatikánský koncil: Dignitatis humanae – deklarace o náboženské svobodě.

5. téma

Papež František: Promluvy na světovém setkání rodin. Filadelfie 2015.

6. téma

Papež František v rozhovoru pro katalánský list La Vanguardia
www.radiovaticana.cz

7. téma

Müller, M. (ed.): Politika jako evangelizace – Dr. František Nosek a dnešek. Praha, Bílý slon 2004.

9. téma

Benedikt XVI.: Caritas in veritate. Encyklika o integrálním lidském rozvoji v lásce a v pravdě. Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství 2009.

Jan Pavel II.: Laborem exercens. Encyklika o lidské práci. Praha. ZVON, České katolické nakladatelství 1991.

Kohák, Erazim, 2006: Zelená svatozář. Kapitoly z ekologické etiky. Praha, Sociologické nakladatelství.

Kol.: Katechismus katolické církve. Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství 2002.

Papež František: Laudato si'. Encyklika o péči o společný domov. Nakladatelství Paulínky 2015.

Schweitzer, Albert: Nauka úcty k životu. Praha, Dharma Gaia 1993.

Doporučená literatura k hlubšímu studiu (k celému tématu SNC):

Cardal, R.: Čtyři milníky politické filosofie. Praha, Cevroinstitut 2009.

Crepaldi, G.: Katolík v politice. Nadácia Antona Tunegu 2013.
články od na www.radiovaticana.cz

<http://www.socialninauka.cz/>

DOCAT. Praha, KNA 2017 (další publikace z řady YOUCAT, tentokrát o sociální nauce církve).

Geert van Istendael: Farnost sv. Prekéra. Praha, Nakladatelství lidové noviny 2014.

Hadjadj, F.: Jak dnes mluvit o Bohu? Brno, CDK 2016.

Kreeft, P.: Jako vyhrát kulturní vojnu. Bratislava, Redemptoristi 2008.

Kreeft, P.: Lásky je silnější jako smrt. Bratislava, Redemptoristi 2012.

Kreeft, P.: Návrat ke ctnostem. Praha, Krystal 2013.

Kreeft, P.: Tri filozofie života. Bratislava, Redemptoristi 2009.

Marx, R.: Kapitál – Plaidoyer pro člověka. Academia 2013.

Mlčoch, L.: Ekonomie důvěry a společného dobra. Karolinum 2006.

Mlčoch, L.: Ekonomie rodiny v proměnách času, institucí a hodnot. Karolinum 2014.

Mlčoch, L.: Moc slova. Karolinum 2002.

Soubor videopořadů na téma SNC, který jistě najdete na faře:
Křesťané ve společnosti – základní otázky Sociální nauky církve.
Distribuce Res Claritatis, nebo je k dispozici na:
<http://www.tv-mis.cz/vypis.php?serie=18&vse=1>

Obsah

Úvod.....	3
Sen papeže Františka o Evropě.....	6
Metodická poznámka	7
1 Na straně člověka	8
2 Církev zaspala?.....	19
3 Láska je víc než spravedlnost.....	32
4 Důstojnost člověka a kultura darování	43
5 Rodina	59
Dodatek – Charta práv rodiny	71
6 Ekonomie společného dobra.....	81
7 Křesťan v politice	96
8 Mezinárodní společenství ve víru globalizace	109
9 Společný dům, ve kterém žijeme	125
10 Mír pro všechny.....	140
11 Úsilí o civilizaci lásky	151
12 Křesťan ve světě.....	162
Použitá literatura	179
Doporučená literatura k hlubšímu studiu (k celému tématu SNC).....	181

Křesťan ve věru světa

témata pro společenství mladých lidí

Soubor 12 témat pojednává o životě křesťana ve společnosti a o jeho odpovědnosti proměňovat ji evangeliem.

Každé téma obsahuje vypracovaný text, životopis svědka, metodiku, návrh modlitby, souhrnný leták.

Metodicky zpracovaný materiál pro společenství mládeže připravila Sekce pro mládež ČBK.

Vydal: sekretariát Sekce pro mládež ČBK a AKSM
2016

Distribuce: Karmelitánské nakladatelství, www.kna.cz